LEGATIO ROMAM MARCHIONIS LAUARDINI, ET OB EANDEM REGIS CHRISTIANISSIMI...

Celestino Sfondrati

Digitized by Google

Digitized by Google

LEGATIO ROMAM
MARCHIONIS LAVARDINI,
ET OB EANDEM
REGIS CHRISTIANISSIMI
CVM
ROMANO PONTIFICE
DISSIDIVM.

Vbi agitur de Iure, Origine, Progreſſu, & Abuſu Quarteriorum Franchitiarum ſeu Aſyli, &c.

Et

Refutantur Rationes à Lauardini Aduocato productæ, in Libello Gallico, cuius initium.

Si l'Auteur, &c. Anno 168

Anno recuperatæ Salutis MDCLXXXVIII.

BIBLIOTECA NAZ. ... ROMA ... VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

PRÆMONITIO.

Monemus, ne quiſquam religioni ducat lectionem huius libri, quamuis non præſeferat nomen Auctoris, Typographi, Loci aut Ordinarij approbantis. Verè namque in lucem prodit Superiorum permiſſu, & cum facultatibus requiſitis. Oportuit tamen ea nomina taceri ob rationabilem cauſam.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NOndum calamum poſueram, quando noua ſcribendi cauſa ſe offert ex militari Marchionis Lauardini Oratoris Gallici Romam ingreſſu, quo non vrbem tantùm, ſed Europam omnem nouo exemplo, inuſitatoque concuſſit. Hactenus Principum Legatos, quippe pacis adminiſtros Mercurio ſimiles vidimus; hodie Martem induerunt, armatoſque ſe oſtentant, caduceo in gladios mutato. Erit ergo, quem cupido inceſſat cauſas, modumque rei perdiſcendi, quæ omnium oculos perſtrinxit; & poſteritas quoque gratiam habebit, tam noua & grande periculum minantia ingenuè narranti, nam hæc cauſa ſcribendi mihi fuit; cùm enim præuiderem pro partium ſtudijs calamo pugnatum iri; ego, qui veritati vnicè me addixi, nec ab alio gratiam expecto; ſtatui arenam occupare, & candida, liberaque affectibus narratione, trophæum veritati figere. Video Galliam, Romamque collidi, maximum videlicet Regum, cum maximo Pontificum; iſtum innocentia tutum, illum potentia, fortunaque ſua nixum: vtri victoria cedet, incertum mortalibus, & in arcana Diuinitatis repoſitum; nec enim ſemper aut potentior cauſa, aut melior vicit. Ego, ſi ex votis decidi res poſſit, pacem vtrinque optauerim. Cæterùm vtcunque id cadat, narrandi, quàm augurandi peritior rem totam à ſuis principijs euoluam. Video quidem iam aliorum calamis hoc argumentum libatum eſſe, ac præſertim nupera ſcriptione, qua Pontificis Innocentij XI. Bulla contra Lauardini Apologiam defenditur, Italico ſermone, idque tam facundè, ſolideque, vt nihil habuerint Aduerſarij, quod reſponderent, contenti ſolùm ſilentio ac pudore cladem fateri. Prodijt quoque alia ſcriptio,

Galli-

Digitized by Google

(a)Gallico ſermone, qua Talonij Regij Aduocati Declamatio iniurijs plena, egregiè refutatur. Ego ne quid ſuperſit veritati noxium, Libellum Galli cuiuſdam anonymi conuincere aggredior, quo Lauardini Apologiam ſuſtentant, inani conſilio, ſi clamores excipias, Tartarorum videlicet more, quibus ſtrepitus pro pugna eſt. Et tamen quia multis abundat, quæ aut lenocinio Gallici ſermonis, aut ſpecie veritatis incautos fallant, confutandum ſuſcepi. Quòd ſi aliquis opponat mihi, nihil mea intereſſe, quid Romam inter, Galliamque agitetur, nec mearum eſſe partium, hoc certamen dirimere, confeſtim reſpondebo, quod olim, inque ſimili cauſa ex ſiluis ſuis reſpondit Hieronymus: (b) Canes latrant pro Dominis; tu non vis me latrare pro Chriſto? mori poſſum, tacere non poſsum. *Sed age rem ipſam aggrediamur.*

DE

(a) Titulus libelli Gallici eſt: Refutation d'vn libelle Italien &c. Anno 1688. (b) S. Hieron. l. 3. contra Ruffin.

DE IVRE, ORIGINE, PROGRESSV ET ABVSV, Quarteriorum Franchitiarum ſeu Aſyli, &c.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SVMMARIA.

1. *Legatos Iure Gentium inuiolabiles eſſe, nec ſubiacere Iuri Talionis; non tamen Iure Aſyli gaudere.*

2. *Infiniti ex hac Immunitate abuſus. Aſylorum, & immunitatum (quas Franchitias & Quartierios vocant) Hiſtoria Chronologicè, fusèque exponitur, ac validiſſimè concluditur, hanc Immunitatem à Principum Legatis iniuſtè vſurpari, nec vnquam à Summis Pontificibus toleratam eſſe.*

3. *Innocentij XI. contra Franchitias Edicta, & quas ob cauſas?*

4. *Reges omnes Innocentij Diplomati acquieſcunt ſola Gallia reluctante. Ingreſſus Romam Marchionis Lauardini.*

5. *Lauardinus Excommunicationem incurriße declaratur. Pontificis moderatio.*

6. *Reſpondetur ad Libellum Anonymi: & primò oſtenditur, nullam Lavardino ab Innocentio XI. Pontifice Maximo iniuriam factam.*

7. *Nihil contra Iura Legatorum actum eſſe, cùm Pontifex Lauardinum pro Legato non habuit.*

8. *Romam eſſe communem Patriam, ſed non ideò Lauardinum aliter à Pontifice excipiendum fuiſſe.*

9. *Magna eſſe Gallorum in Eccleſiam Romanam merita, ſed non minora Eccleſiæ Romanæ in Gallos.*

10. *Refelluntur, quæ de ignorantia Diplomatis Pontificij Gallus enarrat.*

11. *An Lauardinus ſine debita forma Excommunicationis ſubiectus fuerit?*

12. *An verum ſit, Reges præſertim Galliæ, eiuſque Miniſtros excommunicari non poſſe?*

13. *Cur non ipſo Pontificatus ſui initio Aſyla, & Immunitates Legatorum Innocentius deleuerit?*

14. *An verum ſit, Lauardinum verbis Bullæ comprehenſum non eſſe?*

15. *Nihil obſtare exemplum Sixti V.*

16. *An Innocentius ex voto Cardinalium Bullam ediderit.*

17. *An in cauſis temporalibus locus ſit Excommunicationis? & quid de minis & periculis à Lauardino declamatis?*

18. *An excuſari poſſint, quæ Romæ Lauardinus commiſit?*

19. *An conſultius ſit Aſyla Eccleſijs adimere, quàm Palatijs Legatorum?*

20. *An Pontifici Romano ſcandala adſcribi poſſint à Lauardino narrata?*

21. *An Lauardinus excuſari poſſit exemplis S. Ludouici, & Philippi Pulchri, quos ſpreuiſſe Cenſuras dicit?*

22. *Refelluntur, quæ de ſacro in Gallijs fœdere Pontifici opponuntur.*

23. *An verum ſit, duriùs cum Lauardino actum, quàm cum aliorum Principum Legatis læſæ Maieſtatis reis?*

24. *An Pontifex debuerit abſtinere Cenſuris, quia iſtarum vſus ſæpè noxius?*

25. *An verum ſit, Cardinalium vota, qui Bullæ ſubſcripſerunt, eſſe ſubreptitia?*

26. *An Pontifex Innocentius ex Conſilijs pendeat Religioſorum ignorantium, & minutorum, vt vocat, Prælatorum?*

27. *Refelluntur, quæ Lauardini Aduocatus pro quatuor Propoſitionibus narrat.*

28. *An*

Digitized by Google

28. *An Bulla Pontificia Legatos non liget, quia Perſonam Regis repræſentant?*

29. *An Præſcriptio Lauardinum iuuet?*

30. *An Piſana conuentio?*

31. *An Pontifex Innocentius malè in Gallos animatus ſit?*

32. *Quo animo Pontificem eſſe oporteat, ſi armis Galli experiantur?*

I.

PRincipum etiam hoſtium Legatos immunes ſanctòſque eſſe, nec poſſe iniurijs violari res certa eſt, ac omnium Gentium exemplis, vſuque recepta; nec aliud magis omnium populorum abominatione ac próbro damnatum, quàm Legatos contumeliâ affeciſſe. Id verò tam notum eſt, vt rationibus & exemplis etiam Barbarorum ſuperſedeam. (a) Sed nullibi magis vt Romæ florente Republicâ, Legatorum immunitas valuit, adeò vt etiam ſeditioſis, & clandeſtinis conſilijs imperium turbantibus parcerent, contenti eos obſeruare, aut finibus proſcribere, aut hoſti, à quo miſſi erant, ad pœnam remittere. Vnde communior Politicorum ſententia eſt, in Legatos etiam periculoſa molientes, animaduerti non poſſe; alioquin ſi nulla Legatis impunitas, quàm innoxijs, quid plus illi haberent, quàm reliquum vulgus mortalium? nec vnquam ratio & prætextus Principi deeſſet Legatum perſequendi, præſertim quia Legatus Principem repræſentat; vnde quantacunque Legati ſit culpa, Principis dignitati nocere non debet, quandiù hic ratam non habet. Abundantque exempla maximè Romanorum, qui nulla delicti ſpecie, vt Legatum punirent, permoueri po-

(a) Vide Grotium de Iure Pacis & Belli l.2. c.18. & L. ſi quis ff. de Legation. Ioſeph. hiſtor. antiq. lib.15.

Digitized by Google

ri poterant, iuris Gentium reuerentiâ. Inſigne huius rei documentum apud Liuium. (a) Tarquinij Româ proſcripti Legatos miſerant, qui à Senatu Regios theſauros repeterent; præualuitque ſententia, vt omnia redderentur; interim Legati nobilium animos pertentant, corrumpuntque; & dies condicta, quâ Tarquinij in vrbem reciperentur. Coniuratio ad Senatum delata; rei in vincula coniecti, ſecurique percuſſi. *De Legatis*, inquit Liuius, *parùm addubitatum eſt, & quamquam viſi ſunt commiſiſſe, vt hoſtium loco haberentur, ius tamen Gentium valuit*. Dion quoque in excerptis Legatorum: *Cùm iuuenes quidam Legati à Carthagine Romam veniſſent, ibique contumelioſè quædam feciſſent; miſſi ſunt Carthaginem, traditique Carthaginenſibus, ab his verò nihil ijs nocitum*. Tertio bello Punico Conſules cum exercitu in Affricam miſſi ſunt, iuſſique æmulam Imperij ſolo æquare. Romanos cum claſſe appulſos, Legati Carthaginenſium in caſtris adeunt, auditoque Senatûs mandato, plenam doloris, querelæ, indignationis, contumeliæque orationem effundunt, reuerentiæ obliti, & inſultantibus potiùs quàm rogantibus ſimiles; quibus Conſul Cenſorinus: *Excendite caſtris incolumes, nam adhuc Legati eſtis*.

Addit Grotius, ne quidem iure Talionis violari Legatos poſse: ius enim Gentium non ſolùm cauet dignitati Legatum mittentis, verùm etiam ſecuritati ipſius Legati (alioquin nemo velit officio fungi, ſi tutus non ſit) & ideò Iure Gentium, non ſolùm cum Principe, verùm etiam cum eius Legato tacitè contractum, pactùmque videtur; ſicque non quidem Principi fit iniuria, ſi iure Talionis Legati malè habeantur, ſed ipſis Legatis, quippè innocentibus, nec culpa Principum obnoxijs. Non deſunt quidem exempla Legati, malè accepti, habitique iure Talionis,

(a) Liu. l. 2.

nis, ſed quod flagitium exemplis vacuum? Planè ſi meliorum Principum, & Rerumpublicarum exempla conſulas, Romanæ præſertim (apud quam ſumma cura publicæ, inuiolatæque fidei) videbis nihil in Legatos Talioni licuiſſe. Narrat Appianus *de Bello Punico*, Romanorum Legatos malè à Carthaginenſibus habitos eſſe, cumque vrgeretur Scipio, vt eodem iure Punici Legati, qui in caſtris erant, haberentur; reſpondiſſe: *Nihil quod Romanorum inſtitutis indignum ſit, fieri patiar*. Iidem Pœni à Romanis ingenti clade acceptà petendæ paci conſilia agitabant, ſed nemo Romam ire auſus, quòd timerent, ne eodem modo eorum Legati acciperentur, quo ipſi Romanos accepiſſent, iniectis Conſuli Cornelio Aſinæ catenis, ſolus Anno fiduciâ Romanæ virtutis profectus eſt; & cùm ſermonē de finiendo bello cum vtroque Conſulum ſereret, eique Tribunus militum diceret, poſſe illi meritò euenire, quod Cornelio accidiſſet: (a) Conſules Tribuno tacere iuſſo: *Iſto metu*, inquiunt, *Anno fides Ciuitatis noſtræ te liberat*. Planè Romana fides cò Imperium prouexit, quò Politicorum noſtræ ætatis artificia nunquam peruenêre, Deo etiam in hoſtibus ſuis virtutem amante. Eadem Venetorum Reipublicæ magnanimitas. Selimus II. Marcum Antonium Barbarum Venetorum Legatum cuſtodiæ tradiderat; poſteà alium Legatum Venetias miſit Cypro repetendæ, aut ſi Senatus abnueret, denuntiando bello. Is cùm paria formidaret, magnificè à Venetis reſponſum: *Non eſſe morem Reipublicæ, vt Iura Gentium in Legatis violari permitteret*.

Eâdem immunitate gaudent comites & vaſa Legatorum, vnde in antiqua fecialium forma hæc habebantur: *Rex facis ne me tu Regium nuntium Populi Romani Quiritium, vaſa, comiteſque meos?*

 Fru-

(a) Valerius Maxim. lib. 6. c. 6.

Fruſtra enim eſſet immunitas Legatis data, ſi à Comitibus, rebuſque eorum vis non abeſset, ſine quibus vita dignitaſque Legatorum eſſe non poteſt.

Ius Aſyli domibus Legatorum, pro omnibus, qui illuc confugiunt, planè iuris Gentium non eſt, nec vllæ Leges de hac re oſtendi poſſunt: imò iuri gentium repugnat, delicta reoſque impunè ferri, maximo publicæ quietis damno. (a) Iura Gentium omnibus communia ſunt, at tale non hoc eſt ius Aſyli, nam nec Pariſijs, nec in alijs quàm plurimis Aulis locum habet; idque etiam Grotius fatetur, & Vvicquefort in Tractatu Gallico, quem de Iure Legatorum ſcripſit. Alioquin maior Legatorum Palatijs, quàm ipſis Eccleſijs immunitas eſſet, in quibus non omnibus flagitijs Aſylum patet. Aliæ quoque exceptiones ſunt, quibus hæc Legatorum immunitas reſtringi debet, & quas poſteà recenſebimus.

II. Cæterùm, vt fieri amat, hoc immunitatis Priuilegium infinitis Abuſibus corrumpi cæpit, Romæ præſertim, vbi tot Aſylis apertis, quot Legatorum Palatijs, adiectiſque inſuper ingentibus vrbis Regionibus, quæ Palatijs adiacent; tota ferè Roma in Aſylum, aramque impietatis tranſijt, nullum enim tam atrox facinus, cui non Arx & ſecuritas in aliquo Legatorum Palatio, aut ſi non omnia ſcelera Palatium caperet, non in vaſtis areis, viciſque Palatio confinibus. Crederes reuixiſſe Romulum, qui beneficio Aſyli vacuam vrbem Latronibus populauit. Romani Pontifices cùm non poſſent domi ſuæ, in ipſaque Regia, & Metropoli Chriſtianæ Religionis exultantem & impunitam impietatem ferre ingenti Fidelium ſcandalo, qui videbant plus Romæ flagitijs licere, quàm alibi gentium; idque ignauiam Principis dicerent; conati ſunt licentiam repetitis edi-

(a) Grotius de Iure Pacis & belli l.2.c.18.n.8. M. de Vvicquefort nell'Ambaſſadeur Sect. 18.

Digitized by Google

edictis coërcere, finemque abuſibus ponere.

Id verò vt ſe habuerit, altiùs repetendum duxi, baſin enim ac fundamentum totius rei complectitur. Obſeruandum igitur eſt, Ius Aſyli antiquiſſimum eſſe, & quamuis primò immunitas Aſyli quibuſdam tantùm Ciuitatibus, ſacriſque locis conceſsa fuerit, vnde in antiquiſſima Iudæorum Republica *Ciuitates Refugij*, in Atheníenſi *Aram miſericordiæ* (a) legimus; paulatim tamen, vt fieri amat, ipſa Immunitas adeò extendi, proferrique cæpit, ac in abuſum verti, vt ad quamlibet Cæſarum ſtatuam Aſylum metarentur; nec perditis hominibus, ac vltimum ſupplicium meritis, promptius remedium eludendæ Iuſtitiæ, quàm ſi Cæſaris imaginem amplecterentur; hanc verò ſcelerati quique in ſinu geſtabant, vt præſtò eſſet, quò poſt delictum confugerent. Quantùm hæc licentia proceſſerit, eleganter Tacitus deſcribit. (b) *Inſidebat*, inquit, *deterrimo cuique licentia impunè probra, & inuidiam in bonos excitandi, arrepta Cæſaris imagine; libertique etiam ac ſerui Patrono, vel Domino cùm voces tùm manus intentarent, vltro metuebantur. Igitur Caius Ceſtius Senator diſſeruit: Principes quidem inſtar Deorum eſſe, ſed neque à Diis niſi iuſtas ſupplicum preces audiri. Abolitas Leges & funditus verſas, vbi in foro, in Limine Curiæ ab Annia Ruffina, quam fraudis damnauiſſet, probra ſibi, & minæ intendantur, neque ipſe audeas iure experiri ob effigiem Imperatoris oppoſitam*. Credas Tacitum hodiernum Romanæ vrbis ſtatum deſcripſiſſe, ſi quod ille de Principis imagine, tu de Principis Legato dicas. Ex hoc more ad ſtatuas confugiendi ortum prouerbium *Statuam amplecti*. Philoſtratus de ſtatua Tiberij: (c) *Impietatis damnatus quidam fuit, quòd ſeruum ſuum*

ἐλέυ βωμὸς Pauſan. in Attic. lib. 1.
(b) Tacitus in Annal. l. 3. (c) Philoſtr. l 1.

ſuum verberaßet, qui drachmam argenteam Tiberij imagine ſignatam habuiſſet. Sæpè à Senatu, ac Cæſaribus (a) Romæ laboratum eſt, vt hanc corruptelam delerent, extantque adhuc Principum Leges, huius teſtes licentiæ, & edicta quoque pœnis armata. Nam primò cauſa illius, qui ad ſtatuam confugerat, ſtatim à Iudicibus examinabatur; ſi noxium reperiſſent, duplici pœna caſtigabant, & quòd deliquiſſet, & quòd ſtatuam profanaſſet ſcelerato amplexu, ac velut criminum protectricem. Id ex Tacito patet, alijſque locis ad marginem ſupra notatis. Deinde inualeſcente abuſu, non tantùm Principum ſtatuæ, verùm etiam ipſa Deorum templa criminoſis ſublata, adeò vt Suetonio, Tacitoque Auctoribus Senatûs Conſulto decretum fuerit, totâ Græciâ nouem tantùm Delubris ius Aſyli permittendum eſſe. Quod ſi tanta cura fuit Idolorum cultoribus hoc malo vrbem liberandi, quanta Pontificibus eſſe debuit, quibus neceſſitas incumbit efficiendi, vt Roma non ſolùm innocens ſit, ſed etiam ſancta? Diſtinguam per annos, quid in hac re ſinguli Pontificum effecerint, vt tantò clariùs conſtet, quàm recens ſit abuſus magis quàm Priuilegium, quod Gallici Oratores tanto conatu, tantàque offenſione Orbis Chriſtiani ſibi vſurpare contendunt.

Anno ergo *MCCLX.* Electus eſt Vrbanus V. quo tempore Cardinales ius Aſyli vſurpabant; at Vrbanus penitùs ſuſtulit: id ei Petrarcha his verbis gratulatur: *Audiebam te licentiam peſtilentem ſalubri falce rigoris æquiſſimi præcidiſſe, illam dico, quæ ſceleſtos homines grauiſſimis facinoribus perpetratis ad Cardinalium domos fugere ſolitos Legum modis, ac digno ſupplicio eximebat*. Vbi aduerte, Vrbani tempeſtate hunc abuſum ſolis Cardinalium ædibus con-

(a) V. L. 1. C. de his, qui ad ſtatuam Pr. conf. l. 8. ff. de var. & extraordi. crim. l. 28. ff. de pœnit &c.

Digitized by Google

concluſum, Legatiſque Principum ignotum fuiſſe; neque enim iſtos Petrarcha ſileret, & ad ſolos Cardinales abuſum reſtringeret, ſi ſoli non eſſent.

Anno MDLII. Iulius III. publico edicto omnibus Baronibus, Comitibus, Domicellis, Principum Oratoribus, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Cardinalibus ſeuerè prohibet, ne ius Aſyli aut Franchitiarum vſurpare audeant, declaratque læſæ Maieſtatis reos, qui Iuſtitiæ miniſtris, ne illorum Palatia, plateaſque adiacentes ingredienres, reſiſtere audeant, ac inſuper abominandum, ac deteſtabilem abuſum vocat, Vbi aduerte ex hoc Iulij Diplomate conſtare Aſylum & immunitatem localem, non fuiſſe eo tempore habitam, agnitamque pro iure Regis Legatis debito, ſed pro iniuſtiſſima potentiorum inuaſione; ſi enim ius aut priuilegium eſset Legatorum, non Comites, non Barones, non Epiſcopi, & Cardinales eo vterentur, & tamen æquè iſti ac Regij Legati illud ſibi vendicabant. Et qui poſset à Iulio res *abominanda, & deteſtabilis* vocari, ſi ius, aut priuilegium eſset? nec vllus aut Principum, aut Legatorum de iniuria conqueſtus eſt, aut Diplomati aduerſatus; quod manifeſto argumento eſt, non habuiſse illos pro iure aut priuilegio Legatis debito, alioquin ſi iura, & priuilegia ſua violari crederent, nunquam id ferrent, aut ſaltem non ſilerent. Præſertim cùm Iulius ipſo anno vulgati Diplomatis cum Henrico Galliæ Rege pacem iniuiſset; quis verò credat voluiſse recentem pacem turbare, violatis Galliæ Legatis, eorumque priuilegijs? Illud quoque pro Iulij, aliorumque Pontificum Diplomatibus diligenter notandum eſt, in præfati Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixti V. Bullis non reperiri vocem *Quarteriorum*, ſed tantùm *Franchitiarum*: Illa enim magis exprimit nouellum ius Aſyli, quod à paucis annis Legati vſurpârunt, quodque pro Legatorum arbitrio

plu-

plures plateas, ædeſque complectitur, ex quibus facilè paruam aliquam Ciuitatem componas.

Anno MDLXI. Octo videlicet annis poſt Iulij Diploma, aliud à Pio IV. in eandem ſententiam vulgatum eſt, quo *omnibus Cardinalibus, Oratoribus, ac Magnatibus Romanæ vrbis prohibetur, ne Aſylum, aut receptaculum delinquentibus præbeant, neue ædes ſuas, aut alia quæcunque loca Franchitias appellare audeant. Appellatque hunc Franchitiarum abuſum rem peſſimi atque pernicioſi exempli; enormem, & deteſtandam.* Vbi iterum obſerua, fuiſse hoc Aſylum non à ſolis Principum Legatis tanquam ius aut priuilegium proprium, ſed paſſim à Potentioribus, vt in rapto fieri ſolet, occupatum. In eodem Diplomate Pius teſtatur hanc ipſam immunitatem, ſeu Franchitiam *non ab ipſis Cardinalibus, aut Oratoribus vtpotè modeſtis, & Iuſtitiæ cultoribus, ſed plerumque ipſorum familiarium culpa, & facto proceſſiſſe.* Non ergo hoc ius fuit aut priuilegium (id enim primò, præcipuèque Dominis competeret) ſed famulantium vſurpatio & violentia. Neque hic quoque vlla Legatorum querela, aut indignatio legitur, quaſi iniuriam paterentur. Idem Pius *Anno MDLXV.* Grauiter contra aliquorum Cardinalium, Magnatumque licentiam in Conſiſtorio inuectus eſt reos ſuis ædibus receptantium: proteſtans, id nupero Diplomati ſuo aduerſari, ſeque omiſſis legibus, edictiſque iam tandem ad facta, & pœnas proceſſurum.

Anno MDLXXIII. Hoc eſt, duodecim annis poſt Pij edictum, Gregorius XIII. Iulij, & Pij Edicta, pœnaſque confirmat, & Franchitias non à ſolis *Principum Oratoribus*, ſed primo loco à *Primatibus*, & Cardinalibus, ac deinde à *Principum Oratoribus* vſurpatas eſse teſtatur, non ergo hoc Legatorum priuilegium fuit, ſed Cardinalium & Præpotentium vſurpatio,

Digitized by Google

patio, quos Legati imitati ſunt æmulatione auctoritatis, atque vt fieri ſolet, exemplo in alios alióſque graſſante.

Anno MDLXXXV. Sixtus V. ſimili omninò Conſtitutione Franchitias, ſeu ius Aſyli perſecutus eſt, declarauitque priorum Pontificum Bullas, pœnaſque inflictas non tantùm comminatorias fuiſse; quique illas transgrederentur, non ſolùm ficto, ſed vero Maieſtatis delicto obſtrictum iri. Poſt Sixti Diploma vſque ad Vrbanum VIII. non extant aliæ de hac re Pontificum Conſtitutiones; nam cùm lex iuſta eſset, & Sixtus in iis præſertim, quæ ad Iuſtitiam, quietemque publicam pertinent, nemini parceret, nullo plebeiorum aut Magnatum diſcrimine; credi omninò debet ius hoc Aſyli penitùs profligatum eſse. Sanè Traianus Boccalinus (a) in ſuis ad Tacitum Commentarijs (vixit Boccalinus ſub Paulo V. quindecim circiter annos poſt obitum Sixti) teſtatur, poſt tempora *Gregorij XIII. quando non Cardinales tantùm, Magnateſque, ſed ferè nobilium quilibet ius Aſyli ſibi vendicabat, hunc abuſum ita ſublatum eſſe, vt Domui Dei plena ſecuritas redderetur, & Scelerati vbique ac nulla locorum exceptione punirentur.* Vbi obſerua, abuſum hunc Aſyli ex nullo iure Legatorum proueniſse; ſed ex promiſcua Magnatum, ac Nobilium licentia. Haud equidem ignoro, etiam poſt Sixti Conſtitutionem huius mali ſcintillas aliquas micuiſse reis in Magnatum Palatijs impunitatem quærentibus; ſed non ideò ſecuri erant, quippe Miniſtri Iuſtitiæ omnes vias, areaſque Legatorum Palatijs contiguas percurrebant, nullo obſiſtere & repugnare auſo; idque ex publicis monumentis, & tabularijs conſtat, in quibus quàm plurima huius rei exempla occurrunt.

Anno MDCXXVI. Cùm iterum aliquæ huius abuſus

(a) Boccalinus Commentarijs in Tacit. lib.3. fol. 219.

Digitized by Google

sûs reliquiæ gliſcere inciperent, Vrbanus VIII. Iulij, aliorumque Pontificum conſtitutiones renouat, additâ etiam pro qualitate delicti pœnâ mortis, in omnes quotquot Iuſtitiæ effugiendæ causâ in Baronum, Cardinalium, aut Legatorum ædes ſe reciperent, eorumque nomen inuocarent. Repetitum fuit hoc edictum Vrbaniâ Romanæ vrbis Gubernatore Racagna *anno* 1634. Pontifice id ipſum per Chirographum vrgente.

Anno MDCXLIII. Sub eodem Vrbano ingenti diſſidio inter Hiſpanicum Oratorem Marchionem (a) de los Veles, & Lamecenſem (b) Epiſcopum Luſitaniæ Legatum exorto, totâ nocte Hiſpanici, Gallicique Oratoris (ad quem ſe Epiſcopus receperat) Palatia militaribus manipulis, excubijſque obſeruata ſunt. Imò Hiſpanico Oratore ad ædes Cardinalis Albernozii deuecto conſultandi causâ, alia militum Centuria, cuſtodiendo Palatio Cardinalis à Pontifice miſsa: nec tamen vlli Legatorum in mentem venit, quamuis Palatia ſua militaribus cuſtodiis obſepta viderent, vt de violata Legatorum immunitate conqueri auderent.

Anno MDCXLIX. Innocentio X. Pontifice, cùm duo (c) Sicarij per hortos Quirinales totidem nobiles Neapolitanos interemiſſent, peractoque homicidio Oratoris Gallici Palatio ſe abdidiſſent; immiſſi continuò cum militum Centuria Satellites, ingreſſique Palatium Sicarios ad ſupplicium eduxêre, Gallico Legato ne verbo quidem auſo repugnare. Denique non tantùm ex quàm plurimis exemplis, actiſque & Protocollis, ac Tabularijs publicis; ſed etiam totius Romæ teſtimonio certum, notoriumque eſt, ſub Vrbani & Innocentij longis Pontificatibus liberum fuiſſe Iuſtitiæ curſum, nulloque immunitatis aut

(a) Marcheſe de los Veles. (b) Monſig. Veſcouo di Lamego. (c) Ballì de Valences.

Digitized by Google

aut Aſyli prætextu impeditum; imò ſub ipſius Alexandri VII. initijs, quid hæc Legatorum immunitas & Aſylum, ſeu Franchitiæ eſſent, Romæ ignoratum eſt.

Anno MDCLV. Sueciæ Regina ingenti Magnificentiâ Romæ excepta, ac omnibus regijs honoribus culta cùm Palatium Farneſium, quo poſteà Galliæ Legati vſi ſunt, ad habitandum delegiſſet; nunquam de hoc Aſylo aut immunitate poſtulanda cogitauit, quamuis Regina eſſet, nec etiam *anno* 1659. quando Romam reuerſa eſt. Licèt poſteà *anno* 1668. tertiò Romam delata, cùm videret hanc immunitatem à Legatis prætendi, ipſa quoque eodem iure frui voluerit.

Anno MDCLXIV. Conuentio Piſana inter Pontificem Maximum Alexandrum VII. & Regem Chriſtianiſſimum Ludouicum XIV. inita eſt, liteſque vtrinque compoſitæ, quæ ob violatam (a) Ducis Crequij Gallici Legati Perſonam inſolentiâ Corſicæ militiæ magna Italiæ mala minabantur, & quamuis ea conuentio non admodùm læta fuerit Apoſtolicæ Sedi, in ea tamen maximè, claréque eluxit, quantum Galliæ Legati ab ea immunitate, ac iure ſeu priuilegio Aſyli abfuerint, quod modò minaciter, impenſèque poſtulatur. Cùm enim Galliæ Legatus iniuriam à Corſis acceptam vehementer amplificaret, eamque reparari enixiſſimè peteret, inter alios pacis articulos à Principe Matthia fratre Magni Etruriæ Ducis Romam tranſmiſſos is etiam fuit: *Vt ad maiorem Gallici Legati ſecuritatem, non ampliùs Apparitoribus ſeu ſatellitibus, militibuſque licentia permitteretur Farneſiam plateam* (in qua Legati ædes) *obeundi*. Ad quem articulum (vti ex Tabularijs & documentis Secretariæ Statûs conſtat) nomine Pontificis reſponſum eſt: *Non poſſe in hanc con-*

(a) Duca di Crequì.

conditionem nulla ratione conſentiri; curaturum tamen Pontificem tam Gallico Legato quàm eius palatio, familiæque eam obſeruantiam, cultumque exhiberi, quem in alijs Principum aulis mos ſit Legatis præſtari. In quem locum Auctor Hiſtoriæ ſuper hoc argumento Typis vulgatæ hunc Commentarium ſcripſit: *Plateæ, areæque Farneſiæ immunitatem quod attinet; non potuit illa à Pontifice cedi; quid enim id aliud eſſet, quàm Pontificem Dominium ac Iuriſdictionem abdicare, & illius Vrbis partis & quàm plurium locorum, quæ ab alijs Legatis Romæ obtinentur, quaſque exemplo Gallici Legati æquè exemptas, immuneſque ac Pontifici abſtractas omnes Legati velint?* (a) Hæc Reſponſio tam æqua viſa eſt Galliæ Legato, vt poſtulatis abſiſteret, contentus in colloquio de hac re habito cum Raſpono Alexandri Plenipotentiario: *Vt deinceps curaret Pontifex debitam venerationem Galliæ Legatis exhiberi, idque vt fieret, eas cautelas adhiberet, quæ aliis Legatis ac præſertim Nuntijs Apoſtolicis adhiberi ſolent.* Et in articulo 9. Piſanæ Compoſitionis inter Raſponum & Bourlemontium Pontificium, Regiumque Plenipotentiarios nullâ Franchitiarum Aſyliue mentione, ita demum conuentum eſt: (b) *Seriò enixèque Pontifex Maximus Miniſtris ſuis imperabit, vt Galliæ Legatos ea veneratione ac honore proſequantur, quæ illis debetur, qui tanti Regis, Eccleſiæque Primogeniti, tamque à Summo Pontifice amati, cultique Perſonam ſuſtinent.*

Aliquot menſes poſt Piſanam Conuentionem Dux Crequius Romam repetijt, nihilque ab eo tentatum (breui videlicet tempore, quo Romæ hæſit vt videri poſſet immunitatem, Aſylumque prætendere tam ardenter ab illo priùs expetitum, tamque ab Alexan-

dro

(a) Monſig. Raſponi Anno 1663 die 3. Iunij. (b) Monſig. Raſponi M. Bourlemont Anno 1664.

Digitized by Google

dro conſtanter negatum. Patet ergo ex his omnibus, quæ in Piſana Conuentione ac etiam poſt illam contigère, nunquam ius Aſyli & Franchitiarum ad principum Legatos pertinuiſſe; nec enim Gallus inter alias conditiones Pontifici propoſitas hoc ius peteret, ſi iam haberet. Ille quoque loquendi modus, quo Crequius vſus eſt, videlicet: *Vt deinceps ad maiorem Legatorum ſecuritatem non amplius permittantur Miniſtri iuſtitiæ Farneſiam Plateam percurrere.* His, inquam, verbis apertè Gallus confitetur noui aliquid à ſe peti, & hactenus Legatis inconceſſum. Ipſe quoque Pontifex Alexander quamuis neceſſitate adactus duriſſimis conditionibus annuiſſet, nec tamen induci potuerit, vt Aſylo conſentiret, omninò palam fecit, hoc ius ad Legatos non pertinere; qui enim Gallis negaret debita & neceſſaria, qui peiorum metu tam multa conceſſerat indebita, nec neceſſaria? ſed & Crequius Galliæ Legatus, quando nullam ampliùs Aſyli mentionem fecit, acquieuitque neganti Pontifici, ac dum Romam reuerſus eſt, nullam ampliùs huius priuilegij curam aut deſiderium præſetulit, planè oſtendit, illud Legatis non deberi; alioquin ſi deberetur, nunquam ferret ſe illo priuari, præſertim Rege iam armato, & Pontifice belli auertendi cauſa in omnia prono. Crequio Duci Legatione Gallica abeunti Dux (a) Chaulnes ſucceſſit. Hic equidem aliqua molitus eſt, quibus hoc ius Aſyli vendicare videbatur, ſed Pontifice non ſolùm inuito & repugnante, verùm etiam liberrimè omnique loco ac etiam in vicinia Palatij Farneſij (vbi Chaulnes morabatur) Iuſtitiam, vt poſteà dicetur, adminiſtrante.

Anno MDCLXVII. Clemens IX. Pontificatum adeptus eſt. Hic mitiſſimis licet moribus, ac in Galliam præſertim indulgentiſſimis, nunquam tamen

(a) Duca di Chaùlnes.

men paſſus eſt à Principum Legatis Aſylum aut Franchitiàs occupari, idque Romæ notorium eſt: conſtatque ex Tabularijs & Protocollis eo tempore ſcriptis, in Caupona ad Gallum Farneſio palatio vicina (quam Galliæ Legatus de Chaulnes incolebat) in delinquentes animaduerſum eſſe. Non ergo ſub Clementis IX. Pontificatu hoc iure Aſyli & immunitatum Legati gaudebant.

Anno MDCLXX. Clemens X. in Pontificem delectus eſt, & hoc præſertim tempore abuſus Franchitiarum apud Legatos inualuit. Hi enim non contenti hanc immunitatem & Aſylum ſibi arrogare, eo quoque omnes Domeſticos, Familiares, Opificeſque potiri volebant, quotquot Legatorum inſignia, quamuis ab iſtorum palatijs remotiſſimi ædibus ſuis præferrent. Deinde non tantùm cùm Romam primùm inueherentur, ſed toto tempore, quo illic morabantur; haud permiſſum Telonarijs accedere, ſuoque officio fungi, magno Domeſticorum lucro, ſed ingenti Cameræ Apoſtolicæ damno: & quamnis Pontifex manſuetudinis Sacerdotalis memor, vi pœniſque abſtineret, ſemper tamen & Romæ, & in Principium aulis contra hos abuſus declamatum eſt, adeò vt nullus legitimæ Poſseſſioni aut præſcriptioni locus eſſe potuerit, quippe inuito ſemper Domino, & iuri, dominioque ſuo nunquam cedente; non ergo hæc præſcriptio dici potuit, ſed vſurpatio, quæ nunquam legitimum titulum parit, alioquin & latrocinia defendi poſſet, & quidquid vi aut potentià debilibus extorquetur. Crediderim ego, his Legatorum conatibus anſam dediſse ſimultates, quas cum Cardinali Alterio exercebant ob nouum edictum, quo Legati vectigalibus ſubdebantur; reſque eò proceſſit, vt obductâ catenâ tormentis, puluere, plumboque oneratis, actiſque militum excubijs Portæ Quirinales obſeruarentur.

Hác,

Hâc, inquam, occaſione crediderim, Gallum, Hiſpanum, Venetum, Cæſareumque Legatos (qui in communi cauſa velut ex condicto, vnitimque agebant) de vſurpandis, proferendiſque Aſylis cogitâſſe. En Æram, annumque natalitium iſtius tam recentis abuſus, & quem tamen Lauardinus tam vetuſtum deprædicat, vt ſaltem antiquitate venerabilem reddat. Quamquam ne illo quidem anno dici poteſt fuiſſe natus, cùm, vt ſuprà monui, nec Poſſeſſio, nec Præſcriptio naſcatur, quando & quoties Dominus reclamat.

In hoc rerum ſtatu *Anno* videlicet *MDCLXXVI.* Pontificatum inijt Innocentius XI. Prima huius Pontificis cura illa fuit, vt corruptelas Aſyli profligaret, vtque tanto malo ſuauiùs mederetur, minorique dolore, non cum Legatis, ſed cum Principibus, qui illos miſerant, res peragi cœpta. Iſtis, quàm ingentia, & quàm multa eſſent mala, quæ ex huiuſmodi immunitatibus prouenirent, efficaciter demonſtratum, ac præſertim Chriſtianiſſimo Regi per Vareſium (a) Pontificis Nuntium. Hic enim, vt ex epiſtolis liquet, quas Romam de hoc argumeno dedit, ſæpè multumque cum Pompona, ipſoque Rege locutus eſt, euicitque validiſſimis rationibus, vt ſæpè per Pomponam pollicitus Rex fuerit, ſe in hac cauſa non minus Pontifici, quàm alios Reges gratificaturum, nec inter iſtos ſe vltimum fore. Idemque poſteà Vareſio Nuntio Rex ipſe repetijt. Regius quoque Confeſſarius Pater la Chaiſe Vareſij rationibus ſe victum profeſſus eſt, addiditque, Patrem Oliuam Societatis Generalem, cùm ſibi de hoc argumento ſcripſiſſet, faſſum eſſe: *Recordari ſe, hunc Immunitatis abuſum à paucis annis cæpiſſe.* Hæc Regij Confeſſarij tam ingenua conteſtatio tantò pluris

(a) Monſig. Vareſi Sig. de Pompona,

ris eſſe debuit, quantum ab eo profecta, qui Principis conſcientiam moderabatur, & cuius partes erant non monere tantùm, ſed etiam vetare, quidquid animam Principis perdere poſſet. Quis iam non crederet, ſecurum eſſe Pontificem tot Regijs promiſſis? & tamen mutauit aula; reſcripſitque Vareſius, propoſuiſſe Regem Immunitatem tueri, & hanc inter iura reponere Galliæ debita, longiſque retrò annis poſseſsa. Creditur hanc mutationem Româ ab Eſtreo Duce prouenirſse, cui non pauca emolumenta à Delinquentium patrocinio.

Euenit intereà, Apparitorem, qui ex loco haud procul Româ redierat, in platea Farneſia ab Eſtreo Legato detineri. Id cauſam Pontifici dedit, regias aures iterùm pulſandi, edicendique Cardinali Roſpiglioſo, qui pro Eſtreo poſtulabat: *Se quidem metu peiorum conniuere, nunquam tamen Legatos deinceps admiſſurum, niſi iniuſtiſſimo hoc Immunitatum iure decederent* Effecitque vt dixerat. Barbaro Venetâ legatione abeunti Zenus ſucceſserat, & Apparitores Iuſtitiæ ab eiuſdem Legati familiaribus malè accepti fuerant, cùm propè S. Marci palatium obſeruati eſsent; continuò edictum pependit, quo percuſsores mortis damnabantur, & ſpes omnis Legato adempta viſendi Pontificem, ſicque Româ abſceſſit, deletumque eius loci Aſylum, nec alius à Republica ſuffectus Legati dignitate.

Anno MDCLXXVII. Edictum Romæ vulgatum, quo ijs vita & bona adempta, quippe læſæ Maieſtatis reis, qui ad huiuſmodi Aſyla perfugerent. Id poſteà edictum *Anno* 1680. repetitum eſt, ſed multò quàm antè ſeuerius.

Anno MDCLXXIX. Cùm Romæ innotuiſset Legatum Pariſijs venturum; per Abbatem Laurum (nam Legatus Vareſius iam mortem obierat) Regijs Miniſtris Pomponæ videlicet Colbertoque ærarij Præfecto,

fecto, ac poſteà eius fratri Colberto Croſij ſecretario Status nomine Pontificis inſinuatum eſt, nunquam ab hoc Legatum admiſſum iri, qui non priùs Aſylo ac immunitatibus cederet iniuſtè occupatis; additæque à Lauro inuictæ rationes, ſed nihil in aula promotum.

Anno MDCLXXX. Dux Radzivilius quanquam Polonici Regni præcipuus, Regiuſque Cognatus ac Legatus extraordinarius, & eo comitatu inuectus, quo principem decebat tot partibus inſignem, non tantùm Aſylo ceſſit, eoque nunquam ex Regis ſui imperio vti voluit, verùm etiam res & impedimenta viſitari à publicanis permiſit, nullo tamen aut ſuo aut Regis dedecore; quis enim dedecus dicat, aliena non rapere, & ſacrilegio abſtinere?

Anno MDCLXXXIII. Diſcedente Carpio (a) Marchione ad ineundam Neapolitani Regni Præfecturam, mox vicum Plateamque Hiſpanicam & Palatij viciniam ſatellites percurſârunt, nec ceſſatum nouo Hiſpaniæ Legato Marchione Cogogliudo: nam non priùs hunc Pontifex pro Legato agnouit, quàm profeſſus eſſet, ſe ex Regis ſui imperio Aſylo ceſſurum.

Anno MDCLXXXVI. Romam aduenit Comes de Caſtelmaine extraordinarius Angliæ Regis Legatus, nec alia optatior Legatio, aut maior gaudio Pontificis animum impletura; nam à centum retrò annis nullus ex Britania Legatus, quippe & rebelli,& perſecutrice Pontificis. Iam Rex ipſe Romanis genibus aduoluebatur, quid poſſet gratius euenire Pontifici? & tamen maluit hoc etiam gaudio fraudari, quàm aliquid committere indignum Pontificis Maieſtate ac Iuſtitiæ aduerſum. Indictum ergo Angliæ Legato, nisi Aſylo renuntiaret, recipi à Romano Pontifice non poſſe. Renuntiauit Legatus, ac etiam

(a) Marcheſe del Carpio.

res ſuas obſeruari à publicanis permiſit, nullo Regis dedecore, quippe ſpontè & iuſta cedentis, cùm nihil aliud à Pontifice peteretur, quàm vt Regij Legati Romæ eodem iure, quo in alijs Principum aulis haberentur. Planè hac in cauſa non potuit maior eſſe aut Religio Anglici Regis, aut Conſtantiâ & Rectitudo Romani Pontificis. Quid enim Anglus petere non poterat in præmium reductæ Religionis iam centum & vltrà annos Angliâ proſcriptæ? aut quid maius vereri Pontifex, quàm eum offendi, è cuius manu, arbitrioque Religio pendebat? & tamen neque iſtum tam grandis metus, neque illum tam grande meritum ad dexteram, ſiniſtramue permouit. Omninò fateri oportet fuiſse hanc actionem magno Rege, maximoque Pontifice dignam, & parem heroicis illis, antiquiſque facinoribus, quæ tantoperè in hiſtorijs decantantur. Non credidit Innocentius lucrum tam grandis Regni totque animarum Deo probatum iri, ſi turpi conniuentiâ, ac modis Pontifice indignis pararentur: quomodo enim turpia & indigna placere poſſint tam magno, tam generoſo & indolis infinitè nobilis, honeſtæque? num ergo Omnipotentia Deum defecit, vt Regna, animaſque lucrari non poſſit, veramque Religionem Anglis perſuadere, niſi adulatione & artificijs non Deo tantùm, ſed quouis honeſto ſenatore indignis? *Agat Pontifex, quæ non decent, vt Deus Anglia potiatur*. Miſerum Deum! ſi opus habet tam ſordidis conſilijs, ſuâque Maieſtate indignis! imò pereat potiùs Anglia; quàm vt Pontifex ſe ad indecora & inhoneſta demittat. Quid faciunt in Cœlis tot Legiones Angelorum, ſi Religio florere non poteſt niſi humanis flagitijs? Eadem Iobo, quæ Innocentio mens fuit, quando dicebat: (a) *Nunquid indiget Deus mendacio veſtro, vt pro illo loquamini dolos?*

Et

(a) Iob. 13.

Et Apoſtolo: (a) *Non ſunt facienda mala, vt eueniant bona.* Et quid ſanctos & Apoſtolos loquor? Ipſi quoque Ethnici hanc veritatem profeſſi ſunt. Simultas Athenienſibus cum Spartanis erat alioquin fœderatis. Athenis in ſenatu de bello agitatum. Themiſtocles ſenatorem petijt, cui modum in abdito patefaceret hoſtes profligendi: datus Ariſtides, cui arcanam fraudem expoſuit, quâ Spartana claſſis incendi poſset. Redijt Ariſtides ſenatu ſuſpenſo, ac magnum aliquid præſtolante; tunc ille: *Perutile eſt Reipublicæ Themiſtoclis conſilium, ſed minimè honeſtum.* Exclamauit ſenatus: *Quod honeſtum non eſt, non poteſt eſſe vtile.* Ita Cicero & Plutarchus narrant. Scio ætatis noſtræ Politicis hæc axiomata haud probari, quibus videlicet tota fiducia in blandiendi, fallendique artibus, nullâ curâ honeſti: at ego non Politicis ſcribo, ſed veritati, & huic tandem omnia cedent.

Anno MDCLXXXVI. Dux Eſtreus Galliæ Legatus repentinâ ferè morte ſublatus eſt, voluitque Pontifex exequias paratiſſimè celebrari, eâdemque Pompâ, quâ Decanus Cardinalis efferri ſolet; nec ante Cadauer conditum permiſsum Iuſtitiæ Miniſtris, ut plateam, viciniamque Farneſiam obirent. Tantò pluris hæc humanitas Pontificis fuit; quòd cadauer Apoſtolici Nuntij, quamuis Archiepiſcopi, diu Pariſijs inſepultum iacuit, tanquàm Parochialibus iuribus ſubderetur. Mortuo ergo elatoque Eſtreo, iuſsum Apparitoribus, vt plateam Farneſiam percurrerent, dataeque ad Ranuccium Cardinalem Pontificis Legatum literæ, quibus iubebatur Regi factum, rationeſque Pontificis exponere; fecitque Ranuccius eâ facundiâ, momentiſque argumentorum, quæ æquitas cauſæ merebatur, ſed Rege immoto, & Legato, qui immunitatem tueretur, proficiſci iuſſo.

(a) Ad Rom. 3.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

iuſso. Eſtreus quoque Cardinalis, qui eandem immunitatem tanquàm Galliæ comprotector ambiebat, Româ exceſſit, delegitque villam prope Portam S.Pancratii. Hæc omnia Pontificem impulêre, vt Bullam tandem vulgaret in ipſo Pontificatûs ſui limine deſtinatam, retentamque, ac ab omnibus Cardinalibus, qui Romæ morabantur, ſubſcriptam, Eſtreo & Maidalchino exceptis, qui cauſas cur ſubſcribere haud poſsent, ſe Pontifice coràm allaturos ſpondêre. Miſsa ad omnes Legatos exemplaria iuſſique Principibus inſinuare. Repetebantur in hoc Diplomate ſuperiorum Pontificum pœnæ, additâ Excommunicatione maiori ipſo facto incurrendâ, ſolique Pontifici reſeruatâ in eos omnes, qui iure Aſyli, aut potiri, aut vti vellent; cùm enim nemo ampliùs ſupereſset ex Magnatibus Pontifici ſubiectis, qui ſibi hoc vendicaret, credidit Pontifex, non aliis armis, quam ſpiritualibus vtendum, quibus nemo Chriſtianorum exemptus eſt.

Rege intereà Lucemburgo Pariſios reuerſo, non omiſit Ranuccius apud Regem, Regioſque Miniſtros inſiſtere, ne Legatum ad Pontificem mitterent, niſi iure Aſyli abdicato, alioquin nunquam Romæ pro Legato habitum iri: Idem Lauardino ſæpius reperitum, ac tum præcipuè, cùm profecturus Nuntium Apoſtolicum inuiſeret. Quamuis enim hic millies teſtaretur, ſe ad Pontificem gratiſſima afferre, ac plena reuerentiæ, ſemper tamen reſponſum eſt, nihil iſthæc profectura, niſi Aſylo abſiſteret.

Sub initium ergo Septembris Lauardinus lentis itineribus Italiam versùs profectus eſt terreſtri itinere: & mari familia, cui ingens Officialium, militumque ex Gallica Claſſe numerus acceſſit. Pontifex intellecto Lauardini in Italiam aduentu, denuntiari iterùm iuſſit Eſtreo Cardinali, ſe nunquam Lauardinum pro Legato habiturum, ſi iure Aſyli potiri vellet.

let. Sed & omnes Cardinales, Prælatique, quotquot Romæ agebant, iuſſu Pontificis moniti ſunt, recordarentur Pontificij Diplomatis, quod ipſi ſubſcripſerant, quoque omni ſocietate cum *Lauardino* arcebantur: quippe qui contra omnium Principum, Gentiumque iura toties recuſatus, vi tamen, & in contemptum Principis Legatum ageret, ſeque in cenſuras, & anathemata ſponte indueret, ſimulque iuxta Galliæ Conuentiones & Concordata ijſdem Cenſuris omnes, qui cum eo agebant, inuoluerit.

Sufficeret hiſtorica hæc enarratio, ſuiſque annis diſtincta ad euertendum, quidquid pro hac immunitate tuenda Lauardinus, aliique ſcripſerunt. Id verò vt palàm fiat, iuuat aliqua obſeruare.

Et *primò* quidem has Immunitates non poſſe ex iure Legatorum, aut ex Principum, à quibus mittuntur, reuerentia proficiſci. Vidimus enim eas non à Legatis tantùm, ſed ab omnibus ferè Baronibus, Magnatibus, Cardinalibus, imò, vt Boccalinus loquitur, à quouis ferè nobili occupatas eſse. Qui ergo dici poteſt Legatis proprium, quod tam multis commune fuit? Nec potiori titulo Legati quàm alii; omnes enim vno eodemque modo vſurpabant: nec Pontifices omiſiſſent iuris, aut priuilegii reminiſci, ſi aliquod Legati haberent.

Secundò. Quoties Pontifices in has immunitates edictis pugnabant, nullum vnquam (excepto Lauardino) legas repugnâſſe, aut ius aliquod prætexuiſſe; quod manifeſto argumento eſt, nunquàm fuiſſe à Legatis pro legitimis habitas: quis enim credat ex tot Principum Legatis, ſuorumque iurium, etiam quæ non habent, tenaciſſimis, auſum neminem eſſe, non dicam obniti, ſed ne conqueri quidem, ſi illis fiderent? Tacuerunt, quia nulla ſuppetebat ratio loquendi.

Tertiò. A Iulio III. vſque ad viuentem Pontifi-

Digitized by Google

cem ,quoties ſcintilla aliqua micabat iſtarum immunitatum, toties edictis pænisque obſtitiſſe Pontifices ; quod ſolùm ſufficeret abrumpendæ Præſcriptioni : ſi enim mille annorum ſpatio nemo me inuito & Iudicem appellante domum meam præſcribere poteſt; quî poterit tantam vrbis partem tanquàm amplam Iuriſdictionem?

Quartò. Imò non tantùm edictis Pontifices contra huiuſmodi immunitates pugnârunt, quod, vt dixi, ſufficeret,ne præſcribi poſſent, verùm etiam reipsâ abolitæ, ſublatæque; idque *tum* ex ſilentio Legatorum conſtat, quo Pontificiis edictis acquievêre : *tum* ex publicis documentis, & Protocollis, in quibus quàmplurimos actus reperire eſt, adminiſtratæ per Apparitores Iuſtitiæ, idque in iis ipſis locis, quæ modò exempta iactantur, Legatis nihil auſis repugnare: *tum* ex Petrarchæ, Boccalini, Patris Oliuæ Societatis IESV Generalis: imò ex totius ferè vrbis teſtimoniis, quæ hodieque recordatur, vſque ad Clementis X. Pontificatum liberam fuiſſe Romam tam turpi, noxiàque ſeruitute, quamuis Clemens (ſiue ob feſſam annis ætatem, ſiue ob ſimultates inter Cardinalem Nepotem, Legatoſque aliis ex cauſis ortas) edictis, pœniſque abſtinuerit; certum tamen eſt, grauiſſimè apud Principes conqueſtum eſſe, quod ſolùm ſufficeret præſcriptioni truncandæ. Sed nihil æquè hanc veritatem oſtendit, vt Piſana Conuentio, in qua licet Crequius Galliæ Legatus hanc immunitatem enixiſſimè peteret, eamque nouam, & inſolitam eſſe fateretur; licet Pontifex Alexander temporum acerbitate duriſſimas conditiones acciperet; nunquàm tamen immunitas impetrari potuit: ceſſitque Legatus, cùm Pontificem obfirmatum videret : nec Romam poſteà reuerſus de hac immunitate ac Iure Aſyli quidquam cogitauit, liberis Iuſtitiæ Miniſtris, omneſque vrbis Regiones & plateas oberrantibus ; non

ergo

ergo tunc temporis hoc iure Legati gaudebant.

Quintò. Denique ex iis, quæ hactenus narrata ſunt, palàm eſt, Innocentium XI. Pontificem Maximum in abolendis Legatorum Aſylis ſummo quidem iure proceſſiſſe, ſed ſummâ quoque moderatione, ac planè pacatiſſimâ, & Patris potiùs, quàm Principis more. Primò nihil curſim & impetu factum, ſed omnia diù, lentèque maturata, ac priùs vndecim annorum ſpatio diſcuſſa, quàm Bulla ederetur. Deinde nihil contra Legatos à Pontifice decretum, imò omni honore obſeruati, preces tantùm & querelæ in aulis Principum ac Pariſiis porrectæ, idque toties, tàmque efficaciter, vt faterentur Miniſtri, iuſta poſtulari, & Rex ipſe omnia promitteret. Vtque ſuauiùs minorique pudore Gallia inuitaretur, præmiſſa aliorum Principum exempla, Poloniæ videlicet, Angliæ, Hiſpaniæque, Aſylo cedentium: nihil quoque Romæ immutatum, dum Legati viuerent, ſed expectatum, dum vitâ aut ſaltem Legatione abirent; ipſi quoque Eſtreo, quamuis defuncto tanta reuerentia eſt habita, vt ante exequias nihil in Palatium, viciniamque Farneſiam Apparitoribus liceret. Ipſe Lauardinus, quamuis nouo inuſitatoque exemplo Romam militariter inuectus, ac Pugnatori potiùs, quàm Legato ſimilis, ædeſque Farneſias, ac vicinam regionem armatis, excubiis, circitoribus, puluere, plumbo, granatiſq; ac omni apparatu militari implêſſet, perinde ac ſi caſtrum non Palatium occupâſſet, in eâque vrbis parte Dominatum ambiret Pontifice excluſo; hæc omnia, quæ non dico nullus Principum, ſed nec vllus Ciuium domi ſuæ pateretur. Pontifex tamen placidiſſimè tulit, non arma, non Principum vicinorum fœdera, non pœnas oppoſuit, innocentiâ tantùm ſuâ & iuſtitiâ nixus. Quæro, an à Pontificis, aliorumque Principum Legatis Galliæ Rex hæc fieri Pariſiis pateretur? paſſus eſt tamen Innocentius. Quid

potuit

potuit ampliùs? Nam Cenſuras quod attinet, non illas Pontifex in Lauardinum vibrauit, ſed Lauardinus ſe vltrò in illas induit. Quæ culpa Venatoris, ſi iaculum in feras deſtinatum tu ſpontè incurras? nec enim Innocentio animus fuit, cùm ſub pœna Excommunicationis Aſylum prohibuit, vt Lauardinus eam incideret, ſed vt vitaret; ſi ergò noluit vitare, ſed potiùs incidere, non Innocentius accuſari, ſed Lauardinus debet; nam vt benè obſeruauit Auguſtinus: *Non vult ferire, qui dicit caue.*

Hactenus ordine Hiſtorico expoſuimus originem, progreſſumque Aſylorum, quæ à Gallico Legato tantâ contentione expetuntur; ſupereſt, vt oſtendamus, quas ob cauſas Innocentius XI. abolita ea voluerit; multæ enim, grauiſſimæque Pontificis animum vrgebant, ac tantæ rei pares.

III. *Primò* infiniti abuſus, qui huic immunitati miſcebantur. Nulla ferè vrbs populo ſacro, profanoque ac præſertim externo frequentior: par populo delinquendi licentia multitudine ac exemplis protecta, ſed præſertim facilitate impunitatis, ſparſis totá vrbe Aſylis; nullum enim crimen, cui non continuò Palatium aliquod, imò vicus pateret; hic ſecura flagitia, imò Principi inſultantia; quanto hoc fidelium ſcandalo in ipſo Religionis domicilio, non impunitam tantùm impietatem videntium, ſed etiam florentem, minacemque? quanto Pontificis dedecore, qui videre, patique cogeretur, quæ nollet? Nec verò corrigi abuſus, delerique aliter poterat, quàm ſublatâ cauſâ, hoc eſt, iure Aſyli. Quamuis enim Legati omnia pollicerentur, nunquam tamen fauor, clientelæ, preces, largitiones, aliique prætextus aberant reos protegendi, docuitque experientia, ſiſti flagitia non poſſe retentis Aſylis, & Legatornm promiſſa ſemper effectu caruiſſe.

Secundò. Non minima pars vrbis ſupremo Pontificis

ficis imperio ſubducebatur, dominio inter tot Legatos velut inter tot Principes diuiſo: quanta hæc ſeruitus, quantumque periculum, ne deinceps peiora ſequantnr?

Tertiò. Nullibi terrarum hæc licentia permiſſa, cur ergo Pontifex pateretur, quod nulli Principum? aut cur Romæ liceret, quod Pariſiis, quod Londini, quod Viennæ, qnod nuſquam licuit?

Quartò. Accedebat ſpes maxima rem tanti momenti feliciter explendi, modò Pontifex vadum experiri auderet, nec primo torrenti cederet. Qnippe optima cauſa & iuſtiſſima agebatur, ac omnibus probata. Conſtabat Pontificem non impetu, non indignatione, aliiſque priuatis rationibus ferri, nulloque ſuo, aut ſuorum commodo, ſed ſolâ neceſſitate vrbem purgandi tam indignâ, noxiàque ſeruitute. Accedebat inſignis Veneratio, quam Innocentius ſibi toto Orbe Chriſtiano parauerat: ſumma morum integritas; animus omni affectu vacuus; nulla familiæ extollendæ, aut propinquorum cura, quos pro externis habere videbatur; publici tantùm boni immenſa ſollicitudo. Vrbs quàm plurimis, inſolitiſque corruptelis purgata. Religionis, diſciplinæque Eccleſiaſticæ flagrantiſſimus Zelus, nullo priuatorum, magnatùmque delectu, nec tamen immodicus & accuſationi obnoxius, aut prudentiæ expers; id enim in hoc Pontifice præcipuum, quòd cùm animi magnitudine & conſtantiâ nec Bonifacio VIII. nec Sixto V. cedat, multò tamen illis moderatior, ſeueritate pacata, & amori ac reuerentiæ in Principes mixtâ, quos nec prouocet, nec tamen formidet. Populus, quantum licuit, oneribus ſubleuatus. Summa Domi frugalitas, ſed foris ſumma quoque & maior dictu, credituque liberalitas, immenſo in Turcicum bellum profuſo auro; ſed præcipua in Deum fiducia, & ideò par fiduciæ felicitas, nec enim alium retrò ſæ-

culis

Digitized by Google

culis Pontificem reperias in proferenda Religione, magnitudine rerum geſtarum parem. Auſtria Turcicis armis, quæ totam Europam concuſſerant, liberata. Hungaria, Sclauonia, Croatia, Græcia, Peloponneſus præter Inſulas quàm plures Barbaris adempta, & quod mireris, hæc omnia ægro plerùmque Pontifice, nec tamen otioſo, ſed conſiliis, Legatis, ac præſertim immenſis Theſauris omnia promouente. Taceo alia, quæ modeſtiam Pontificis feriant, ſi palàm fiant, meque adulationis notent, quam auerſor. Hæc ergo omnia, vt maximam Innocentio venerationem, ita parem fiduciam pepererant, fore, vt quidquid in tam ſancta cauſa, à tam ſancto Pontifice ac ipſis quoq; hæreticis laudato fieret, ratum omnes Principes, acceptumque haberent: & habuerunt planè, ceſſeruntque Aſylo.

IV. Cum ſolo Galliarum Rege pugna ſuperfuit, flagratque in hunc diem ſemper maiori flammâ, ſed Pontifice æquè immoto, inuitòque; nam præter rationes, quas ſuprà libauimus, illa quòque acceſſit; non poſſe Gallos audiri, quin Principes omnes, qui Aſylo renuntiauerant, offendantur, quippe ſe ſperni crederent repeterentque iam conceſſa, peiori quàm anteà malo. Denique Innocentius à primo Pontificatùs ſui ingreſſu Chriſtianiſſimi Regis animum per Vareſium, per Laurum, Ranucciumque Miniſtros ſuos pertentauerat, oſtenſâ efficaciſſimis rationibus Aſyli abolendi neceſſitate; & à Rege magnificè reſponſum: *Se aliorum Principum exempla obſeruaturum, nec vltimum fore, qui tam iuſtæ petitioni deferret*. Quid ergo ſibi Pontifex non ſponderet à tam propenſa, teſtataque Regis voluntate? Agebat tunc temporis Legatum Gallici Regis Dux Eſtreus, noluitque Pontifex eius palatij prætenſam immunitatem, Aſylumque turbari, dum viueret, ratus hanc quoque moderationem profuturam

ram

ram placando, lucrandóque Galliæ Regi, nec multò poſt Eſtreus viuis exceſſit. Iuſſi ſatellites Palatii aream, viciniamque obire, hactenùs iuſtitiæ inacceſſam, non priùs tamen quàm elato funere, iuſtiſque peractis, vt ſic quoque mortui cineribus veneratio haberetur. Regibus quoque denuntiatum, neminem à Romano Pontifice pro Legato habitum, admiſſumque iri, niſi Aſylo renuntiaret. Videbatur Hiſpaniæ Rex obluctaturus, ſed continuò ceſſit, Pontificis & iuſtitiæ, quæ ſola quærebatur, reuerentiâ. Solum ergo cum Gallia bellum fuit. Diu illic dubitatum, quid fieri deberet Lauardino iam proficiſci, iam conſiſtere iuſſo, donec tandem profectio decreta, imperatumque Legato Aſylum tueretur. Mirari ſubit, quæ tandem cauſa Regem Chriſtianiſſimum impulerit, vt tanto ardore hanc cauſam promoueret. Nihil enim eius dignitati decedebat, ſi omnium Principum exemplo, latrociniis, ſacrilegiis, adulteriis, raptibus, homicidiis, aliiſque vrbis ſacræ flagitiis hoc præſidium ſubduceret: nec ideò minor, ſi non ſeruiret ſceleratis. Multis ergo in mentem venit, aliud hoc cum Pontifice bello quàm Aſylum quæri: nimirum, vt victorias Cæſaris moraretur Italiâ armis turbatâ: at ego nihil tale de Chriſtianiſſimo Rege crediderim; quidquid fuerit, Lauardinus Italiam tenuit, conſeditque haud procul Romam; ſed iuſſu Pontificis nunquam in Prouinciis Eccleſiaſticis apparatu Legati exceptus. Tandem ingredi vrbem ſtatuit; delegitque Dominicam diem, decimam ſextam Nouembris anni octogeſimi ſeptimi ſupra milleſimum ſexcenteſimum. Pompæ hic ordo fuit. Præibat ingens equitum armatorum globus, gladiis ſclopiſque breuibus, longis, mediis inſtructus, ſequebantur quadraginta currus impedimentis onuſti: poſt hos alia equitum æquè armatorum turma; tum acies nobilium in equis iuuenum, aliique magno numero famu-

famuli, qui rhedam Legati pedites ambiebant, in ea præcipuo loco Cardinalis Eſtreus, purpurâ amictus; dexteram Legati vxor, læuam filia tenebat, ex aduerſo Maidalchinus Cardinalis, cui ad ſiniſtram Legatus Gallicus. Iacti quoque in accurrentem populum argentei nummi, quibus ad Gallici Regis nomen celebrandum inuitaretur, ſed à paucis acclamatum, iiſque miſerrimis. Subeuntem palatium binæ armatorum alæ, dexterâ læuàque ſparſæ in æquis excepêre, noctu excubiæ palatio adhibitæ, iuſſæque militariter palatium, viciniamque obire, ne quis Aſylum turbaret: impedimenta quoque armatis vallata, ſubmouendis telonariis: Nocturnum epulum Eſtreus Cardinalis Legatus exhibuit. Is primò ad Cardinalem Cibum, poſteà ad Summum Pontificem admitti petiit, ſed ab vtroque reiectus eſt. Romæ interim pergebatur publicis, priuatiſque precibus Deum implorari, ac ſupplicationes obiri, ſingulis Religioſorum ſodalitiis ad templa qnotidie procedentibus; crederes publicam calamitatem vrbi imminere, eique euertendæ Romam certatim laborare. Cùm Pontifici aduentus & Pompa Legati nunciaretur, fertur reſpondiſſe: *Hi in curribus, & hi in equis! nos autem in nomine Domini ambulabimus*.

V. Planè nouâ ſpecie Roma intremuit, ipſique Galli auerſati ſunt; Legatum videlicet, paciſque interpretem militari apparatu terrenti, bellantique ſimilem alienam Ciuitatem inuehi, arcemque Religionis calcatâ Principis Maieſtate; id à nullo Legatorum factum. Sed nec vlla tanti ſtrepitûs cauſa; ſi enim vim metueret, quantulæ hæ copiæ, vt armato Pontifici obſiſterent, cogerentque inuitum? ſi nihil metueret, quò tanti apparatus, niſi fortè vt Principi inſultaret? diſſimulabat interim, ferebâtque Pontifex, contentus Legatum non agnoſcere, idque toti aulæ indictum. Inſtabat dies ſanctæ Luciæ ſacra, quæ in Lateranenſi

ranenſi Eccleſia ſolemni ritu ac Legato coram peragi ſolet in memoriam Henrici IV. Galliarum Regis: iuſſerat Pontifex, ſi Lauardinus adueniret (quippe cenſuris adſtrictus) continuò faces extingui, ſacrumque abrumpi, ac cantum ceſſare. Id vbi Legato innotuit, differri iubet ſacram ceremoniam in alium diem: ſed Pontifice negante vllam eſſe differendi cauſam, cùm Canonici oſtendiſſent, inter eam Eccleſiam, Regemque conuentum eſſe, vt Legati arbitrio ſtaret, quam diem eligeret, continuò acquieuit, permiſitque transferri. Memorare id volui, vt moderatio Pontificis palàm fiat, flagrantis quidem, ſed intra rationem, citraque exceſſum, quod in Principibus rarum. Plura ſcribere omitto, quæ nihil refert ſcire poſteritatem; quippe aut minuta, aut offendendis animis apta, quos ego pacari malim, componique. Illud tantùm adiiciam, quod maximè hanc litem Romam inter, Galliamque incendit. Nocte Natiuitati Saluatoris ſacrâ Lauardinus S. Ludouici Eccleſiam adit, ſacroque epulo accumbit, ſtrato puluinari, aliiſque Legatorum inſignibus vſus. Re ad Pontificem delatâ non potuit pœnis, iuſtâque ſeueritate ampliùs temperare, quam hactenus cohibuerat, quàmque Lauardinus videbatur non tantùm prouocâſſe, ſed etiam ab inuito extorſiſſe. Conſtabat cenſuris obſtrictum eſſe ob vſurpatum Aſylum, armiſque retentum; id enim ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ipſoque facto incurrendæ Pontificium Diploma prohibuerat: ferebat interim Pontifex, diſſimulabatque, & moras induciaſq; nectebat. At poſtquam Lauardinus proceſſit, in ipſaque Eccleſia, & totâ Româ ſpectante, ac cùm maximè oportebat Deum, eiuſque Vicarium placare, contemptum profeſſus eſt, quid potuit aliud Pontifex, quàm vt tandem excitaretur toties excuſſus? & tamen tunc quoque modeſtiſſimè actum, nec ſupra neceſſitatem. Iubet ergo per Cardinalem Vicarium inter-

dictum

dictum Gallicæ ædi affigere adiectâ causâ: *Quòd Lauardinum notoriè excommunicatum ad ſacra admiſiſſent*. Potuit aliquid minus fieri à Pontifice, à toties prouocato, offenſoque? Miſſi etiam à Gallis citatis equis veredarij, qui Regem omnia, quæ contigerant, cauſaſque edocerent: ſimulque Apologiam Lauardinus vulgauit, quo factum purgabat, negàbatque ſe cenſuras meruiſſe.

Lubet hîc obſeruare, quantâ in hac cauſa moderatione Innocentius proceſſerit.

Nam primò noluit Pontifex nouum Diploma, quo Aſylum perſequebatur, vulgari, viuente adhuc Eſtreo Duce Galliæ Legato. Mortuo Eſtreo præmiſſa ſunt exempla omnium Regum Principumque Aſylo cedentium, vt tantò ſuauiùs Gallia inuitaretur, minorique pudore, ſi vltima cederet. Lauardinum quamuis militari, hoſtilique paratu ingreſſum, & armatis obſeptum, ac bellum, quàm pacem afferenti ſimiliorem; non tantùm Prouinciis ac Vrbe non prohibuit, quod facilè poterat, & nemo non Principum faceret; verùm etiam admiſit, tulitque fremente populo, & iura ac Principis Maieſtatem violatam eſse conclamante. Quando non dico Rex Galliæ, ſed alius minorum Principum hâc ſpecie Legatum domi ſuæ ferret, tantoque publicæ quietis damno? ſuperauit ergo Innocentius non ſolùm omnium Principum, verùm etiam priuati Ciuis patientiam. Palàm quoque erat Lauardinum cenſuris eſse implicitum, quippè violati Diplomatis reum: nihil tamen Pontifex mouit, ſed ignoranti aut conniuenti ſimilis rem tempori commendabat, minimo contentus, hoc eſt, pro Legato non agnoſcere, Deumque publicis precibus placare. Nec vnquam Lauardinum, pro excommunicato declarâſſet, niſi ille palàm & cum pompa contemptum profeſsus telum ab inuito extorſiſset. Quòd ſi animus erat Pontificem ſpernere, quæ, rogo, neceſſitas id cum tanto

appa-

apparatu, faſtûque oſtentare, ipsáque nocte flagrantis totâ vrbe pietatis? Nec dici poteſt, non id Lauardinum præuidiſſe; nam Pontificis animum, cùm de feſto Sanctæ Luciæ ageretur, iam explorauerat. Sed age, Anonymi Auctoris Libellum quique Lauardini Aduocatum ſe fecit, iam percurramus.

VI. Primò igitur opponit Anonymus: (a) *Nihil vnquam iniuſtius maiorique iniuria contra Principum Legatos, quàm quod nuper Romæ contra Lauardinum tentatum eſſe.*

℞. Antiquiſſima eſt præpotentium querela, vt ſibi iniuriam fieri dicant, cùm aliis faciunt. Quoties ouibus à Lupo obiectum eſt, turbari ab illis fontem, cùm tamen infra lupum aquarentur? ſi iniuria eſt, quidquid Gallo non placet; fateor magnam accepiſse Lauardinum: & nego hinc oportere iniuriam æſtimari. Dicitur ergo iniuſtum, quidquid fit contra ius alterius: priùs ergo probari oportuit, ius fuiſse Lauardino, inuito Principe, ad quem mittebatur, ſe pro Legato ferendi, implendique metu & armis vrbem, vt reliqua tamen ſuperiùs narrata, & quæ non dicam, nullus Principum, ſed neque vllus Paterfamilias domi ſuæ pateretur. Hæc ſi iure fecit Lauardinus, accuſare Pontificem poteſt; ſed cui mortalium perſuadebit, id iure factum? Comparentur, quæ Pontifex à Lauardino tanto iam tempore paſſus eſt Romæ, quæque Lauardinus à Pontifice; & mox conſtabit vter iniuriam acceperit.

VII. Secundò: *Ignariſſimos eſſe iurium* dicit, (a) *quæ Regibus conueniunt, quicunque negare auſint, non pendere ex Principis arbitrio Legatos conſtituere; iſtis verò iure gentium honorem ac venerationem deberi: ſic omnium populorum moribus receptum eſſe, etiam cùm bello implicantur. Quæ ergo contra Lauardinum Pontifici Romano ſuggeſta ſunt,*

(a) Pag. 1. (b) Fol. 2.

aliena eſſe à communi ſenſu omnium Gentium benè honeſtèque inſtitutarum. Poſſe quidem Regibus ſupplicari, vt Legatos ſuos amoueant, quoties publicam pacem turbant, aut aliàs hoſtilia moliuntur, dum tamen morantur, Legatorum more colendos eſſe. Ne apud incultiſſimos quidem Barbarorum auditum, lectumque eſſe, vt eo prætextu Legatorum dignitatem violarent, quòd ipſi nollent Principum ſuorum iuribus cedere. Hæc verò ſi locum habeant apud Principes merè ſæculares, multò magis apud Pontifices Romanos, quorum poteſtas precaria ſit, pendeatque ex filiali Principum reuerentia, præſertim verò Galliæ Regum, vnde tota in temporalibus Pontificum dignitas. Eſſe Romam omnium Gentium communem Patriam, ſicque oportere omnium Principum Legatis frequentari.

℞. Hæc Auctor longâ Oratione, ſed rebus vacuâ. Supponit enim Lauardinum Legatum eſse, vtque Legatus ſit, ex ſolius arbitrio Regis, qui miſit, pendere. Supponit iterùm, ſi Rex Legatum remouere nolit, quamuis ex iuſtiſſimis cauſis id Pontifex petat, nihilominus etiam ab inuito tolerandum, & pro legato habendum eſse. Hæc pro tam certis habet, vt *ignorantiſſimos eſſe* dicat, qui negent: & tamen tam falſa ſunt, & ab omnium ſenſu aliena, vt nihil magis; ſed oportuit paginam implere, & quod veritati defuit, compēſare conuitiis honeſto calamo indignis. Veritas ſic habet. Legatus eſt Perſona publica, quæ à Principe ad Principem mittitur, pacis aut alterius negotij causâ. Legatus igitur non vnius tantùm Principis mittentis, ſed etiam eius, ad quem mittitur, aſſenſu, & voluntate conſtituitur. *Duo*, inquit Grotius, (a) *requiruntur, vt quis Legatus conſtituatur, auctoritas videlicet mittentis, & Principis, ad quem*

(a) Grotius de I. pacis & belli l. 2. c. 18. n. 5.

quem mittitur. Legatorum quippe immunitas & officium ex tacita partium conuentione proficiſcitur, vt idem Grotius notat; hæc verò eſt reciproca, & vtriuſque conſenſum requirit; nec immeritò, cùm vtriuſque Principis interſit, quis Legatus eat. Idque multò maximè locum habet in ijs Legatis, qui hodiernâ tempeſtate diù aut etiam perpetuò in aulis morantur; in his enim ceſſat ratio iuris gentium, hoc eſt, neceſſitas. Audi eumdem Grotium: (a) *Optimo*, inquit, *iure reijci poſſunt, quæ hodie ſunt Legationes aſſiduæ, quibus quàm non ſit opus, docet mos antiquorum, quibus illæ ignoratæ*. Idipſum Vvicquefortius (b) teſtatur: *Certum eſt*, inquit, *legationes ordinarias nec iuris gentium, nec ducentis retrò annis notas fuiſſe; ſuntque quàm plures Nationes, apud quas nullus earum vſus, ſola Europa eas admittit, ſique aliquis Principum eas reſpuerit, qui quidem poterit aliquid contra morem feciſſe, nihil contra ius Gentium*. Hæc ita vera ſunt, vt ſiue antiquam ſiue recentem hiſtoriam euoluas, infinita reperias Legatorum exempla, qui aut non recepti, aut remiſſi ſunt; nec tamen creditum eſt, iura Gentium violari. Sic Romani Ætolis denuntiârunt: (c) *Ne Legatos mitterent, alioquin pro hoſtibus fore*. Itèmque Veientibus: *Ni faceſſerent vrbe, pænas daturos*. Lacedæmoniorum Legatus à Pericle dimiſſus eſt: (d) *Quòd ab hoſte armato veniſſet*. Quantò magis dimiſiſſet, ſi Legatus ipſe armatus veniret? ſic Senatus Romanus negauit ſe poſſe Carthaginenſium (e) Legatos admittere, quorum exercitus eſset in Italia. Sic Legatis Iugurthæ à Romanis edictum (f) intra decem dies Italiâ excederent, niſi Regem & Regnum deditum veniſsent. Et quid plura?

 num-

(a) Grot. cit. (b) Vvicquefort en l'Ambaſſadeur l.1.pag.11.
(c) Liu. l.27. l.10. l.4. (d) Thucid.l.11. (e) Liu. l.41.
(f) Saluſtius in Iugurtha.

Digitized by Google

numquid in ſacris litteris habemus Rabſacem Regis Aſſyrij Legatum iure meritò ab Ezechia Rege receptum non eſſe, quòd timeretur populum peruerſurus? Si recentia percurras, non minus exemplorum eſt, præſertim in Gallia, vbi planè nihil frequentiùs, quàm vt ex cauſis Regi notis, nec aliorum iudicio aut examini ſubiectis Legati aut non admittantur, aut exire Galliâ iubeantur: éſtque recentiſſimum Tigurinæ & Bernenſis Reipublicæ Legatorum, qui nec in Regis conſpectum, nec ad tractanda cum Miniſtris Regijs negotia admiſſi ſunt, idque non alia ex cauſa, quàm quòd de ritibus, formáque illos excipiendi conueniri non potuit. Quantò ergo maiori, iuſtioríque ex cauſa Lauardinus excludi potuit, qui contra aliorum Regum exempla Aſylum non tantùm peteret, verùm etiam armis occuparet? Nuper quóque Moſcouiticis Legatis indictum, vt niſi pellium mercatu abſtinerent, Galliâ exirent. Paulus IV. Figueroam Philippi II. Legatum, & Mediolanenſi Præfecturâ defunctum, cum ferè Romam intraret, vrbe excluſit, (a) negauitque pro Legato agnitum iri, quòd Pontificis curſorem litteris, quas ferebat, ſpoliâſſet, incurriſsétque cenſuras: nec Philippus ſuccenſuit, ſubſtituítque Vargam Venetijs priùs Legatum. Siue ergo Legationis naturam, ſiue exempla Principum inſpicias, etiam quibus maxima iuris Gentium reuerentia (quales Romani) concedi omninò debet, Legatum dici non poſse, qui à Principe admiſsus non eſt; poſse verò non admitti ex plurimis cauſis, præſertim ex illa, ſi veniat aliena inuaſurus, vt nuper Lauardinus; tunc enim non Legati ſed hoſtis vices agit, ceſsátque finis Legationis. Hæc tam clara ſunt, vt negari à nemine poſſint, nec tamen ſperare nobis victoriam licet, quando à Gallis non ratione, ſed potentiâ certatur. *At*, inquit Anonymus, *ſupplicari*

Prin-

(a) Anno 1558.

Principi debet, vt Legatum amoueat; colendus verò eſt, quandiu moratur. Nimis ignarus eſt rerum, qui hæc dicit: quoties enim per Vareſium, per Laurum, per Ranuccium Cardinalem Pontifex rogauit, vrſitque, ne Lauardinus mitteretur? & tamen miſſus eſt; nec miſſus tantùm, ſed etiam armatis obſeptus, adeò vt dubitari poſſet, Gotthus, an Gallus eſſet, qui ſic Romam intrauit. Quid ſuperfuit Pontifici? qui modeſtiùs tueri ſe poterat, quàm vt vrbe quidem admitteret, etſi armatum, minacémque, non tamen vt Legatum haberet? nam nec Legatus erat, quippe inuito Pontifice. *At nulla Lauardini culpa, cùm non poſſet iuribus cedere à Rege prætenſis, cur ergo punitus, ſi innocens?* Nulla eſt pœna, ſi alicui non tribuas, quod non debetur: Lauardinus vt Legatus à Pontifice habitus non eſt, quia Legatus non fuit; quis pœnam dicat, ſi pro Senatore aut Epiſcopo non habebatur, qui nec Epiſcopus, nec Senator eſt? nam quòd poſteà Cenſuras inciderit, non hæc culpa Pontificis, ſed Lauardini fuit. Pontifex enim cenſuras vniuerſim tulerat in eos, qui Aſylum vſurparent, nullo Hiſpani, Angli, Germani, Galli, aliarúmque nationum, diſcrimine: quòd ergo Lauardinus ſe illis, & ſolus induerit, nòn Pontifici imputare poteſt, quippe nolenti, inuitóque, ſed ſibi, qui ſpontè incurrit: nam ſi quis gladio ſe perimat, quem accuſabis? fabrum? qui gladios fecit, palàmque expoſuit? an eum, qui in ferrum incubuit? Nec intereſt, Lauardinum ex Regis imperio Aſylum occupâſſe; nam, vt taceam, multa à Lauardino peracta eſse præter Regis voluntatem; cui nota non eſt Apoſtoli ſententia in omni foro humano Diuinóque recepta; videlicet:(a) *Dignos eſſe morte non ſolùm, qui ea faciunt, ſed etiam, qui conſentiunt facientibus?* Si ergo eadem culpa eſt facientis & conſentientis, quantò magis imperantis

 & exe-

(a) Ad Rom. 1. v. 32.

& exequentis ? Quinquagenarij, qui ad capiendum Eliam miſſi ſunt, ſe quóque Imperio Regis Ochoziæ (cuius Legati erant) tuebantur: (a) *Homo Dei, Rex præcepit, vt deſcendas.* Et tamen igne puniti ſunt Deo excuſationem reſpuente. Heliodorus quoque Antiochi Legatus cùm Templum ſpoliare aggrederetur Summo Pontifice Onia renitente; Principis mandatum prætexebat: (b) *At ille pro his, quæ in mandatis habebat à Rege, dicebat, Regi ea eſſe deferenda.* Num ideò calcibus & flagellis punitus non eſt, moriturus, niſi Onias ſeruâſſet? Nihil ergo iuuat Lauardinum Regis voluntas, quando non imperium Principis, ſed cauſa innocentem facit. Quæro ſi Pontificis, aut alterius Principis Legatus inuito Rege, armatúſque Pariſios intraret, illicque ſimile aliquid moliretur ijs, quæ Lauardinus Romæ, quanto eum tempore Rex pateretur, quantûmque deferret Principis ſui imperium alleganti? mirari ergo Lauardinus non debet, ſi exceptio Romæ non valet, quæ Pariſijs nunquam valuit, valebítque. Hæc tam aperta ſunt, ac omnibus nota, vt negari non poſſint; & qui negant, multò peiorem faciant Regis cauſam tam pudendis auxilijs.

Quod verò dicitur: *Pontificis Romani in Chriſtianos poteſtatem precariam eſſe, & ex Principum arbitrio, qui ſe ſpontè ſubmittunt, pendere, tantoque magis Pontifici cauendum, ne iſtos offendat.* Reſpondeo hoc argumento omnium Principum poteſtatem, non ſolius Pontificis peti, quis enim imperabit, ſi nolint ſubditi obedire? euoluantur omnium Gentium Hiſtoriæ, & continuò patebit, multò ſæpiùs contra Principes ſæculares rebellatum eſſe, quàm contra Pontifices; imò ſtetiſſe Cathedram Petri, quamuis millies concuſſam tot cadentibus Regnis: ipſa Romana Monarchia tot exercitibus, tot imperijs,

(a) 4. Reg. 1. (b) 2. Mach, c. 13.

rijs, tot opibus potens tandem defloruit durante Eccleſiâ; intérque ipſos Romanos Imperatores quis non ex militum fauore, ſtudióque pependit? Taceo Gallici, aliorúmque Regnorum ſcenas & vices; fruſtrà ergo Pontifici obijcitur, quod multò magis omnium Regnantium eſt fatum; illud diſcrimen eſt, quòd ſubditi, ne à ſæcularibus Dominis deficiant, temporalium pœnarum metu coërcentur; hic ſi abſit, maiorque ſit ſubditorum, quàm Principis potentia, nihil ampliùs moratur, vt iugum excutiant. Secùs eſt in imperio Religionis; hic enim, vt Pontifici Romano ſubdar, non temporales pœnæ, ſed æternæ faciunt, nec iſtis euadendis vlla par potentia. Vnde fit, vt paulò antè dicebam, multò ſæpiùs à Principibus, quàm à Pontifice ſubditos defeciſſe, nullum ergo minùs precarium imperium eſt, quàm Religionis. Quòd ſi nemo Principi perſuaſeris, vt ſubditis omnia concedat metu ſeditionis, quantò minùs Pontifici? præſertim quòd Eccleſia ſicut non humanis conſilijs & prudentiâ creuit, ita nec humanis conſilijs regenda eſt, quoties illa Diuinis aduerſantur; quid verò magis aduerſatur, quàm vt metu omnia Principibus cedas, nulla honeſti ratione? non placent Deo, & ideò nec ſuccedunt turpia conſilia. Eſt inſigne in rem noſtram Alexandri III. Reſponſum, cùm enim metu ſchiſmatis, & ferè paribus minis ad indigna vrgeretur, quibus nunc Galli, Legatis Friderici Imperatoris ita reſpondit: (a) *Nos recognoſcimus Dominum Imperatorem Aduocatum & ſpecialem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Defenſorem. Vnde ipſum (ſi per eum non ſteterit) præ cæteris Principibus Orbis intendimus honorare, in quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum. Vbi verò quidquam occurrit, quod abſque ſummi Regis offenſa effectum habere nequeat; ſi honorandus terræ Imperator*

(a) Radeuicus l. 2. c. 54. & 55. Anno 1159.

rator videtur, ille potiùs à nobis timeatur, & illius honor imprimis conſeruetur, qui eſt Rex Regum, & Dominus Dominantium, & qui animam & corpus perdere, atque in æternam ignis gehennam mittere poteſt, ergo cùm pro Eccleſiæ libertate tuenda Patres noſtri proprium ſanguinem fuderint, & nos ad eorum exempla, exigente neceſſitatis articulo, extrema audemus pericula ſuſtinere. Fruſtrà ergo Galli metum offendendi Regis Innocentio obijciunt; quando in cauſa Dei nihil æquè metuendum eſt, quàm metuiſſe.

VIII. Tertiò cauſatur Anonymus: (a) *Romam eſſe totius Orbis Chriſtiani Patriam communem; ſicque oportere, vt illic omnium Principum Catholicorum Legati conueniant. Æquum non eſſe, vt Legatis Gallici Regis Aſyli prærogatiuam inuideant Itali, quando ipſi maiorem partem occupent Sacri Senatus; cùm tamen & mos Eccleſiæ, & ratio velit, vt abſque Perſonarum aut nationum diſcrimine purpura digniſſimis obueniat, quæ nunc alijs excluſis ſolos fere Italos veſtiat.*

℞. Si Roma omnium nationum communis eſt Patria, quid queritur Lauardinus, ſi eodem iure, quo omnium aliarum nationum Legati, habitus eſt? nec enim alij Principum Legati admiſſi ſunt, quàm qui Aſylo ceſsêre: viuat ergo Lauardinus in communi Patria communi iure; quod ſi nolit, non illum Innocentius, ſed ipſe ſe Româ excluſit. Alioquin quid ſcelerum ciuibus non liceat, ſi qualeſcunque ſint, & quacunque ratione viuant, tolerari in Patria debeant? & planè cùm nuper Lauardinus Romam ingreſſus eſt: non Ciuis faciem, ſed hoſtis oſtendit, nec tam Patriam intrâſſe, quàm in aciem irrupiſſe viſus eſt. Quod de Cardinalibus dicitur, nihil pertinet ad cauſam Lauardini. Oportere Cardinales aliquos deligi ex omni natione, verum eſt, idque inſi-

(a) Fol. 2.

inſigniter in vltima Cardinalium promotione ab Innocentio obſeruatum, in qua non Galliæ, non Hiſpaniæ, non Germaniæ, non Italiæ purpura defuit: cæterùm debere ex quauis natione pares numero eſſe, tam abſurdum eſt, vt nihil magis; quid enim in eligendo Pontifice magis ſchiſma pareret, quàm ſi ſingulis nationum par numerus votorum eſſet? ſingulæ videlicet Pontificem ex ſuis vellent, Galli Gallum, Hiſpani Hiſpanum, nullo certandi fine. Idque palàm apparuit in magno ſchiſmate Occidentis, cui initium dedit electio Vrbani VI. cùm enim Itali Italum vellent, Galli Gallum, & inter Gallos Lemouicenſes Lemouicenſem; tandem ingens illud ſchiſma conflatum, quo nullum nec longius, nec funeſtius Eccleſiæ. Idem ergo accideret, ſi quælibet natio pluribus Purpuratis abundaret, & nulla aliam numero vinceret. Sed cur Italica vincit? inanis quæſtio. Idem enim de Gallica, Germanica, Hiſpanica aliíſque quæri poſſet, ſi quæ ſuperaret. Deinde cùm Chriſtus Cathedram in Italia fixerit, credi debet hanc nationem, ſiue Pontificem ſpectes, ſiue Cardinales (ex qnibus Pontifex eligitur) prætuliſſe. Id quoque oſtendit vſus Eccleſiæ etiam Primitiuæ, in qua plerique ex Italia Pontifices. Sed vt dixi, hæc extra chorum; nec ego memoraſſem, niſi cogerent Galli intempeſtiuâ quæſtione.

IX. Quartò opponit: (a) *Merita Galliæ Regum in Eccleſiam Romanam; quæ maiorem Principatus ſui temporalis partem à Regibus Galliæ acceperit: nec ſecurior portus Nauiculæ Petri, quoties tempeſtate iactaretur, quàm in Galliæ ſinu: non ergo Lauardinus Regis Legatus tam malè accipi debuit, hoc præſertim tempore, quo Gallia ab Hæreſibus purgata, Romanæ Eccleſiæ reſtituta eſt.*

℞. Nulla Gallis frequentior cantilena, quàm vt bene-

(a) Fol. 2.

beneficia ſua repetant, moneantque Pontificem gratitudinis, perindè ac ſi cum immemore Beneficiorum, aut non curante loquerentur. Maxima eſſe, quæ Galliæ Reges in Pontifices contulerunt, nemo negauerit, nec alius magis agnouit, palamque profeſſus eſt, vt ipſe Pontifex Romanus. Sed hæc ipſa præteritorum memoria ſpem omnibus facit, hodiernum Galliæ Regem nihil Maioribus ſuis ceſſurum, nec illis vt victorijs, ita Religione imparem fore: nec enim ideò illi minores, quia reuerentiâ & obſequio in Vicarium Chriſti certârunt, imò illi magis floruêre, qui magis Romam venerati ſunt, vt exempla Clodouæi, Pipini, Caroli Magni, ac Ludouici oſtendunt, Deo velut pro Vicario ſuo debitore, ac ingentibus præmijs, quidquid illi præſtaretur, compenſante. Ergo vt dixi, quæ à Galliæ Regibus olim in Eccleſiam Romanam collata ſunt, exempla eſſe debent moderno Regi, quæ imitetur, non quæ ſubuertat: alioquin quàm non indigna tantùm, verùm etiam quàm inepta erit hæc conſequentia: *Reges Galliæ olim Romam Pontificibus donarunt, ergo hodie eam Pontifici rapere poſſunt; olim Pontifices protexere, ergo hodie perſequi debent*. Et tamen, quis crederet? ſic Galli hodie argumentantur. Cæterùm ipſi quòque Pontifices nec tam ingrati, aut immeriti ſunt, quàm Galli ſupponunt. Patiantur ea tantùm leuiter tangi, quæ in Galliam collata ſunt, videbuntque vtrinque beneficijs certatum eſse, nec adhuc conſtare, Roma an Gallia ſuperauerit.

Et primò certum eſt, veram Catholicamque Religionem Galliæ illatam eſſe operâ ac curâ primi poſt Chriſtum Romani Pontificis, Petri videlicet, vt enim taceam, quæ de ſanctis Martiali & Dionyſio Areopagita Galli ipſi, qui etiam maximè Critici, fatentur: Zoſimus ad Galliæ Epiſcopos ita ſcribit:

Ad

(a) *Ad vrbem Arelatenſem primùm ex hac ſede Trophimum ſummus Antiſtes, ex cuius fonte totæ Galliæ fidei riuulos acceperunt; directus eſt.* Idem habet Ado (b) Viennenſis. Ipſi Epiſcopi Prouinciæ Viennenſis epiſtolâ ad Leonem I. *Omnibus Gallicanis Eccleſiis notum eſt, quòd prima inter Gallias Arelatenſis Ciuitas miſſum à Beatiſſimo Petro Apoſtolo ſanctum Trophimum habere meruit Sacerdotem, exinde aliis paulatim Regionibus Galliarum bonum fides & Religionis infuſum.* In Concilio quoque Pariſienſi ſub Ludouico Pio Epiſcopi Galliæ ad Eugenium II. Pont.Max.ita ſcribunt: (c) *Nec vobis tædium fiat, ſi ſe paulò longius ſermo protraxerit, dummodo linea veritatis, quæ ab antiquis Patribus noſtris vſque ad nos inflexibiliter ducta eſt, B.Dionyſio ſic: qui à S.Clemente in Gallias cum duodenario noſtro primus Prædicator directus, &c.* Gallia ergo Religionem ſuam Romæ debet, & quod poſſit beneficium cum iſto comparari? conſiderent, quantum Gallia fidelis ab infideli diſtet, nec ſolùm Religione, ſed etiam potentiâ, felicitate, virtute bellicâ, artibus, ſcientiiſque litterarum præcellat, & fonti benedicant, à quo hæc omnia fluxêre. *Gregorius II.* Carolo Martello Conſulatum Romanum defert, vt habetur in Hiſtoria Gregorij (d) Turonenſis. *Stephanus Papa* Pipino Patritiatum Romanum, primam videlicet poſt Imperatoriam dignitatem, & quàm Carolus non priùs depoſuit, quàm imperio potiretur, vt etiam Marca (e) fatetur.

Zacharias Pontifex eundem Pipinum Regno Francico præponi curat exauctoratâ Merouingicâ ſtirpe, quo nullum beneficium Gallia maius accepit;

(a) Zoſimus ep.5. ad Galliæ Epiſc. (b) Ado Viennenſ. in Mart.4. Cal. Ianuar. V. Quenellium tom. 2. Opera S.Leon. & P. Alex.natal ad ſæcul.1. Anno 450.

(c) Anno 824. V.Baron.tom.9. (d) Append.ad Hiſtor.Gregor.Turon.c.110. (e) Marca l.1.de concord. c. 12. n.4.

pit: ab hoc enim prima exordia proceſſerunt ingentis illius potentiæ, & alioquin peſſumibat ciuilibus bellis, ignauiaque Regum conſumpta.

Idem Zacharias Pipino facultatem tribuit nominandi Epiſcopos ſui Regni, vt ſcribit Lupus (a) Ferrarienſis.

Leo III. Româ in Gallias & in caſtra proficiſcitur, vt Ludouicum, fratréſque in acie congreſſuros componat.

Idem Gregorius cùm in pleno Gallorum Antiſtitum Concilio Ludouico imperium ademptum eſſet, Decretum reſcindit, & Ludouico imperium confirmat, teſte Paulo Æmilio. *Ioanne VIII.* Ludouicum II. auctoritate ſuâ contra Aldagiſum tuetur, eumque à perſequendo Imperatore (quem carceri incluſerat) abſterret, in fugam vertit, ac tandem pacem inter vtrumque conciliat. *Stephanus IX.* Francorum Proceribus contra Ludouicum Regem defectionem molientibus ſub pœna excommunicationis præcipit, vt nouis abſiſtant, illique continuò pareant, teſte Flodoardo. *Vrbanus IV.* Regnum Siciliæ, quod ad ſacram ſedem deuolutum fuerat, Carolo Andegauenſi fratri S. Ludouici defert, ac Regem Angliæ efficaciſſimè vrget, vt adornatâ claſſe liberando Galliæ Regi à Barbaris capto ſe accingat. *Clemens IV.* Carolum Andegauenſem in poſſeſſionem vtriuſque Siciliæ (quæ Regnum Neapolitanum complectebatur) inducit, quâ Galli ſeptendecim circiter annis gauiſi ſunt, nec Siciliæ Inſulis excidiſſent, niſi Caroli ſocordiâ.

Gregorius X. Philippo Regi ſexennales Cleri Gallicani decimas concedit bello contra Barbaros proſequendo.

Martinus IV. Panormitanos abcæſos immani coniuratione Gallos anathemate percellit, mittitque Car-

(a) Lupus Ferrar. epiſt. 71.

Cardinalem Sabinenſem ad reuocandam in Galliæ obſequium Siciliam. Idem Martinus Principatum Cataloniæ, Arragoniæ, & Valentiæ Regna Petro Arragoniæ Regi adempta, in vnum è Philippi III. Galliæ Regis filijs, Carolum videlicet Valeſium transfert, eique triennales Cleri decimas concedit, habitóque celeberrimo omnium Ordinum Conuentu Pariſijs, è Pontificis manu Regna confeſtim acceptata. *Bonifacius VIII.* Carolum Valeſium Philippi Pulchri fratrem Anagniæ cum Coniuge magno apparatu excepit, vniuerſæ Ditionis Eccleſiaſticæ Præfectum, Imperijque (quod vacabat) Vicarium conſtituit, ac vtrique Imperio Orientis & Occidentis præficiendum deſtinat, de quo vide Spondanum *ad annum* 1301. *n.*2.

Idem Bonifacius Adolphum Imperatorem Principibus Germaniæ in eum concitatis moratur, ne cum Angliæ Rege Gallorum hoſte arma in Belgio coniungat, quod planè Francico imperio fatale futurum erat.

S. Ludouicum Catalogo Diuorum adſcribit. Scio equidem quæ poſteà inter Bonifacium & Philippum Regem contigerant, obliuione magis quàm memoriâ digna. Sed nec illud me latet, tres illius filios paulò poſt immaturo funere ſublatos: *In pœnam*, (vti ſcribit (a) S. Antoninus) *iniuriæ & ſacrilegij, quod eorum Pater in Bonifacium commiſerat.*

Benedictus XI. Regnum Galliæ interdicto liberat, Regem Philippum ſupplicantem abſoluit, omnia priuilegia confirmat, Academias Galliæ iuribus ſuis reſtituit, reſeruationes vacantium Eccleſiarum reuocat, contributiones Decimarum, Bonorum Eccleſiarum, vbi Laicorum facultates non ſufficiunt, Regi Philippo relinquit, & in eius gratiam Columnenſes veniâ donat, totámque familiam in integrum reſti-

(a) Antonin. 3.p. tit.21. c.3.

reſtituit, Petro Cardinali excepto, cui Clemens V. Purpuram à Bonifacio VIII. ademptam reſtituit, de quibus vide Spondanum ad annum 1303. n. 20. *Clemens V.* inquit Spondanus, *in gratiam Philippi Regis Pontificiam ſedem in Gallias transfert perculſo ad facinus Chriſtiano Orbe, manſitque illic ampliùs ſeptuaginta annos*. Nolo hic commemorare ſeptuaginta annorum decurſu, quibus Pontifices in Gallia hæſerunt, quæ & quanta in Galliæ Reges contulerint. *Pius IV.* in celebri de præcedentia certamine pro Gallia pronuntiat, nullo metu Potentiæ Hiſpanicæ (quæ regnante Philippo II. multò Gallicam ſuperabat) nullâque minarum curâ, quas Philippus ingeſſerat, iuſſo Oratore ſuo Româ abſcedere. *Pius V.* Carolo IX. Galliæ Regi contra Hugonottos rebelles quatuor mille & quadringentos pedites, ac equites nongentos throno ſimul & religioni ſeruandæ in ſubſidium mittit. *Clemens VIII.* obnitente licèt Hiſpanicâ factione ac infinita opponente (minabantur enim pro vno Galliæ Regno alia multa à Pontifice defectura) Henricum IV. ab Hæreſi abſoluit, quo facto cauſæ omnium Ciuilium bellorum in Gallia conciderunt, firmatumque Regnum familiæ Borbonicæ hodie regnanti: dici non poteſt, quanta morando, terrendòque Pontifici producta fuerint; ſed vicit amor Galliæ feliciſſimo euentu. Idem Clemens ſuperatis immenſis difficultatibus Matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Valleſia (quam ante annos ſeptem & viginti ex Pontificia diſpenſatione duxerat) nullum eſſe declarauit, permiſitque nuptias cum Maria Medicea, ex qua Ludouicum XIII. & ex hoc Ludouicum XIV. hodie regnantem habemus; alioquin exaruerat familia Regia ſterili Margarethæ Coniugio, ac Gallica corona in Condeum Principem conciderat adoleſcentulum, ac in hæreticorum ſinu educatum, & quem tamen

Cle-

Clemens Religioni Catholicæ reſtituit; nam inter conditiones datas à Clemente abſolutionis hæc inter præcipuas fuit, vt videlicet Henricus Condeum Principem Caluiniſtarum manibus eriperet, eúmque Catholicis doctrinis imbuendum curaret. Clementi ergo Pontifici Gallia & Regnum, & Reges, & Religionem debet. Taceo alia quàm plurima, ac præſertim innumeras Romanorum Pontificum Legationes pro pace Gallico imperio reddenda, præcipuè cùm Angli perpetui ac fatales hoſtes Galliæ imminerent. Taceo infinitam priuilegiorum molem, quibus nulla æquè natio, vt Gallicana à Summis Pontificibus exornata eſt. Nam vt obſeruat Marca Archiepiſcopus in libello Barcinonæ edito anno 1646. *Quidquid contra Canonum decretalium mentem in Gallia circa res Eccleſiaſticas agitur, id fit ex priuilegijs Apoſtolicis, non autem mero iure Regio.* Id ſolùm obſeruo, in Hiſtoria Francica ter reperiri, Regnum Galliæ auctoritate, ac operâ Summorum Pontificum ſeruatum eſſe, *Primò* quando ignauiâ Merouingorum, belliſque Ciuilibus ferè deletum, auctoritate Stephani & Zachariæ Pontificum in Carolinam ſtirpem translatum eſt: *Hildericus Rex*, inquit Eginhardus Carolo M. à ſecretis, *iuſſu Stephani Romani Pontificis depoſitus, ac detonſus, atque in Monaſterium truſus eſt*: Et infrà: *Pipinus autem per auctoritatem Summi Pontificis ex Præfecto Palatij Rex conſtitutus. Secundò*, quando teſte Ludouico Pio Caroli M. filio, *Francorum Proceres auctoritate B. Petri ſibi à Domino IESV Chriſto tradita obligauit, & obteſtatus eſt, vt nunquam de altera ſtirpe Regem ſupra ſe præſumant aliquo modo conſtituere, quos & Diuina Prouidentia ad Apoſtolicam Sedem tuendam eligere dignata eſt.* Hæc ſunt verba ipſius Ludouici in epiſtola ad Hilduinum: quibus

ad-

Digitized by Google

adiungit Gaguinus: (a) *Stephanus autem Pipino benedixit, & eius poſteritati, atque qui temeritate aliqua aduerſus Francos bella mouerent, Communione Chriſtiana interdixit. Tertiò,* quando Clemens VIII. Galliam bellis Ciuilibus (quæ hæreſis & ambitio excitauerant, externis armis Germanorum, Anglorum, Hiſpanorum, Italorumque Regno illatis) propè confectam, quæque triginta & ſex annorum decurſu, ab obitu videlicet Henrici II. vſque ad abſolutum Henricum IV. producta, Galliæ extrema minabantur, nec finem ſpondebant; tandem paci, priſtinæque dignitati reſtituit, Henrico Cenſuris abſoluto, ac ſterili Matrimonio poſt viginti, & ſeptem annos liberato. Cùm ergo Gallia & Religionem, & toties Regnum Vaticano debeat, perſuaderi ſe vtique Lauardinus patietur, Beneficia, quæ Romanis Pontificibus ex Gallia proueniſſe dicit, non fuiſſe in immeritos collocata, multò minùs in ingratos; neque ego hoc dicerem, niſi neceſſitas cogeret obiectam ingratitudinem diluendi.

Sed ſint beneficia à Gallis accepta adhuc inſoluta, ſint Pontifices immeriti (quanquam quid Pontifices dico, cùm non iſtis ſed Chriſto ſint data, & ab hoc immenſis præmijs, & victorijs compenſata?) num ideò debuit Innocentius concedere, quæ non licuit Ludouico poſtulare? petitur patrimonium Chriſti, petitur hæreditas Petri, petitur in vrbe ſancta ingens ſceleribus omnibus ſpatium, in quo velut in libero, exemptoque imperio & impunita, & ſecura ſint, imò & florentia, magiſque patrocinio Chriſtianiſſimi Regis, quàm in ipſis Templis Maieſtate præſentis Dei defenſa, perinde ac ſi Romæ Eccleſiæ deſint recipiendis, & ad pœnitentiam reuocandis reis. Petitur denique, quod omnibus Regibus, ac Principibus negatum,

(a) Gaguin. Hiſtor. Franc. l. 3. f. 45.

gatum, non poteſt iam Galliæ concedi, niſi omnibus illis acerbè offenſis, ac dimiſſa repetituris, infinito Apoſtolicæ Sedis dedecore, parique damno, quippe totâ ferè Româ in Aſylum, imò in Babylonem conuerſâ. Infelicem Innocentium, qui aut cum Chriſto, aut cum Gallo pacem habere non poteſt: nam aut hunc offendit, ſi neget; aut illum, ſi concedat: nemini plura & maiora, quàm ipſi Deo debemus, & tamen is non permittit *fieri mala, vt eueniant bona*; quantò ergo minus poteſt Innocentius malum facere, vt bona remuneretur à Gallis accepta? quantum verò malum ſit grande illud, vaſtúmque Aſylum, quod non Regis ipſius commodo, ſed ſceleratis, parricidis, latronibus, & adulteris petitur, non eſt Regis iudicare ſed Pontificis; nec enim de Pariſienſi, ſed de Romana vrbe agitur Pontifici ſubdita. Quòd ſi nunquam Rex pateretur litem ſibi moueri de ijs, quæ ipſe Pariſijs iudicat, quæ ratio permittit, vt litem Pontifici moueat de ijs, quæ Romæ diſpoſuit? quamquam ne opus quidem eſt in hac cauſa Pontificis iudicio aliquid deferre, quando totius Europæ iudicium habemus; nam præter Gallorum aliquos metu aut gratiâ aulæ obſtrictos nemo mortalium eſt, qui non credat æquiſſimam eſſe Pontificis cauſam; & ideò Reges ac Principes omnes promptiſſimè Aſylo ceſsêre; nec verò ceſſiſſent, niſi crederent iuſta poſtulari, & tamen eodem iure, ijſdemque rationibus, quibus Galliæ Rex, retinere illud poterant. Si Innocentius ſolùm Galliæ Legatum Aſyli iure priuâſſet, poterat id iniuriæ, odióque nationis adſcribi, ac meritò iram Regiam prouocare; nunc verò omnibus Regibus, omnibus Principibus eadem Lex dicta, omneſque iuſtam cenſuêre: quæ rogo ratio eſt, vt ſolis Gallis diſpliceat, quòd omnibus placuit? & quod alijs omnibus neceſſitas viſa eſt, illi ſoli iniuriam credant? ac præſertim à Pontifice tam ſancto,

D tam

tam humanis affectibus vacuo, tam ſtudioſo Gallicæ Nationis, & in quo ne Caluiniſtæ quidem, iurati alioquin Pontifici hoſtes aliquid inuenêre non amore, ac veneratione dignum. Sed hoc eſt vnicum Innocentij delictum, quod omnium Sanctorum Antiſtitum fuit, non poſſe videlicèt adulari cupiditatibus Regnantium; & tamen non is Medicus ægrotum diligit, qui plagam celat, aut goſſipio inuoluit, ne apareat; ſed qui ferro etiam igníque medetur, curâ dolorem compenſante. Quamquam nec ferrum Innocentius, nec ignem admouit, ſed quidquid reuerentiæ & amoris in Principem ac filium licuit; monuit, rogauit, ſcripſit, inſtitítque: nunc per Vareſium, nunc per Abbatem Laurum, nunc per Ranuccium Legatum ſuum, ac poſteà Cardinalem preces porrectæ, vtque hæ magis proficerent, præmiſſa omnium Regum, Principúmque exempla Aſylo cedentium; quid potuit plus facere Innocentius? vt ſileret? vt Galliæ poſtulata admitteret? vt tam neceſſarium ſanctúmque propoſitum metu deſereret? hoc non potuit. Pauere, ac fugare non eſt Paſtoris, ſed Mercenarij, quis ergo aliquid audeat pro veritate, ſi Pontifices timeant? & quid faciunt Romæ tot Martyrum cadauera, tot trophæa & veſtigia ſanguine certantium tincta, ſi ne quidem liceat ſummo Sacerdotum liberam vocem pro iuſtitia proferre? nunquam metus Martyrem fecit. Et quid tandem non Principes petant, non Pontifices tribuant, ſi toties cedant, quoties rogantur? non eſt hoc eſſe Petram, ſed paleam: néque hoc voluit Chriſtus, cùm iuſſit Petrum eſſe fundamentum Eccleſiæ. Si Innocentius Pontifex ea tantùm ſpectaret, quæ Galliæ Regem circumſtant, foríſque exornant, Potentiam videlicet, opes, exercitus, claſses, & quidquid denique ſpeciem illam Maieſtatis effingit, quam homines adorant; facilè perſuaderi debuit, vt & hoc

con-

Digitized by Google

concederet, & quidquid aliàs Regi placeret: quid enim tandem intererat Pontificis iam prouectâ ætate, & in occaſum pronâ, vt pacem pro bello non mallet? ſed æſtimanti totam illam magnificentiam, quæ foris ſplendet, & mortalem & caducam eſſe, nec aliud poſt breuiſſimas annorum periodos (quamuis ego longiſſimas cupiam) de Magno illo Ludouico ſuperfuturum, quàm frigidum cinerem, animamque immortalem, & hanc non regio apparatu, non exercitibus, ſed bonis tantùm, maliſue operibus ſeptam, tantòque periculo viciniorem, quantò grauioribus rationibus obnoxiam: hæc, inqam, cogitanti Innocentio meritò perſuaderi non potuit, vt ea Regi permitteret, quæ vtriuſque conſcientiam onerarent; nec vtique dolere Regi debuit, ſi inter tam multos, qui illius animam in mortis æternæ diſcrimen adducunt, vnus ſaltem Romæ eſſet, qui illam totis viribus curaret, retinerétque præcipitio vicinam; enimuerò cùm mundanarum rerum ſtrepitus ceſſauerint, qui modo Regium animum occupant, cùmque in Comitijs totius generis humani Diuino Tribunali aſſiſtemus, ceſſabuntque dulces illæ; ſed fallaces adulantium cantilenæ, tunc, inquam, agnoſcet Ludouicus Rex, fideliora fuerint Innocentij conſilia, nunc quidem ingrata ſuadentis, ſed tamen ſalubria ac neceſsaria; an illorum qui prætextu proferendæ Regiæ auctoritatis ſibi gratiam & præmia quærunt, Regi verò ingens animæ periculum, ſerámque factorum pœnitentiam.

At non debuit tanti Regis Legatus acceſſu ad Pontificem prohiberi, quando Rex proferendæ Religioni Catholicæ tanto conatu ſucceſſuque laborat.

Reſpondeo multò minus debuiſſe Romanum Pontificem, quo tempore tot curis, tot victorijs, tot Legationibus tantáque auri profuſione euertendo Turcico Imperio, ac Religioni Chriſtianæ per to-

tum Orientem amplificandæ laborat, domi foriſque à Gallis turbari. Comparentur quæ Ludouicus contra hæreticos in Gallia, quæque Innocentius in Auſtria, Hungaria, Græcia, & Peloponneſo fecit, quæque deinceps, niſi Galli prohibeant, in Europa, Aſiáque facturus eſt, videbunt ac fateri cogentur, nihil Innocentium Ludouico ceſſiſſe, & quod iſte contra Caluiniſtas edictis, illum conſilijs, armis, auro, precibúſque apud Deum contra Turcas præſtitiſſe, hoc ſolùm diſcrimine, quòd Ludouicus vnam, inermémque Prouinciam, nec auſam reſiſtere, Innocentius tam multas, armatáſque Religioni ſubiecit: non ergo decuit tam glorioſum Pontificem, támque de Re Chriſtiana præclarè meritum eo ipſo tempore à Chriſtianiſſimo Rege, Filióque Eccleſiæ primogenito, quo euertendæ Ottomannicæ impietati tam anxiè ac feliciter laborabat, tam acerba & hoſtilia pati.

At Legatum non admiſit.

At Vos coegiſtis, ne poſſet admittere. Cur enim Gallicum Legatum alijs conditionibus, quàm aliorum Principum admitteret? nemo iſtorum aliter acceptus eſt, quàm vt Aſylo cederet, & tamen nemo iſtorum de iniuria conqueritur, imò nec queri poteſt, cùm non de Regum, ſed Latronum beneficio, commodóque agatur. Qui igitur iniuria dici poteſt, quam nullus Regum pro iniuria, pro dedecore habuit? Date locum iuſtitiæ, permittite flagitia puniri, ſubducite ſceleribus patrocinium, eo iure Legati veſtri potiantur, quo omnium Regum Legati; liceat domi ſuæ Pontifici, quod omnibus Regibus, omnibus Principibus licet, & quid dico omnibus Principibus? imò quod omni Prætori, quódque omni Patrifamilias, & ſic tandem Romam intrate. Quòd ſi ne hoc quidem conceditis; non deinceps culpam Pontifici adſcribite, reiecti Legati, ſed vobis

Digitized by Google

tam honeſta recuſantibus. Quæ à Rege in expellendis Hæreticis peracta, magna vtique & ingentia ſunt, ac ſpem omnem ſuperantia, ſed quanto pretio compenſata? Reuocentur in memoriam infinita mala, quæ Caluiniana hæreſis Galliæ inuexit, adeò vt propè fuerit Monarchiam in Rempublicam, Reges in Conſules mutari; & fateri cogentur plus Regni interfuiſſe, quàm Religionis, hac faces extingui, ne iterùm Galliam incenderent. Taceo infinitos Theſauros ex proſcriptorum bonis, neque hæc memoro, quaſi eleuare velim, quæ à Rege præclarè ſunt geſta, ſed ſolùm vt oſtendam, præmio non caruiſſe. Deinde ſi bonum, quod ex purgata Gallia prouenit, cum malis comparetur, quæ ex contemptu Pontificis, eiúſque factis, ſcriptiſque laceratâ auctoritate proueniunt, hæc multò maiora; nam in totam Eccleſiam redundant, & communi defectioni viam aperiunt, erátque minus malum, hæreſin in vna Gallia tolerari, quàm tam pernicioſis exemplis, doctriníſque totam Europam inficere, ac periculo exponere amittendæ Religioni: hæc nunquam ſtetit deiecto Pontifice; atque vt nulla hæreſis fuit non Romæ inimica, ita niſi huius ſocietate nunquam floruit vera & Catholica Religio; quæ igitur gratia, ramos coluiſſe percuſsâ radice?

X. *Quintò*: (a) *Ignoratam fuiſſe*, dicit, *Lauardino Pontificis Romani Bullam*.

℟. Ego Marchioni Lauardino tanto videlicet viro, tantíque Regis Miniſtro nihil non credam, ſi ita iuſſerit, fidémque exegerit. Cæterùm negari non poteſt, difficile id creditu eſſe, ac perſuaderi hominibus vix poſſe. Quomodo enim latere illum potuit, de quo totus Orbis, ac Gallia imprimis tanto tempore, tantóque ſtrepitu loquebatur? De quo cum Ranuccio Cardinali, Legatóque Pontificis Lauardi-

(a) Fol. 3.

uardinus ſermonem habuerat? cui tot Cardinales ſubſcripſerunt? Quam Romæ affixam, & in omnium manibus viderat? De qua loquentem, ſcribentémque Cardinalem Eſtreum audierat, viderátque: & denique cuius effectum iam ſenſerat, quando Sanctæ Luciæ feſtum differri iuſſit, ne ſi templum intraret, continuò ſacra cum dedecore abrumpi videret. Si hæc tam clara, tam nota & vbíque locorum vulgata ignorari poterant, neſcio quid non poſſit.

Sed quoniam Marchioni Lauardino placuit ignorantiam prætexere, credamus ignorâſſe; at non ideò effectum excommunicationis morari potuit. Quis enim neſcit, non tantùm toto humano & Diuino iure, ſed etiam toto Orbe & omnibus Principum Tribunalibus neminem excuſari *ignorantia iuris* clari, vulgatique? Si Pariſijs duello aliquis confligat, allegétque ignorantiam edicti Regij, quo duella prohibentur, num pœnam effugiet? Cùm ergo Bulla Innocentij non in angulis, non in latebris ſcripta, nec domi retenta, ſed totâ vrbe pependerit, nec Tabellionis tantùm manu, ſed ipſius Pontificis, ac triginta & ſuprà Cardinalium calamo ſubſcripta, ac ſeptimo iam menſe typis impreſſa, planè aut non potuit ignorari, aut non debuit, præſertim à Regio Miniſtro omnium arcanorum conſcio, quantò magis omnium vulgatorum? Sed ignorauerit Lauardinus, ac etiam veniam ignorantiæ demus; quæro an ſi ergo Bullam compertam haberes, morem illi gereret, aut non gereret? ſi non gereret, fruſtrà ignorantiâ ſe purgat, quando etiam ſciens, voléſque paratus eſt obſequium negare: ſi morem gereret, ergo iam ſaltem obtemperet, quando inficiari non poteſt, ſibi de voluntate edictóque Pontificis conſtare; nihil ergo excuſando, liberandóque Lauardino proficere ignorantia poteſt tot nominibus inualida.

At

At Bulla Innocentij in Gallijs promulgata non eſt.

℞. Nihil dici poteſt Gallis humanis, venuſtiuſque, etiam cùm lædunt, quippe oſculum plagæ præmittunt. Romam Legatus ibit Pontifice inuito: vrbem armatus inuehetur, bellanti ſimilis ac velut cum hoſte congreſſurus: magnam vrbis partem armis implebit Dominantis more, & publicum Aſylum contra Principis edictum flagitijs aperiet, non tantùm, vt tuta ſint, verùm etiam, vt inſultent prohibenti: Palatium, totámque viciniam excubijs, vigilijs, circitoribus occupabit, perinde vt fieri ſolet in arce armis expugnata, terráque hoſtili; & hæc omnia Principe coram, nec alijs armis, quàm precibus pugnante: Eccleſias quóque perrumpet, ſacríſque cum faſtu, contemptuque aſſiſtet nullâ Vicarij Chriſti, nullâ Cenſurarum reuerentiâ. Hæc omnia faciet, & cùm cauſam rogatus fuerit tanti contemptùs tantæque iniuriæ, reſpondebit: *Bullas Innocentij in Gallijs non eſſe promulgatas.* Quid ſi ergo eſſent promulgatæ, num ideò Lauardinus his omnibus abſtineret? Cur ergo promulgatio prætexitur, cùm nihil eam Galli morentur? finge nullas omninò Bullas eſſe, num ideò Lauardino licebit ius Gentium violare, alienum ſolum hoſtiliter ingredi, armíſque occupare? & denique omnibus parricidis, adulteris, perduellibus, ſceleratíſque non libertatem tantùm, verùm etiam ſtimulos delinquendi addere impunitate propoſitâ? planè nullis Bullis opus eſt, nullâque promulgatione, vt iſta non liceant. Sufficiant edicta naturæ, Legèſque Euangelij, vt Lauardinus intelligat: *Quod ſibi quis non vult fieri, alteri ne faciat. Qui Paſtorem Eccleſiæ audit, Deum audire, qui illum ſpernit, Deum ſpernere; & quæcunque Vicarius Chriſti ligat ſuper terram, eſſe etiam ligata in Cœlis.*

Hæc tam clara ſunt, vt neminem lateant, poſſintque

Digitized by Google

que à nullo negari;niſi fortè quis dicat legem Euangelij, legémque naturæ Pariſijs promulgata non eſſe. Deinde quale illud eſt, vt oporteat Bullas, quæ Romæ fieri aliquid prohibent, etiam Pariſijs promulgari? Quoties Legati Pontificij, aliorúmque Principum iuſſi ſunt regno excedere, aut armatis cuſtodiri,aut aurum Galliæ non efferre,aut peregrinas merces damno Regiorum Vectigalium non vænum proponere; num propterea aut Romæ, aut in Hiſpania diploma, quo iſta vetabantur, propoſitum eſt? & cùm nuper Legati Moſcouitici, qui magnam vim pellium Galliæ intulerant, iuſſi ſint, aut Mercatu aut Regno abſtinere, num inquam,prius hoc edictum Moſcouiæ pependit? Cur ergo à Romano Pontifice petitur, quod à nullo Principum? niſi fortè quia Chriſti Vicarius eſt, peiori illum conditione damnamus. Cùm ergo Lauardinus Romæ eſſet, cùm Romæ deliquiſſet, debuit, quoque ſuffecítque Romæ puniri, & illic pœnas dare, vbi pacem publicam, vbi ius Gentium, vbi Eccleſiam, Principémque offenderat. *Nec obſtat, Legibus loci Legatum non teneri: Quia*, vt Politici ſcribunt, *Principalem repræſentat nemini ſubditum*; id enim verum ſit de legibus pæníſque temporalibus, non verò de pænis ſpiritualibus, in quibus ratio ceſſat,cùm nemo in rebus conſcientiam ſpectantibus negare poſſit, ſe Pontifici ſubiectum eſſe. Nec poterat character, dignitáſque Legati Lauardinum tueri, quem Pontifex nunquam pro Legato habuit, recepitue: cùm enim Legatus ſit à Principe ad Principem, & mutuo pacto mittentis ac recipientis conſtituatur,non potuit, niſi vtriúſque Principis conſenſu Legatus dici, ſuntque infinita cum noſtri, tum antiqui temporis exempla. Scio equidem multa eſſe, quæ Galli Bullis Pontificijs eludendis obijciant, ſed nec illud me latet, à Galliæ Regibus regnantis Monarchæ Anteceſſoribus,

Digitized by Google

bus, & à Galliæ Prælatis ſumma hactenùs veneratione exceptas eſſe.

Carolus Magnus, quo nemo potentiâ, victorijs, fortuna maior in ſuis Capitularibus: (a) *In memoriam B. Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam, & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis eſt Mater dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſticæ rationis. Quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas, & licet vix ferendum ab illa ſancta ſede imponatur iugum, feramus, & pia deuotione toleremus. Si verò quilibet aliquam perturbationem machinando & noſtro miniſterio inſidiando redarguatur falſam ab Apoſtolica Sede detuliſſe epiſtolam, ſalua fide & integra humilitate penes Epiſcopum ſit poteſtas, vtrùm eum in carcerem detrudat, vſquequò per epiſtolam aut per idoneos Legatos Apoſtolicam interpellet ſanctitatem, vt potiſſimùm ſua ſancta Legatione dignetur decernere, &c.*

Ludouicus Caroli Magni filius iam moriturus ita filios Reges alloquitur: (b) *Iubemus atque præcipimus ſuper omnia, vt definitionem Eccleſiæ S. Petri ſimul ſuſcipiant, ſicut quondam à proauo noſtro Carolo & auo noſtro Pipino, & Beatæ memoriæ Genitore noſtro Carolo Imperatore, & à nobis poſteà ſuſcepta eſt, vt etiam cum Dei adiutorio ab hoſtibus defendere nitantur & iuſtitiam ſuam, quantum ad eos pertinet, ac ratio poſtulauerit, habere faciant, &c.* Quæ autem maior, magíſque neceſſaria Iuſtitia, quàm vt Pontifici de rebus ſacris imperanti, ſuámque Iuriſdictionem vi occupatam tuenti fideles obtemperent?

Sanctus quóque Ludouicus inter alia monita, quæ Philippo filio moriturus reliquit: *Sis deuotus & obediens Matri noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & Summo Pontifici tamquàm Patri ſpirituali.*

Ipſi

(a) Iuo Carnot. in Decr. p. 5. c. 50. & habetur in Concilio Tribur. c. 30. (b) Apud Pithæum & Spondan. ad ann. 838.

Digitized by Google

Ipſi Galliæ Epiſcopi, quando conſecrantur, hoc ſe iuramento obſtringunt: *Decreta, Ordinationes, ſententias & mandata Apoſtolica totis viribus obſeruabo, & faciam ab aliis humiliter obſeruari . . . . . . mandata Apoſtolica humiliter recipiam, & quàm diligentiſſimè obſequar.*

S.Bernardus præclariſſimum Eccleſiæ Gallicanæ lumen aliquorum obiectionem præueniens: (a) *Sed dicit aliquis debitam Pontifici reuerentiam exhibeto & nihil amplius; eſto, fac quod dicis: quòd ſi exhibeas debitam & plenam, Plenitudo ſiquidem poteſtatis ſuper Vniuerſas Orbis Eccleſias ſingulari prærogatiua Apoſtolicæ Sedi donata eſt, qui igitur huic poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Hæc quondam Regum Prælatorumque Galliæ ſententia fuit, poſſétque infinitis exemplis confirmari, ſi vellem toties iam dicta & libris vulgata repetere. A quibus quantum diſtet Lauardini exceptio promulgationem cauſantis, nemo non videt. Prohibent Romana Diplomata Galliæ inferri, prohibent recipi; & poſteà cauſantur, non eſſe recepta, non eſſe vulgata, non eſſe nota, hoc nimirum Carolus Magnus voluit, hoc Ludouici, hoc Bernardus, hoc ipſi Epiſcopi iurârunt, cùm Sacramento polliciti ſunt: *Totis viribus Apoſtolica mandata recipere, & quàm diligentiſſimè exequi.* Quamquam fruſtrà conſumor rebus probandis tam claris, támque indubitatis, quæque iam dudem ipſi Lauardino perſpecta ſunt viro tantâ rerum experientiâ claro: ſed maluit aliquid dicere, quodcunque illud eſſet, quàm ſeipſum ſilentio damnare more Athletarum etiam in caſu luctantium; ídque præclarè quidem, ſi luſus, non res ſeria ageretur; aut lucta cum alio aduerſario, quàm cum veritate & iuſtitia eſſet.

XI. *Sextò*, addit Anonymus: (b) *Lauardinum ſine*

(a) S.Bernardus ep. 131. (b) Fol.3.

ſine forma, ſine cauſa, ſine ratione, non auditum, non defenſum, Romæ pro Excommunicato declaratum eſſe.

℟. Gallis nihil videtur, quidquid Lauardinus Romæ deliquit; at aliud non tantùm Pontificis Romani, ſed etiam totius Europæ iudicium eſt. Si ergo cauſa quæritur, ob quam excommunicari meruit, dico non vnam, ſed plures imò grauiſſimas fuiſſe; videlicet quòd contra Pontificis Bullam ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ipſóque facto incurrendæ, ius Aſyli, & Quarteriorum, vt vocant, vſurpauerit; quòd non minimam vrbis Romanæ partem armis occupauerit, armíſque retinuerit: quòd contra omne ius Gentium non Legati, ſed hoſtis & bellatoris more vrbem inuectus ſit, Principe coràm, ac magno publicæ quietis periculo: quòd Palatio & vicinæ regioni excubias, circitores, armatóſque cum teſſera militari circumfuderit, id quod nullibi terrarum, & à nullo Legatorum hactenùs factum, ſolique Principi licet: quòd Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. aliorúmque Pontificum Bullis crimine læſæ Maieſtatis ſe obſtrinxerit: quòd publicanos & Principis Vectigalia non paucis millibus fraudauerit, ſoluique prohibuerit. Præſertim verò quòd ingenti vrbis offenſione ac Religionis contemptu ſacra profanauerit, idque tanto faſtu, tantàque oſtentatione, ac deriſu ſupremæ in rebus Eccleſiaſticis Pontificum auctoritatis, vt poſt Attilæ & Alarici ætatem, aut ſaltē poſt irruptionem Borbonij nihil ſimile Roma cōſpexerit, fueritque periculum tam peruerſo exemplo totam vrbem, Italiámque corrumpi. Hoc nulla ætas Lauardino ignoſcet; quidquid enim litis cum Pontifice fuerit, non ideò Religio in diſcrimen vocari, ludibrióque infidelium exponi debuit. Hæc ergo tam multa, & magna, cùm Lauardinus deliquerit, innocenti tamen, & admiranti ſimilis quærit: *Quam ob cauſam Pontificis indignationem meruerit?* Planè ſi

non

non dico omnia, ſed vel minimum eorum, quæ Romæ peracta ſunt, Pariſiis ab aliquo Legatorum contigiſſent, num illum vel momento Rex ferret? Enimuerò nunquam Lauardinus præpotentium reorum more cauſam & delictum fatebitur; ſed hoc nihil morari Pontificem debuit: iuſta enim, an iniuſta ſit cauſa, ob quam anathemate punitus eſt, non Lauardini, ſed Orbis terrarum, aliorumque Regnantium exemplo (qui Aſylo ceſsêre) ac præſertim Pontificis iudicio decidendum fuit, qui more aliorum Principum, rerum, vrbiumque ſuarum ſolus Iudex & moderator eſt; tam enim Pontifex Dominus Romæ eſt, quàm Rex Pariſiis. Si ergo nullius Principis Legatum eâ ratione Pariſiis Rex pateretur, quâ Lauardinus vti voluit Romæ, nec ſuarum Legum cauſas ab aliis, quàm à ſe vno examinari ferret, quid tandem deliquit Innocentius, quidue commiſit iniuſti, ſi id Romæ fecit, quod Rex Pariſiis feciſſet?

At excommunicare non debuit.

At multò minus debuit Lauardinus excommunicationem prouocare, imò extorquere. Repetantur enim memoriâ, quæ Romæ peracta ſunt, & nemo inficias iuerit, ex induſtria & velut ſtudioſè à Gallis curatum eſſe, vt inuito ac tergiuerſante Pontifice cenſuras exprimerent. Quæ enim neceſſitas fuerat, cùm conſtaret de Pontificis voluntate, aliorumque Regum exemplo Aſylo abſtinentium, Legatum mittendi (nam Gallicis negotijs Eſtreus Cardinalis ſufficere poterat, imò abundare) vrbémque armis non militariter tantùm, ſed hoſtiliter etiam implendi? nam quòd nec pugnæ, nec cædes contigerint, non humanitas inuadentium, ſed modeſtia Pontificis fuit arma prohibentis.

Rurſus quid oportebat Lauardinum nocte Natiuitati Saluatoris ſacrâ tanta cum pompa, cultúque ac apparatu inſultantis in Eccleſia comparere, ſacríſque pa-

palàm defungi, quæ non ignorabat ſibi à Pontifice, interdicta? Si tanta, vt inquiunt, pacis cupido, cur non expectatum? cur Legatio non aliquandiu dilata, dum miteſcerent animi, dùmque tempus remedia ſuggereret, aut ſaltem dum finis Turcico bello imponeretur, quod planè Galli præuidebant ingenti cum damno Religionis Chriſtianæ abruptum iri, ſi pergerent Pontificem, Italiámque turbare. Vnde multorum ſententia fuit, ſtudiosè à Gallis hanc occaſionem captatam eſſe, vt bello Italiæ illato, aut ſaltem belli periculo, Italiæ Germaníæque Principes, ac ipſum Imperatorem à Turcis auerterent, cogeréntque finem victoriis ponere, ac Imperio Ottomannico iam cadenti requiem, pacémque concederent, idque non tam Barbari amore (quod nefas de Chriſtianiſſimo Rege cogitare) quàm metu Auſtriacæ Potentiæ tot victorijs, tot Prouincijs auctæ. Sed abſit à me credi tam aliena à pietate, & magnitudine Ludouici Regis, cui nulla maior cura, quàm Religionis, quíque alienis damnis non eget, vt creſcat, viribus ac potentiâ ſuâ tutus. Illud verum eſt, & negari non poteſt, multò glorioſiùs, vtiliùſque Regiam indignationem in Barbaros Turcáſque, quàm in Pontificem conuerſum iri, cùm cauſæ & iniuriæ non deſint longè atrociores. Nota ſunt, quæ Gallico Oratori Conſtantinopoli euenêre, quando tam indignè à Turcici Imperij Miniſtris habitus eſt, eiectúſque aulâ, mancipij more, & tamen quàm clementer à Gallis diſſimulatum? Idem ergo ſperari pro Pontifice poterat, præſertim cùm nihil tale Lauardino contigerit, & ſaltem Innocentij ætas, merita, ſanctitas, curæque delendis Ottomannis tam feliciter impenſæ veniam, aut ſaltem moras aliquas mererentur. Petimus pro Innocentio, quod Turcis ſponte conceſſum.

Quod verò dicitur: *Pro re merè temporali, qualis*

eſt

eſt immunitas à Gallis prætenſa, non debuiſſe Lauardinum excommunicari. Facilè ignoſci poteſt Aduocato Lauardini, quippe ſacrorum Canonum, Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & idiomatis, quo ſancti Patres ab initio florentis Eccleſiæ ſemper vſi ſunt, ignaro; iſti enim ſemel Eccleſiæ, Deóque donata non pro rebus merè temporalibus, ſed pro rebus ſacris, ac Chriſti patrimonio habuêre, & ideò iſtorum vſurpatio etiam in ipſa Gallicana Eccleſia pro ſacrilegio ſemper habita eſt, abſtineóque exemplis, vtpotè in re clara, ac in omnibus ſæculis nota. Planè hanc Theologiam ignorârunt antiquæ Eccleſiæ Patres, quando in cauſis etiam temporalibus non Reges tantùm, ſed Orbis totius Imperatores anathemate perſtrinxerunt. Sic Ambroſius Theodoſium ob cladem Theſſalonicenſem. Sic Stephanus VI. Carolum Magnum, ſi nuptias cum Longobarda iunxiſſet Deſiderij filia. Sic Baſileenſe, & Conſtantienſe Concilia toties à Gallis laudata, & Gallicis Præſulibus plena in cauſis merè temporalibus Principes excommunicant, vt videre eſt ſeſſionibus 20.31.37. & vltimâ. Atque ne Gallijs, & argumento, de quo agitur, exeamus, placeat ea tantùm audire, quæ Pariſienſis, & Turonenſis Conciliorum Patres in hac cauſa decreuerunt: (a) *Placet*, inquiunt Pariſienſes, *ac omnibus conuenit, vt quicunque res Eccleſiæ iniuſtè poſſidens præſumpſerit retinere, ab omnibus Eccleſijs ſegregatus, à ſancta Communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur remedium, niſi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Eccleſiaſticas audet rapere, & iniuſtè poſſidere*. Et infrà: *Perpetuo anathemate feriatur, qui res Eccleſiæ confiſcare, aut conterere, aut peruadere præſumpſerit*. Nota ſanctiſſimos, præcipuâque doctrinâ huic Concilio inter-

(a) Concil. Pariſ. I. cap. 1. & c. 2. Anno 559.

Digitized by Google

terfuiſſe, quorum Princeps S.Germanus Epiſcopus Pariſienſis. Patres Concilij Turonenſis II. (a) *Inuiolabiliter ſeruandum cenſemus, vt quicunq; tam Eccleſiæ, quàm Epiſcopi res proprias peruadere, competere, vel confiſcare præſumpſerit, & pertinaciter in peruaſione perſtiterit, vt ver: ſit ſuper eum maledictio, quæ ſuper Iudam venerit, vt non ſolùm excommunicatus, ſed etiam anathema moriatur, & cœleſti gladio fodiatur.* En ſententiam Gallicanæ Eccleſiæ, tunc videlicet temporis, cùm doctrinâ, & ſanctitate florebat, ac cùm omni adulatione, ac ambitu procul, veritati, non gratiæ ſcribebat. Scio omiſſis infinitis aliis hæc duo teſtimonia ſufficere, ſi tam facilè Gallia perſuaderi poſſet, quàm facilè conuinci; ſed illud moleſtum eſt, quòd ratione ſuperati ad potentiam, viréſque appellant: nec iſtis opponi aliud poteſt, quàm Diuina protectio, omni tandem humanâ ſuperior; hic Innocentius acquieſcit, paratus experiri, quidquid aut Gallo, aut Deo placuerit; nec enim Innocentij cauſa, ſed Dei agitur; vincet, aut cadet, vtcùnque Cœlo videbitur.

At citari, moneri, audirique priùs debuit.

Non ignorat Roma, quid in huiuſmodi cauſis fieri, omittiue oporteat; planè infelix ſit & rudis, ſi Eccleſiaſticos ritus, formaſque Cenſurarum diſcere à Regibus, militibus & Aduocatis debeat. Neminem priùs fidelium communione arcendum eſſe, quàm monitus, auditúſque ſit, res eſt certa, ac millies in ſacris Canonibus repetita, ac præſertim in Pariſienſi ac Turonenſi ſynodis, quas paulò antè citauimus. Sed æquè certum eſt, quoties Cenſuræ non ab homine, ſed à iure, & Lege feruntur, nullâ aliâ monitione opus eſſe, cùm ſatis ac ſemper ipſa lex moneat; in notorijs quóque, & quæ nulla tergiuerſatione celari, negatiuè poſſint, non oportet, vt moni-

(a) Concil. Turon. c.24. Anno 570.

monitio aut citatio declarationem præcedat. Præſertim cùm Excommunicatio non eſt comminatoria, ſed latæ ſententiæ; & non in genere tantùm, ſed in particulari caſu, & contra particularem Perſonam inflicta. Conſilium quoque Lateranenſe, & ipſa Conuentio, ſeu Concordatum inter Pontificem Leonem X. Regémque Galliæ Franciſcum I. clarè diſponunt, cùm de Excommunicatione ita conſtat, vt ea nullâ tergiuerſatione celari poſſit, ſine alia denuntiatione pro Excommunicato habendum, vitandúmque eſſe. Hoc cùm Collegium Eccleſiæ S. Ludouici non obſeruauerit, meritò interdicto ſupponi debuit, & ſimul Lauardinus pro Excommunicato declarari. Hæc ſunt comperta & millies nota, nec à Lauardini Theologis ignorari poterant, ſed oportuit aliquid dici, quodcúnque illud eſſet, ne viderentur culpam ſilentio fateri. Notum erat Lauardinum Romam intrâſſe, notum quóque armatis, excubíjſque Palatium eiúſque regionem obſediſſe, ne Iuſtitiæ Miniſtris pateret, notum quóque natalitiâ Chriſti nocte ſacris Myſterijs procuratum eſſe; quid ergo in re tam clara, tàmque indubitata, totâque Româ inſpectante facta, citari illum, interrogaríque oportuit?

XII. *Septimò*, (a) pergit Anonymus dicere: *Honores, quibus in Eccleſia S. Ludouici Lauardinus affectus eſt, dignitati Gallici Oratoris annexos eſſe, quippè Gallici Regis Maieſtatem repræſentantis; non ergo aut à Pontifice, aut ab Eccleſia pendere, neque hanc ob cauſam potuiſſe à Romano Pontifice Lauardinum excommunicari, aut Eccleſia S. Ludouici interdicto ſupponi.*

℞. Vtinam Lauardini Satellites & Aduocati de armis potiùs & caſtris, quàm de excommunicatione & Interdictis loquerentur, quæ non intelligunt. Nec enim Eccleſia S. Ludouici interdicto ſubiecta

eſt

(a) Fol. 3.

Digitized by Google

eſt, quòd eius Eccleſiæ Sacerdotes Lauardino honores detulerint Legato debitos (quamuis & hic peccatum, cùm reuerà Legatus non fuerit) ſed vt loquitur Edictum: *Quòd auſi fuerint ad Diuina officia & participationem Sacramentorum admittere, cùm conſtaret, notoriè excommunicatum eſſe*. Si ergo non patitur Lauardinus Pontificem decernere de honoribus Legato debitis; æquè Pontifex non patitur Lauardinum de Eccleſiis, & Cenſuris iudicium ferre, quæ à ſolis Sacerdotibus cognoſci debent, Romæ præſertim, ac in Regia Pontificis. Similis ferè eſt Lauardini querela, cùm in Apologia dixit: *Regis Chriſtianiſſimi Miniſtros, vtpotè qui perſonam ac Maieſtatem ipſius Regis referant, nullis Cenſuris ſubiacere*. Quæro enim à quanto tempore potiri Reges hoc priuilegio cæperint? mihi enim hiſtoriam Eccleſiaſticam percurrenti infinita Exempla occurrunt Regum, quos non tantùm Pontifices, ſed etiam Galliæ Antiſtites excommunicatione perculerunt. Pauca ex multis libabo. S. Chryſoſtomus de Regibus vniuerſim ita loquitur: (a) *Et ad vos* (Sacerdotes alloquitur) *ſermonem conuertere neceſſarium eſt, vt cum multo ſtudio hæc dona* (ſacram videlicet Euchariſtiam) *diſtribuatis: non parua vobis imminet vltio, ſi quemquam vllius culpæ conſcium, huius menſæ participem eſſe concedatis, ſanguis eius de manibus veſtris exquiretur, ſiue quis Dux militiæ ſit, ſiue Præfectus, ſiue Princeps diademate coronatus; indignè autem accedat, prohibe: maiorem illo poteſtatem habes, hoc veſtra dignitas eſt, hoc ſecuritas, hoc corona*. Ex prima Clodouæi Merouingica ſtirpe, S. Germanus Epiſcopus Pariſienſis *Charibertum* Regem, & Manoueſam, quam inceſtis nuptijs duxerat, anathemate ferit: (b) *Cùmque* (verba

(a) S. Chryſoſt. hom. 60. ad Popul. Antioch.
(b) Anno 570.

ſunt Gregorii (a) Turonenſis) *eam Rex relinquere nollet, percuſſa iudicio Dei obijt*. In ſecunda Carolina ſtirpe Stephanus IV. Romanus Pontifex *Carolo Magno* recentibus adhuc in Apoſtolicam Sedem meritis excommunicationem (b) intentat, niſi continuò nuptias cum Deſiderij filia abrumpat, tantùmque abfuit indignari Carolum, aut id Maieſtate Francicâ indignum ducere, vt potiùs quàm primùm paruerit, Longobardâ eiectâ. In eadem ſecunda ſtirpe Carolum ſimplicem fœdus cum Northmannis infidelibus parantem S. Fulco Rhemenſis Archiepiſcopus ſuo & omnium Galliæ Antiſtitum nomine, his verbis abſterruit: (c) *Cùm omnibus Epiſcopis meis ego vos & omnes veſtros excommunicans, æterno anathemate condemnabo*. Vides, quæ tunc temporis non vnius Fulconis, ſed totius Gallicanæ Eccleſiæ mens & ſententia fuerit. In tertia Galliæ Regum Dynaſtia *Robertus* Hugonis Capeti filius, quòd inceſtas nuptias iunxiſſet, à Galliæ Epiſcopis ſacris excluſus, adeò omnibus horrori fuit, vt vix tres famuli obſequio ſuperfuerint, anathematis reuerentiâ, profecitque ſeueritas, pellice paulò poſt palatio pulsâ. Rem Damianus (d) & Pithæus narrant. Ex eadem Dynaſtia ob ſimilem cauſam *Philippus* Roberti Nepos primùm in Concilio Lugdunenſi, deinde ab Vrbano II. abſolutus, teſte Ivone (e) Carnotenſi. *Philippo II.* æquè Francorum Regi, quòd legitimam vxorem dimiſiſſet, anathema intentatum, ac Galliæ Regnum interdicto ſubiectum eſt, idque Galliæ Epiſcopi adeò non improbârunt, vt quàmplurimi eorum exilio puniti ſint, (f) quòd Pontifici paruiſſent. Tandem reſipuit, petitâ ab Innocentio ve-

(a) Greg. Tur. hiſtor. Fran. l. 4. (b) Habetur epiſtola Stephani tom. 3. Concil. V. Æmil. & Spondan. ad Annum 770. (c) Flodoard. l. 4. c. 5. Anno 898. (d) Petrus Damian. l. 2. ep. 15. Pith. in chron. (e) Iuo Carnot. ep. 166. & 169. (f) V. Spondan. ad ann. 1198. Raynald. ann. 1200. n. 9.

Digitized by Google

veniâ, receptáque in Thalamum Reginâ. Ex ſtirpe, & Dynaſtia Valeſia *Henricus III.* à Sixto V. monetur, vt Borbonium Cardinalem, & Archiepiſcopum Lugdunenſem carceribus liberet, ni faciat, pro excommunicato declaratum iri; fuitque monitorium in Gallijs, Carnuti, Metiſque promulgatum, & quia eodem anno mors Henricum præuenit, eius cadauer publico funere, ſolitiſque ſuffragijs ſupra duodecim annos caruit (quòd crederetur excommunicatus deceſſiſſe) donec ſub Henrico IV. agente Oſſato (a) Cardinali & abſolutionem Henrici IV. nomine, ac Eliſabethæ Regiæ viduæ infinitis argumentis vrgenti, tandem à Clemente VIII. impetrata eſt. Agnouit ergo Gallia poſſe Reges excommunicatione puniri. Idem Henricus Rex per Cenomanenſem Epiſcopum, Cardinalem Iojoſam, ac Piſanij Marchionem Legatos, ac in genua prouolutos abſolui à Cenſuris rogauit, quas ob cædem Guiſij Cardinalis incurrerat: (b) nec tamen obtinere potuit, quippè Borbonio Cardinali, & Lugdunenſi Archiepiſcopo necdum carcere eductis. Ex ſtirpe Borbonica Henricus Nauarræ Rex ob hæreſin, quam ſemel abiurauerat, iterùmque profeſſus fuerat, à Sixto V. diris percuſſus eſt, idque ritè à Pontifice factum Clerus Gallicanus agnouit, habuitque Regem pro excommunicato; & quamuis Henricus vehementer excommunicationi aduerſatus ſit, nunquam tamen priuilegium obtendit, quòd Reges excommunicari non poſſint: ſed ſolùm quòd hæreticus non eſſet, qualis à Sixto arguebatur. Ipſa Sorbona inter alias propoſitiones (quas Henrico addicti vulgauerant) hanc quoque in publico Senatu decimâ Februarij damnauit. *Pontificibus Romanis ius non eſt Reges excommunicandi.*

(a) V. Spondan ad annum 1589. n. 16. & Oſſat. ep. 215.
(b) Spondan. cit.

Ita ſcribit Spondanus, (a) qui ad annum 1585. refert eiuſdem Henrici inſtructionem Oſſato & Peronio Legatis ſuis datam, in qua petebat Rex à Cenſuris & excommunicatione abſolui, quas incurrerat. In ipſa quoque abſolutione à Clemente VIII. publicè Legati conceſſa, Rex à Cenſuris, quibus tenebatur, (b) liberatus eſt.

Etſi hæc omnia deeſſent, ſufficeret clariſſima Chriſti ſententia Petrum alloquentis: *Quæcunque*, inquit, *ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis. Si quæcumque*, ergo & Galliæ Reges, niſi dicant, ad iſtos Euangelium non pertinere, aut Chriſti præceptis exemptos eſſe.

Ex his omnibus alijſque quàm plurimis, quæ ſilentio prætermittimus, palàm eſt, poteſtatem excommunicandi Reges ſemper in Gallijs agnitam, exercitámque, imò & ſaluberrimam fuiſſe, quoties ſanandis hoc remedio ægris Principibus ſuam Epiſcopi operam Pontifici ſociârunt. Nunquàm Henricus IV. & fortè nulli ampliùs Galliæ Reges Catholicam Religionem amplexi eſſent, niſi illum Pontifices vibratis Cenſuris compuliſſent. His ergo Gallia debet conſeruatam Religionem, & tot alia bona, quæ ex Religione conſequuntur; nec verò aut Carolo Magno aut Henrico Magno quidquam Maieſtatis deceſſit, quòd ſe punienti Pontifici ſubmiſerint, imò venerationem illis amorémque auxit ſubiectio, non vi, nec metu, ſed Religione expreſſa. Et Magno Theodoſio quid nocuit ad pedes accidiſſe Mediolanenſis Antiſtitis? num ideò minùs potentiâ, victorijs, reuerentiâ ſubditorum floruit? imò tantò maior, quantò modeſtior, ſubiectiórque Sacerdoti: & cui iſtorum ad Concilium, aut ab abuſu appellandi cogitatio incidit?

Non hæc dico, quaſi ignorem, quàm parcè ſacris ful-

(a) Spondan. ad ann. 1585. num. 17. (b) Spondan. ann. 1590.

Digitized by Google

fulminibus vti Pontifices oporteat, in Reges præſertim, quorum arbitrio ſedet, aut obſequi, aut obniti, ac plerúmque pudet moneri, multóque magis puniri; nec facilè culpam agnoſcunt libertate peccandi, ac famulantium adulatione: nec etiam me latet, quantum mali proueniat ex facilitate Cenſuras cumulandi. Cœterùm nihil eſt tam ſanctum, quo abuti non poſſis, nec nos abuſum, ſed vſum commendamus, eúmque præparcum & neceſſarium. Quot mala ex poteſtate regnandi, bellúmque indicendi? quot ex Matrimoniјs, negotiationibus, iudicijs proueniunt? num propterea hæc omnia damnanda abuſum obtentu? Idem de excommunicatione, & Cenſuris dicas, quas cùm neceſſitas Innocentio extorſerit, nemo Iudicem accuſet, qui pœnam dictauit: ſed reum, qui meruit, imò qui extorſit.

Auctor quidem ſeu potiùs Compilator libertatum Gallicarum multa congerit, vt oſtendat, non poſſe Reges excommunicari; ſed ea planè nihil probant, cùm tantùm aut facta aliqua Principum narrent, ex quibus nullum jus colligi poteſt (quid enim non licebit, ſi exempla ſequamur?) aut aliqua Parlamentorum Senatus Conſulta, quibus nulla poteſtas eſt de auctoritate Eccleſiaſtica, eiúſque finibus iudicandi; aut denique abuſus tantùm Cenſurarum damnantur. Taceo hunc librum anno 1639. ab ipſo Galliæ Clero Pariſijs damnatum, prohibitúmque eſſe: *Quòd* (verba ſunt Spondani) *multa contineret, quæ magis ad Eccleſiæ ſeruitutem tendere, & ſchiſmatis occaſionem præbere viderentur, & ideò primò à ſacro Conſiſtorio Regio prohibita ſunt diſtrahi & vendi: deinde Eminentiſſimorum Cardinalium, Cæterorumque Illuſtriſſimorum Antiſtitum, qui tunc Lutetiæ reperti ſunt vndeuiginti: neſcit enim Eccleſia Gallicana libertates, quæ malum operantur: neſcit iura, quæ illam à Romanæ Matris firmiſſima connexione & filiali obe-*

dientia diuellant. Hactenùs (a) nobiliſſimus ſcriptor.

XIII. *Octauò*. (b) *Sed*, inquit Anonymus, *ſi ius Aſyli, & immunitatum abuſus eſt tam horridus, tantaque abominatione dignus, vt Pontifex Religioni & Conſcientiæ ſibi duxerit illum ampliùs ferre; cur ergo tanto iam tempore illum tulit? cur poſt tot annos Conſcientia Pontificem monuit? Id planè indicio eſt, aliud, quàm Conſcientiam quæri*.

℞. Nihil feſtiuius eſt, quàm audire Lauardinum, eiuſque Aduocatos de Conſcientia & Religione loquentes; ſuâ enim Conſcientiâ Pontificis metiuntur; & cùm illis poſtrema ſit hæc cura, ſedémque vltimam obtineat, ludere putant, quotquot Conſcientiam appellant. Tulit ergo Pontifex primis annis hunc Aſylorum abuſum eo ferè pacto, quo Agricola lolium & Zizania florente in agro: non quòd amet, ſed quòd frumento ſit mixta, quæratque occaſionem euellendi. Eâdémque ratione quæri poſſet, cur Galliæ Rex, ſi conſcientiæ ſibi duxit Caluiniſtarum hæreſin in Gallia ferre, non ſtatim eiecerit? Planè Innocentius in ipſo ſtatim limine initi Pontificatûs profeſſus eſt, ſe Aſyla nunquam laturum, vt tamen Regum Maieſtati honor haberetur, lentè proceſſum; moniti, rogati, conuictíque rationibus ſunt: expectatum quóque, dum Principum Legati, qui tum viuebant, decederent. Tandem vbi omnia parata, vbi veneratio Pontificis tot rebus ſecundis aucta, ac ipſe Rex Galliæ pollicitus, ſe aliorum Principum exemplis imitandis non vltimum fore, vbi denique alij Reges Aſylo ceſsêre; meritò viſum eſt Pontifici, non ampliùs ceſſandum. Expectauit ergo æſtatem, vt meteret. Quid potuit â Pontifice aut prudentiùs, aut humaniùs fieri?

VIX. *Nonò*. (c) *Verbis*, inquit Anonymus, *genera-*

(a) Spondan. ad ann. 1639. (b) Fol. 4. (c) Fol. 4.

Digitized by Google

neralibus non comprehenduntur Perſonæ nota ſpeciali dignæ, quales ſunt Principum Legati: non potuit ergo Lauardinus ex verbis Bullæ pro excommunicato haberi. Imò nec dici quidem poteſt, Lauardinum caſum Bullæ incurriſſe, quippe vim nullam adhibuit, nec curſum Iuſtitiæ impediuit.

R. Oportet ab hoc Lauardini Aduocato Bullam Innocentii, ne quidem lectam fuiſſe, alioquin nunquam hæc ſcribere tam aduerſa veritati. Renouat Innocentius Iulij III. Pij IV. Gregorij XIII. Diplomata, & illa verbatim recitat; at in illis expreſſa fit Legatorum mentio; qui ergo dici poteſt Bullam Innocentij nihil de Legatis loqui? Deinde in Bulla Innocentij hæc clauſula adiungitur, videlicet: *Omnes quacunque dignitate & auctoritate tam Eccleſiaſtica, quàm ſæculari præfulgentes, etiamſi de illis ſpecialis, ſpecifica, expreſſa & indiuidua mentio facienda eſſet.* Quæ verba ex omnium Iuris Conſultorum ſententia æquiualent expreſſioni indiuiduæ: tantúmque operantur, quantum ſi Lauardini nomen in Bulla recitatum eſſet; demonſtrant enim enixam Pontificis voluntatem. Et quamuis hæc omnia non eſſent, quis neſcit ſacro Cardinalium Collegio, omnibúſque Romæ Prælatis ex parte Pontificis denunciatum eſſe; cauerent, ne Lauardino ſociarentur, quippe ſacris interdicto; imò ipſe Lauardinus à Ranuccio Cardinali de voluntate Summi Pontificis monitus eſt: ac tum maximè, cùm Clericis Lateranenſis Eccleſiæ indictum, vt ſi Lauardinus Diuinis officijs aſſiſteret, quæ in honorem Sanctæ Luciæ peraguntur, continuò ſacra cantúmque abrumperent, vt fieri ſolet, cùm adſtant palàm excommunicati; quid ergo amplius fieri potuit, vt conſtaret Pontificio Diplomate Lauardinum comprehendi? ſed piget tam claris immorari, & miſereor Lauardini tam infelici Aduocato nixi, & tam abſurda narrante. Paria ſunt,

quæ dicit, *de non impedito Iuſtitiæ curſu, nullaque vi adhibita*. Nam quàm verum id ſit, ſatis intelligas ex ijs, quæ de ingreſſu Lauardini iam ſuprà recenſui, & quæ quotidie geruntur, Româ fremente, ac Pontificis moderationem contra tot inſultus demirante.

XV. *Decimò*. (a) *At Sixtus V. quamuis Iure Aſyli Legatos prohibuerit, non tamen adiunxit pœnam excommunicationis, imò ſuſtulit à ſuis Anteceſſoribus iam latam*.

℞. Non ſequitur, vt quod vnus Pontifex omiſit, alius quóque omittere debeat. Quàm multa à Ludouico Rege (qui modò Galliarum potitur) confecta ſunt, eius maioribus planè intentata: ergo omnibus rebus ſua ætas & maturitas eſt: alioquin quantum Principibus otium & ſterilitas erit, ſi non faciant, niſi iam facta? Deinde nota eſt omnibus Sixti ſeueritas, qui cùm timeri vellet, temporales pœnas ante ſpirituales habuit, maluítque curandis delictis ferro vti, quàm cruce. Alia Methodus Innocentio, cui cum Magnatibus pugna, & ideò Religione, non ſupplicijs damnandos cenſuit, riſúmque prouocâſſet, ſi carceres, aut exilia, aut multam Regibus minaretur. Nec obſtat exemplum Sixti, quando alia, multòque maiora exempla ſuppetebant, quæ Innocentius imitaretur, Chryſoſtomi videlicet, Ambroſij, Athanaſij, Gregorij Magni, Nicolai I. aliorúmque Pontificum, quos infrà memorabo.

XVI. *Vndecimò*: (b) *Si Innocentius*, inquit Anonymus, *priùs Conſilia & vota ſacri Collegij excepiſſet, quàm Bullam vulgaret, ſeque tam grandi periculo immergeret, nihil ſimile aggreſſus eſſet, Patrum ac præſertim Cardinalis Eſtrei rationibus victus*.

℞. Supponit Lauardinus, Bullam Innocentii, quâ Legatorum Aſyla prohibentur, ſolo Pontificis, eiuſ-

(a) Fol. 4. (b) Fol. 4.

eiuſque Domeſticorum nutu excidiſſe, non rogatis, non auditis Cardinalium votis. At verò id tam falſum eſt, vt pudeat refellere. Legant Pontificis Bullam, videbúntque Purpuratorum nomina magno numero ſubſcripta; num verò ſubſcriberent aut non lecta, aut non probata? maior eſt Romæ, quàm Pariſijs dicendi libertas: licet Cardinalibus & ſentire & loqui, nec vllus exilio punitus, quia verum dixit, vt nuper in Regaliæ cauſa Pariſijs factum. Illa quoque verba Bullæ inſerta videlicet: *De fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu, ac præmatura conſideratione præhabita*, Gallum falſi conuincunt. Multo minùs dici poteſt: *Cardinalem Eſtreum in hac cauſa auditum non eſſe*. Quis enim Eſtreum prohibuit, ne loqueretur? aut quando ei occaſio loquendi defuit? aut quando acceſſu Pontificis prohibitus eſt? Planè excuſari non poſſet Cardinalis ſocordia, ſi obmutuiſſet, cùm tam multis ex cauſis ad dicendum vrgeretur: imò non tantùm dixit, ſed etiam ſcripſit: at veritas & iuſtitia cauſæ, vocem & calamum vicit.

XVII. *Duodecimò*: (a) *Non*, inquit, *Pontificem decuit, ſuſtinendæ cauſæ merè temporali ac politicæ (qualis eſt, quæ Aſyla Legatorum ſpectat) ſacram dignitatem, pacemque ſtatus Eccleſiaſtici, imò totius forſan Europæ periculo exponere.*

℞. Credo equidem, quando Innocentius de abrogandis Aſylis cogitauit, id primùm & ante omnia expendiſſe, plus boni an mali hæc mutatio pareret: nec improuiſa illi pericula, quæ modò narrantur; ſed tanti non erant, vt tam ſanctum, & neceſſarium opus morari deberent, idque iuſtiſſimis ex cauſis, vt iam commemorabo, iuuatque longiùs immorari rationibus exponendis, quæ Pontificem obfirmârunt; video enim id potiſſimùm Innocentio obiectum, ac præ-

(a) Fol. 4.

præſertim ab Eſtreo Cardinali, cùm votum ſuum calamo exponeret; videlicet imperitos Medicos Pontificem imitatum eſſe, quando morbum mederi aggreſſus eſt peiori remedio. Sed nego, mecúmque, negabunt, quotquot pacatis, placidiſque animis rem totam conſiderant, debuiſſe videlicet tam grauem, plenúmque flagitijs abuſum ferri metu malorum, quæ iam tum præuiderat, & nunc tanto ſtrepitu à Gallis præcinuntur.

Nàm *Primò* ſupponunt Galli, Ius & immunitates Aſylorum rem eſſe merè politicam & temporalem; at maximè falluntur: cùm enim infinita ſint flagitia, quæ illorum causâ, & ſpe impunitatis patrabantur; idque omnium Nationum, quæ Romam concurrunt, peſſimo exemplo; oportuit Aſyla conſiderari non ſolùm vt loca, in quibus Principis poteſtas, & Iuriſdictio violatur; ſed etiam in quibus ſuprema Dei Maieſtas grauiſſimis iniurijs afficitur; at verò quid magis ad Chriſti Vicarium pertinet, quàm quouis humano reſpectu ſepoſito cauere, ne Chriſtus tam indignè offendatur, & tot animæ peſſumeant Chriſti Sanguine redemptæ? non ergo cauſa Aſylorum eſt cauſa merè prophana, niſi fortè illis ſolis, qui nullâ Dei & animarum curâ tanguntur:

Deinde ſuprema Pontificis Iuriſdictio, quæ tot Aſylis in vrbe violatur, non eſt inter cauſas merè prophanas cenſenda; quæ enim ad Eccleſiam pertinent, Deo dicata ſunt, nec poſſu t ſine ſacrilegio vſurpari. Id tam certum, vt nihil frequentiùs iam ab initio florentis Eccleſiæ ſit à Patribus inculcatum: omittóque exempla & teſtimonia Patrum iam alibi narrata. Cadit ergo præcipua Lauardini ratio, cùm videlicet negat, prudenter Innocentium feciſſe, quòd in cauſa merè temporali & politica ſacram, Pontificis Dignitatem cum Regia colliſerit, adduxerítque in tantum diſcrimen.

Ter-

Tertiò. Si toties Pontifici abſtinendum eſt ſalubribus Conſilijs, quoties Principes minantur, & bellum eminùs oſtentant; quid vnquam præclari audebit? Si ergo Romam ſibi Galli populauerint, alioquin bellum illaturi, quo totam Europam incendant, num ideò Pontifices cedent, bellúmque & minas rediment Chriſti patrimonio? Si ſemel Pontifices minis ſe frangi, vincíque patiantur, ídque Principes obſeruent, nullum facient finem petendi, minandíque. Æquum ergo non fuit, vt Pontifex à propoſito delendi Aſyla moueri ſe pateretur ſolo metu & terrore futurorum. Fecit Pontifex, quod muneris ſui, quod neceſſitas, quod publica, & priuatorum ſalus, imò quod Dei cauſa (toties in Aſylis offenſi) exigebant; ídque nullus Principum, ſi Gallos excipias, non maximè approbauit, ratúmque habuit; ſi ergo bellum & turbæ Gallis ſequantur, cuius amabò culpâ id fiet? ſua retinentis, an rapientis alienâ? & quando magis, quàm in tam iuſta cauſa cœleſti patrocinio fidere, nitíque Pontifices debent? ſi omnia aut fato, aut caſu euenirent, nullâ in rebus humanis Dei prouidentiâ, ego quoque honeſtis conſiliis vtilia præferrem, ſed quandoquidem conſtat omnia, ac præſertim Eccleſiam, Dei nutu gubernari, nunquàm perſuaderi me patiar, vt credam Deo placere, ſordida conſilia, aut ſecunda fore. Hæc non mea, ſed Apoſtoli ſententia eſt: (a) *Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo: nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius ſæculi?* Verbo, ſi bellandum eſt, malim Pontifices cum Gallis, quàm cum Deo & conſcientia bellum ſuſcipere.

Quartò. Cùm dicitur, minus eſſe malum Regi Galliæ Aſylum ſpontè cedere; quàm vim & bellum experiri; oportet non Aſylum tantùm expendere, eiuſ-

(a) 1. Corinth 1.

Digitized by Google

eiuſque ceſſionem, ſed omnia, quæ hâc ceſſione prouentura ſunt; nam & arborem non ſolam, ſed cum fructibus æſtimamus. Si Pontifex Gallo cedat, eâdem ratione & Hiſpano & Anglo, & omnibus Principibus cedendum erit Aſyla poſtulantibus: at quanta hinc confuſio flagitijs impunè florentibus, & totâ ferè Româ in ſpeluncam Latronum conuersâ? Imò multò quàm ante grauius malum, expérſque remedij: creſcet enim Legatorum licentia, quando ſe victores, victum Pontificem cernent. Reuocentur in memoriam & mala, & pericula, quæ paucis menſibus contigêre, Lauardino non Legatum Romæ, ſed Regnatorem agente, quamuis inuito & obnitente Pontifice? quid rogo fiet, ſi & perpetua & pacifica ſit hæc Aſylorum dominatio; & omnium Principum Legatis permiſſa? imò non Legatis tantùm, ſed omnibus idem ius affectantibus? Oportebit ſanè aut Pontificem Româ excedere, aut precariò & ex magnatum arbitrio viuere, hoc eſt, ſerui non Principis more, & exemplo nullibi terrarum viſo. Quod poſſit malum comparari tam indignæ ſeruituti? néque hîc finis, vbi enim ſemel Principes vicerint, & prætextu Aſyli, vt nuper Lauardinus, vrbem armis, Clientelis, factionibus impleuerint, ijdem, quibus nunc & paribus minis alia Pontificum iura, quoties libuerit, inuolabunt: imò nec tuta Pontificum & libera electio; redibítque Eccleſia in priſtinam ſeruitutem, quando videlicet ſub Dominatu Tuſciæ Marchionum Pontificis electio non liberis ſuffragijs, ſed pretio, armíſque agebatur, imò ex voto meretricum, quæ in aula magis placuiſſent. Meritò igitur Innocentius etiam principia, omnémque ſpeciem externi Dominatûs deleta voluit, ne fruſtrà eſſent remedia morbo iam valido; nec vllum malum credidit huic poſſe comparari.

Quintò. Sed & Patrum exempla Pontificem noſtrum

ſtrum docuêre, ne in tam iuſta & neceſſaria cauſa minis, vaníſque terroribus cederet. Nulla planè virtus Magnum Pontificem vt magnanimitas & conſtantia decet, nec alia magis in Patribus floruit primitiuæ Eccleſiæ, quando perpetuæ cum Principibus lites crucem auerſantibus. Infinitus ſim, ſi omnia recenſeam: memoriâ repetatur, quantis minis egerit Iuſtina contra Chryſoſtomum, Valens Imperator contra Athanaſium; qui tamen nullo vnquam terrore moueri poterant, vt à ſententia decederent: & tamen illi, qui minabantur, non Galliæ aut Hiſpaniæ Reges erant, ſed totius Orbis, Europæ videlicet, Affricæ, Aſiæque Imperatores. Quibus verò minabantur, Epiſcopi tantùm: quantum ergo pudoris, ſi Pontifices paueant, Epiſcopis intrepidis, metúque liberis? & denique quidquid Galli iraſcantur, nunquam Orbis terrarum credet, Ludouicum Regem illi Eccleſiæ bellum illaturum, à qua eius Stirps coronam accepit. Nam quæ gloria tanto Regi arma in Sacerdotes vertiſſe, & Patrem ac Pontificem ſuum ideò bello pulsâſſe, quia non voluit, quod non licuit? Ergo cùm Romam Gallus expugnauerit, Portis Vaticani hæc inſcriptio grandibus litteris incidetur: *Templum Religionis, quod Chriſtus fundauit, Petrus erexit, Pipinus dotauit, Ludouicus deſtruxit?* Non poteſt id fieri, quidquid Galli minentur.

XVIII. *Decimotertiò,* (a) Conqueritur Lauardini Defenſor: *Omnia Pontificios in peius interpretari. Vocari exercitus paucos illos Clientum & famulorum, qui Lauardinum comitabantur ex decoro tantæ Dignitatis, quippè Galliæ Legatum. Palatium, quo receptus eſt, arcem appellari. Tintinnabulum, quo horæ, prandia, funera, hoſpitumque aduentus indicatur, pro ſigno erumpendi. Diſciplinam, Ordinem-*

(a) Fol. 5.

nemque Domeſticum, ſtationibus, & excubijs militaribus. Denique ſi Lauardinus Angelus Dei ſit, ſtatutum eſſe eum deformare, vt ſaltem à pueris fatuiſque, quorum ſemper maximus numerus eſt, ſuffragium ferant.

℞. Credo equidem hunc Oratorem cæcis, & ſurdis ſcribere voluiſſe, qui nec audierunt, nec viderunt Lauardini ingreſſum; alioquin, quæ rogo fiducia tam nota, tam comperta negandi? Legantur, quæ ſupra de Lauardini in vrbem aduentu dicta ſunt, euoluantur annales, an vllus vnquàm Legatorum ita ad Pontificem, aliúmue Principem ingreſſus ſit: Roma interrogetur, & tota Lauardinum accuſabit, nec ego immorari volo iam ſuprà narratis, & quorum Roma tot teſtes, quot oculos habet:

XIX. *Decimoquartò: Conſultiùs facturum Pontificem* dicit, *ſi Eccleſijs Aſyla, non Palatijs adimeret; Eccleſias enim precibus porrigendis inſtitutas eſſe, non protegendis flagitijs.*

℞. Modeſta enimuerò petitio, & digna Aduocato. Tollantur Eccleſijs Aſyla, dentur Palatijs; & plus valeat in tuendis reis Lauardini reuerentia, quàm Maieſtas Dei. Nec intereſt Templorum Aſyla à Deo in veteri teſtamento, & ab Eccleſia in nouo tot ſacris Canonibus, tot ſæculorum decurſu ſancita eſſe; hæc omnia ceſſent, & in Lauardini cultum vertantur. Qui ita diſcurrunt, planè oſtendunt nihil ſibi Religionis ſupereſſe; alioquin ex Aſylis Templorum inferre potiùs contrarium deberent, extinguenda videlicet eſſe Aſyla Legatorum. Cum enim tot ſint Romæ Aſyla, quot templa, quid opus eſt illa multiplicari tantò innocentiæ paciſque publicæ periculo? & quæ ratio, vt cùm non omnia flagitia ſint ſecura in templis, ſint iu Lauardini palatio? nec opus eſt præſentem Pontificem à Gallis moneri, ne permittat,

Digitized by Google

tat, vt criminoſi Templis abutantur; qui enim non patitur illos Legatorum ædibus, multò minùs patietur abuti ædibus Dei.

XX. *Decimoquintò: Non poſſunt enarrari ſcandala, quæ ex hac Pontificis duritie in hæreticis naſcuntur: eoſque impediunt, ne veræ Religioni accedant.*

℞. Idem quoque Chriſto obiectum fuit: *Scis*, inquiebant Apoſtoli, *quia Phariſæi ſcandalizati ſunt in ſermone hoc*. Non ideò tamen ceſſauit Chriſtus cauſam agere veritatis; imò momentibus reſpondit: *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* In quem locum optimè Diuus Gregorius: (a) *Inter verba vituperantium ſemper ad mentem recurrendum eſt, & ſi in ea non reperitur malum, quod de nobis narratur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quæ enim debet eſſe triſtitia, ſi omnes accuſent, & ſola conſcientia nos liberos eſſe demonſtrat? habemus Paulum dicentem: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium Conſcientiæ noſtræ. Iob quoq; dicit: Ecce in Cælo teſtis meus? ſi ergo eſt nobis teſtis in Cælo, teſtis in corde, dimittamus ſtultos foris loqui, quod volunt.* Quamquam ne hâc quidem excuſatione opus eſt; conſtat enim neminem offenſum, aut ſcandalo affectum eſſe, quòd Pontifex Aſyla ſuſtulerit, quòdque à tam ſancto propoſito nullo metu auerti potuerit; imò Caluiniſtæ etiam ac Lutherani id maximis laudibus proſecuti ſunt. At verò quòd Lauardinus Aſyla inuaſerit, quòdque Rex Galliæ Pontifici, quem pro Chriſti Vicario agnoſcit, tam ſancta imperanti non acquieuerit, & propter vmbram inaniſſimi priuilegii, ſolíſque Latronibus vtilem, Eccleſiam, totâmque Europam turbauerit: id enimuerò eſt, quòd hæreticos Orbémque Chriſtianum vehementer ſcandalo affecit, quòdque tot præclara Gallorum facinora turpi maculâ

(a) S.Gregor.l.8.c.45.ad Pallad.Presbyt.

culâ fœdauit; Regis ergo Miniſtros, & Confeſſarios ſcandali moneri oportuit, non Pontificem Innocentium.

XXI. *Decimoſextò*: (a) Opponit quóque, *exempla Ludouici ſancti, Philippi Pulchri, & Ludouici XII. Regum Galliæ, qui excommunicationes à Gregorio IX. Bonifacio VIII. & Iulio II. fulminatas nihili duxere. Quis ergo prohibeat iſtos imitari?*

℞. Fallitur Lauardinus, ſi credit omnia ſe Regum & Sanctorum exempla imitari poſſe; alioquin & homicidia, & adulteria poterit, quia à Dauide commiſſa & ſancto, & Rege; non ergo videndum eſt, quid Reges fecerint, ſed quid lex fieri, omittíue iuſſerit; lex enim erroris eſt expers, non Principum facta. Et Dauid non ideò ſanctus, quia adulterium commiſit; ſic Ludouicus IX. non ideò inter ſanctos relatus, quia excommunicationem contempſit. Quamquàm multò aliter res ſe habet, quàm hic ſcriptor recenſet. Ludouicum IX. Galliæ Regem *contemptui habuiſſe excommunicationem, quam Gregorius IX. in Fridericum II. Imperatorem animaduerterat*; citátque ad marginem Matthæum Pariſium. Sciendum verò eſt, hiſtoriam Pariſienſis etiam Gallorum iudicio falſi ſuſpectiſſimam eſſe, in ijs præſertim, quæ Pontifices ſpectant; nam editio Matthæi Pariſij primò ex Bibliothecis Anglicanis prodijt ſub Regno Eliſabethæ *anno* 1561. Poſteà Tiguri iterùm typis impreſſa *anno* 1589. Vtrúmque ex Præfatione ad Lectorem habetur præfixâ Codici Salisburgenſi. Iam Lectori iudicandum relinquo, quæ fides haberi debeat libro, quem ex manibus Caluiniſtarum habemus, iuratis Pontifici hoſtibus: poſſis limpidam ſperare ex tam turbido fonte? (b) Ipſe Maim-

(a) Fol. 5. (b) Maimburg de la Decadence lib. 2. pag. 112. Vbi. Il debite de fables, & des fauſſetez toutes viſibiles.... ridicule digreſsion.... beueue groſsiere, &c. Spondan. ad ann. 1223. n. 12.

Maimburgus (cui in deflòranda Pontificum auctoritate tanta voluptas) fatetur, Pariſienſem *mendacia, fabulaſque palpabiles & craſſiſſimas nugas Lectoribus propoſuiſſe*. Sed multò grauior Maimburgo Spondanus (a) Apamiarum Epiſcopus; & inter præcipua lumina recenſendus Gallicanæ Eccleſiæ, vbi recitâſſet, quæ Ludouico ſancto Pariſienſis narrat, hæc adiungit: *Hæc diffuſè blaterat Pariſius, quæ meras nugas eſſe hominis cerebro laborantis tam nullus dubito, quàm omninò mihi perſuadeo; nullum fore ſanæ mentis, qui putidam eius narrationem & futilem Dialogiſmum inſpexerit, qui non idem mecum ſentiat, cùm etiam tantæ rei ne per ſomnium quidem vllus prorſus alius Auctor meminerit*. En tibi, quàm nullius fidei ſint, quæ de Summis Pontificibus Pariſius ſcribit, etiam ex ſententia Gallorum Auctorum! & tamen in cauſa tanti momenti Lauardini Cauſidicus tam leuibus teſtimonijs vtitur; ſed quid faceret, cùm meliora defuerint? fateor Sanctum Ludouicum leges aliquas tuliſſe Immunitati Eccleſiaſticæ, ac Cenſuris ab Epiſcopo latis oppidò graues; ſed id fecit Aulicorum conſilijs deceptus; at vbi errorem à Gregorio IX. edoctus eſt, continuò correxit, reſciditque legem reuerentiâ Pontificis. Vide inſignem Gregorij epiſtolam, (b) in qua propoſitis Theodoſij, Valentiniani, Caroli Magni Imperatorum exemplis, qui immunitatem Eccleſiaſticam acerrimè protexerunt nullo Maieſtatis dedecore, exemplar adiungit Diplomatis, quo Honorius III. Pontifex anathemate percuſſit, quotquot huiuſmodi leges ferrent, quales Ludouicus. Agnouit continuò Rex ſanctus, correxitque errorem non tam ſpontè, quàm aliorum inſtinctu commiſſum. Illud quòque memoratu dignum, cùm eius Romam Legatus ab Alexandro IV.

F diplo-

(a) Spondan. ad ann. 1223. n. 12. (b) V. epiſtol. 390. lib. 9. & Raynald. ad ann. 1396. n. 31.

diploma retuliſſet, quo poteſtas fiebat nominandi Paſtores ad vacantia Sacerdotia, Rex ſanctus recuſato priuilegio, & Diplomate in flammas proiecto ad Legatum conuerſus: (a) *Quod mea negotia Romæ ſtrenuè obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo; intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & Regni hoc ſuſciperem.* Hæc ſunt Ludouici ſancti exempla, quæ oporteret ſuggeri Chriſtianiſſimo Regi: non illa, quæ ab eius maiorum glorioſis veſtigijs tantoperè abludunt, eiúſque gloriam & conſcientiam pari damno afficiunt. Quæ de Philippo Pulchro, & Ludouico XII. narrantur, ſilentio potiùs digna ſunt, quàm memoriâ, mirórque Lauardini Cauſidico nullum pudorem eſſe ea recenſendi; nam Philippum quod attinet, conſtat eum in flore ætatis raptum, & ſi credimus Diuo Antonino, (b) alijſque, dum aprum inſequitur, equo excuſſum. Reliquit tres filios, qui omnes vxorum adulterijs fædati, fatóque immaturo, & ſine maribus defuncti, Valeſijs coronam reliquêre. En tibi quorum Regum & quàm infelicium exempla Ludouico noſtro inculcantur? Ludouici XII. in Iulium Pontificem conatus, *peſſimum conſilium, & Chriſtianiſſimi Regis nomine prorsùs indignum* Spondanus (c) vocat: nec aliud Cœli iudicium; Ludouicus enim quinquennio poſt infelici morbo abreptus eſt. Abſit à me, vt regnanti Ludouico pares exitus velim. Comparentur Principes, qui Pontificem venerati ſunt, quíque perſecuti; Conſtantinus videlicet, Theodoſius, Pipinus, Carolus Magnus, Philippus II. cum Iuſtiniano, Henricis, Fridericis, Philippo Pulchro, alijſque, & continuò patebit, quorum virtutes, & fortunam precari oporteat Chriſtianiſſimo Regi.

XXII.

(a) Spondan. ad ann.1254. n.14. (b) Antoninus 3. p. tit.21. Spondan. ad ann.1314. (c) Spondan. ad ann.1510.

XXII. *Decimoſeptimò*: (a) Opponit Pontificum curas: *Qui prætextu*, inquit, *Religionis rebellium factiones contra legitimum Regem Henricum IV. adiuuerunt, id verò nemo vnquam probauit.*

℟. Verum eſt, nullum vnquam Caluiniſtarum probâſſe, quæ pro Religione in cauſa Henrici IV. Pontifices egerunt; nec miror ea quóque non probari Lauardini Aduocato, qui ſingulis ferè paginis Caluinum redolet. Si rebelles vocandi ſunt, qui non priùs Henrico IV. ſubdi voluêre, quàm hæreſin exueret, verámque Religionem profiteretur, hæc planè culpa aut potiùs calumnia non tam Romanum Pontificem, quàm præcipuas Gallici Regni familias, ac maximè Clerum Gallicanum inuoluit, qui nunquam adduci potuit, vt Principi Caluiniſtæ ſubderetur. Ipſa Gallia Pontifices implorauit, & præſertim Sorbona, ne pateretur Caluiniſtam regnare. Audi epiſtolam Perandæ ad Patriarcham & Legatum Caietanum *anno* 1592. *die* 16. *Aprilis*. *Sorbona huius ſententiæ eſt, vrgetque Pontificem, vt ipſe Regem Galliæ pronuntiet, declaretque; alioquin Gallia conclamata eſt, experſque remedij. Et eſſe hanc poteſtatem Pontifici Regem declarandi rationibus planè euidentibus, multiſque exemplis oſtendunt, imò adiungunt: vbi Pontifex Regem pronuntiauerit, iſque in Gallia denuntiatus fuerit, continuò & à Clero, & ab omnibus Catholicis receptum iri.* Vides quæ ſententia tunc fuerit Cleri Gallicani, omniúmque in Gallia Catholicorum; Galli ergo Pontifices, non iſti Gallos impulêre.

Cæterùm cùm in negotio fœderis Gallici multa contigerint, quæ nunquam Pontifices probârunt; breuiter rem totam euoluam, vt tantò clariùs verum à falſo diſtinguas.

Sciendum igitur eſt, cùm edicto *anni* 1576. Hen-

(a) Fol. 8.

ricus III. Galliæ Rex Caluiniſtis libertatem & exercitium Religionis totâ Galliâ, aditum ad omnes dignitates & honores, paritatem Iudicum in omnibus Parlamentis, octo vrbium poſſeſſionem ſecuritatis causâ, aliáſque conditiones Catholicæ Religioni planè funeſtas permiſiſſet; Catholici tam iniquis pactis offenſi novum fœdus iurârunt fidei tuendæ. Fœderis caput Henricus III. Galliæ Rex. Leges quas fœdus complectebatur, Gregorio XIII. oblatæ, reiectæque ſunt; quamuis enim hæreſin deletam vellet, non tamen factiones Regno fatales probabat. Audi Spondanum: (a) *Gregorium huic fæderi ſuffragatum eſſe, neque ſcripto proditum fuit; neque vllo alio argumento probari poteſt: quin imò ne tum quidem, cùm Guiſius apertè ſe detexit, ne dum hoc tempore, Pontificem fæderi fauiſſe, ſed ſemper Patrem ſe amantiſſimum & fidum Henrici Regis amicum ſe exhibuiſſe, vel ipſo teſte Serrano, aut eius Continuatore vtroque hæretico, ac proinde Pontificum hoſte apertè intelligitur, cùm ad finem anni* 1584. *ſcribit, oblatum tunc fuiſſe fædus Gregorio, vt illud approbaret tanquàm pro Ornamento & propugnatione Eccleſiæ Romanæ conditum; verùm Gregorium annuiße quidem, vt contra Hæreticos ageretur, at nequanquàm motus illos populares approbare voluiſſe, ſicque nuntios inanes dimiſiße.*

Certum igitur eſt, etiam teſtimonio Hæreticorum, initia fœderis Gallici à Pontifice improbata eſſe; eodémque Spondano teſte, Principes Catholici fœderis nunquàm à Gregorio XIII. impetrare potuerunt, quamuis ardentiſſimè precarentur, vt Regem Nauarræ, Condeúmque Principem Duces Caluiniſtarum anathemate feriret. (b) Sixtus, qui Gregorio ſucceſſit, Henricum quidem Nauarreum Communione fidelium interdixit, Regnóque inhabilem

(a) Spondan. ad ann. 1576. n. 7. (b) Spondan. ad. ann. 1585.

bilem pronuntiauit (quamuis Hiſpaniæ Rex Philippus ardentiſſimè, & cum minis vrgeret) vt fœdus cum Hiſpano aduerſùs Henricum iungeret, idque Spondanus (a) teſtatur. Cùm tandem Henricus nollet hæreſin eiurare, & maxima Galliæ pars, præſertim Clerus Gallicanus Catholicum Principem vellet; nec leges Regni fundamentales alium, quàm Catholicum paterentur; Pontifices egregiè partes ſuas egiſſe, vt Henricum metu ſaltem compellerent ad hæreſin deſerendam; reſpondítque effectus: quippe Henricus coronæ anxius maluit hæreſin, quàm Regnum amittere, ſéque Catholicum profeſſus eſt. Continuò ſublatæ diſcordiæ, placati Pontifices, & Gallia Henrico ſubiecta. Si ergo ceſsâſſent Pontifices, néque oportunè tantis malis remedia applicâſſent, & Henricus, & vtérque Ludouicus, Filius videlicet Nepóſque; & tota denique Gallia, Regum exemplo hæreſi perijſſet: ſi ergo fateri volumus, Galliam Catholicam Pontifici debemus, ſolíſque hæreticis dolere hoc poteſt.

XXIII. *Decimo octauò:* (b) *Inauditum eſſe*, conqueritur, *vt Legati Principum non auditi, non excepti fuerint, niſi priùs omnia Pontifici cederent; non vi, non imperio cum Principibus agendum, ſed amicis conuentionibus: quoties & Hiſpaniæ & Italiæ Principes Immunitatem Eccleſiaſticam violauerint, non ideò tamen eorum Legatos, aut non agnitos, aut non admiſſos eſſe.*

℞. Alia facies eſt aliorum negotiorum, alia præſentis, & de quo agitur. Si enim Pontifex Lauardinum pro Legato habeat, permittátque Aſylis vti, iam Gallis novus actus, & noua poſſeſſio accedit, ſicque noua cauillandi materia: & quandò ſemel admiſſos iterùm poſſeſſione deijcias? & quid reliquis Principum Legatis fiet, qui iam Aſylo ceſsêre?

(a) Spondan. 1590. n. 5. (b) Fol. 8.

Non potuit ergo Pontifex Lauardinum pro Legato admittere, vt non ſimul Aſyla admitteret, iam Decretis, exemplíſque Legatorum damnata; & ſi ſemel Aſyla admitteret in Gallorum gratiam, nulla ſpes ampliùs illa extinguendi infinito Boni publici damno, ſcandalóque fidelium. Cùm ergo Lauardinus & Legatum ſe ferret, & nollet Aſylis cedere, idem erat pro Legato agnoſcere, quod causâ cadere; non ita in alijs negotijs: cùm enim, exempli causâ, Legati ab Hiſpanis, Italíſue Principibus mittuntur, violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ reis; non ideò mittuntur, vt pergant ſub oculis ipſius Pontificis, apertóque contemptu idem crimen repetere; ſed vt excuſent, aut deprecentur, aut aliorum negotiorum causâ. Non ita Lauardinus, cuius ingreſſus, & mora non potuit cum maiori contemptu, iniuriáque coniungi præſentis Pontificis; ſuprà quóque oſtendi, apud omnes Nationes receptum eſſe, ex ſimilibus, aut etiam leuioribus cauſis Legatos non admitti.

Iactat quidem Lauardinus: *Secretas inſtructiones Pontifici gratiſſimas ſe afferre*. An veniâ ipſius dixerim, quis credat meliora eſſe, quæ latent, quàm quæ monſtrantur? cùm ex aduerſo ſoleant Galli piſcantium more eſcam foris oſtendere, hamum intùs celare. Sed quidquid ſit, non debuit Pontifex ſpe cuiuſcúnque præmij tot abuſus permittere, quot ex Aſylis naſcuntur, nec mercatui exponere impunitatem peccandi.

Decimononò: (a) Miratur Lauardini Aduocatus, *Pontifices Romanos tam ſeuerè in Gallos agere, tam indulgenter in Hiſpanos, cùm ab iſtis iniurijs, & ab illis tot beneficijs affecti ſint*.

℞. Non eſt mearum partium, Hiſpanorum, Gallorúmque in Romanam Sedem beneficia conferre: ne-

(a) Foi. 9.

nemo negat multa Pontifices Gallis debere, ſed & Gallos quóque multa Pontificibus. Exempla etiam Sixti V. eorúmque præcipuè Pontificum, qui in Gallias ſedem tranſtulêre, ſatis oſtendunt, non eſſe in Hiſpanos tantam indulgentiam, quantam Galli declamant. Sed quidquid de alijs ſit, ego ſolius Innocentij cauſam ago, nec vlla mihi de alijs cura. Innocentium verò eodem iure cum Hiſpaniæ Legato egiſſe, quo cum Galliæ, imò omnibus egit, notiſſimum eſt; nullum enim iſtorum aliâ conditione Romam admiſit, quàm vt Aſylis cederet. Intempeſtiua ergo, imò iniuſta querela eſt partialitatis Innocentium in ea cauſa poſtulantis, in qua conſtat pari, eodémque iure in omnes expertum eſſe.

XXIV. *Vigeſimò*, (a) Adiungit: *Mirum non eſſe, ſi Lauardinus eas cenſuras moratus non ſit, quas inutiles, imò pernicioſas experientia, & Sixti V. Bulla ſatis oſtendunt.*

℞. Sic omninò Lutherani, & Caluiniſtæ philoſophantur. Si velit hic Gallus cenſuras vniuerſim curandas non eſſe, hæreſis eſt, nec calamo punienda. Si velit tunc excommunicationem metuendam non eſſe, cùm iniuſta eſt, aut ab eo lata, cui nulla auctoritas ferendi; verum dicit, ſed nihil ad rem noſtram. Si verò contendat, iuſta an iniuſta ſit excommunicatio, non ex conſcientia Iudicis pendere, qui ſententiam dixit, ſed ex arbitrio rei, qui punitus eſt, adeò vt ſpernere excommunicationem poſſit, séque illi non ſubdere, quoties iniuſtam cenſuerit; nihil dici potuit aut imprudentius, aut iniuſtius: quando enim ſe reus puniri patietur, ſi eius arbitrio, & non Iudicis ſedeat, de iuſtitia aut iniuſtitia pœnæ iudicare? nec pœnâ teneatur, quoties iniuſtam cenſuerit, aut ſaltem, quoties iniuſtam dixerit? aut quis reus non dicet ſe iniuſtè damnatum, ſi hoc ſufficiat

(a) Fol 9.

Digitized by Google

ficiat pœnæ euadendæ? & quis credat tam malè inſtitutam à Chriſto Eccleſiam, vt voluerit valorem pœnæ ex arbitrio, iudicióque rei pendere, id quod in nulla Reipublica, quamuis Barbara valuit, valebítque? Verùm igitur eſt, neminem ligari poſſe iniuſtis cenſuris; ſed æquè verum, iuſtæ illæ, an iniuſtæ ſint, ad Iudicem, vt cognoſcat, non ad reum pertinere: nihil ergo Lauardinum, eiuſque Adulatores iuuat, quidquid opponunt de iniuſtitia cenſurarum.

Sed quid ſi Pontifex iniuſtè excommunicatione aliquem plectat? numquid illa tenebitur?

Eadem quæſtio de quolibet Principum excitari poteſt: quid ſi enim Rex Galliæ iniuſtè aliquem ad carceres damnet, numquid tenebitur carceres ſubire? Si dicas non teneri, modò conſtet omnium iudicio de ſententiæ iniquitate; non verò ſi ſolus Reus, eiúſue amici iniquam eſſe querantur. Idem ego de Pontifice & Lauardino, iſto Reo, illo Iudice dicam. Sicut enim ſententiæ Chriſtianiſſimi Regis nullius iudicio ſubduntur, mutaríque non poſſunt, quia Galliæ Monarcha eſt; ita néque Pontificis, quia Monarcha Eccleſiæ. Sed audi Pontificis Gregorij Magni elegantem doctrinam: (a) *Sub magno moderamine Paſtores Eccleſiæ ſoluere, vel ligare debent: ſed vtrùm iuſtè an iniuſtè obliget Paſtor, Paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt, ne is, qui ſubeſt, & cùm iniuſtè forte ligatur, ipſam obligationis ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere temerè vel ligare vereatur. Is autem, qui ſub manu Paſtoris eſt, ligari timeat vel inutilè, nec Paſtoris ſui iudicium temerè reprehendat, ne etſi iniuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia culpa, quæ non erat, fiat.*

Quod verò adiungitur: *Conſtare experientia, ex-*

com-

(a) S.Gregor.Magnus hom 20. in Euang.

Digitized by Google

communicationes noxias eſſe, malique euentus.

Reſpondeo hanc eſſe omnium rerum mortalium conditionem, vt proſint, noceantque, vtcunque vtenti libuerit: nec eſt aliquid tam ſacrum, quod abuſus non lædat. Idem de excommunicationibus dicas, quæ multis profuêre, vt Theodoſio Magno, Carolo Magno, Henrico Magno; nec vllus iſtorum ideò magnus non fuit, quia Sacerdotibus paruit; nec minus Principum animæ quàm corpora remedijs ſubduntur, quoties ægrotant nullo damno Maieſtatis. Quòd ergo aliquando excommunicatio nocuerit, non remedij, non medentis hæc culpa, ſed ægrotantis fuit.

Quanta ſeries malorum ex bellis naſcitur? num ideò tamen Ludouicus Galliæ Rex bello abſtinuit, quo Belgium, Auſtraſiam, Alſatiam vaſtauit tanto impendio ſanguinis Chriſtiani? quòd ſi dicant, multa eſſe mala, quæ ex bellis, armíſque proueniunt, ſed multò plura fore, ſi bellare non liceat. Idem ego de Cenſuris, armíſque Eccleſiaſticis dicam, quibus ſi metu mali vti non poſſis, multò peiora euenient; quippè omnia Principibus licebunt, éſtque ampliſſimum in Gallijs exemplum, vbi Religio perierat, niſi vibratis Cenſuris, metúque Regni amittendi Henricus Magnus hæreſin exuiſſet.

Sed nimius ſum, cùm rebus tam claris probandis, & totâ Eccleſiâ, ſempérque receptis conſumor. Fecit Innocentius, cùm Lauardinum excommunicauit, quod Symmachus, quod Innocentius, quod Hadrianus, quod Ambroſius, quod alij Pontifices, Patréſque fecerunt. Faciat Lauardinus, quod Arcadius, quod Carolus Magnus, quod Theodoſius alijque Imperatores, hoc eſt, pœniteat, séque Pontifici ſubdat, nec erubeſcat poſt tot Imperatores culpam fateri. *Strauit*, inquit de Theodoſio Ambroſius,

omne,

(a) *omne, quo vtebatur, Regium inſigne: defleuit in Eccleſia publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat; gemitu & lachrimis orauit veniam; quod priuati erubeſcunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam: nec vllus poſteà dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Vtinam Lauardinus imitetur.

XXV. *Vigeſimoprimò:* (b) Laudat Aduocatus Lauardini, Pontificis Innocentij ad Deum, preces: ſed negat iſtas in rebus agendis ſufficere: *Audienda eſſe ſapientum Conſilia, interrogandos Canones, & ex horum præſcripto, non ex priuatis inſpirationibus ſæpè fallacibus Bullas texendas eſſe. Si hæc Innocentius præſtitiſſet, nuperum contra Legatorum immunitates Diploma vulgatum non fore. Suffragia Cardinalium Bullæ adſcripta ſubreptitia & extorta eſſe, nunquam enim Bullam fuiſſe Cardinalibus exhibitam. Clauſulam, & formulam illam Bullæ inſertam videlicet, de conſilio, & conſenſu fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium illuſoriam eſſe, nec ex vero appoſitam, ſed ſtylo Cancellariæ.*

℞. Fateor, cùm hunc hominem de Orationibus, de Inſpirationibus, déque ſacris Canonibus diſputantem audio, non magis riſu abſtinere poſſe, quàm olim Apelles, cùm ſutorem de Helena diſſerentem. Quid enim in domo Lauardini minùs curatur, quàm ſacri Canones, Orationes, ſanctæque Inſpirationes? & cuius rei maior, quàm iſtius ignorantia? Conſultius ergo tacere, quàm ignota narrare.

Cæterùm quid dici poſſit inuerecundius, quàm non auditos eſſe, non conſenſiſſe Cardinales, nec Bullam eis communicatam; cùm tot Cardinalium nomina & ſuffragia ſint Bullæ adſcripta? num ergo velatis oculis ſubſcripsêre? Nihil planè de tam ſacro Collegio, tótque egregijs Senatoribus dici poteſt

(a) S. Ambroſ. Orat. funeb. in Theodoſ. (b) Fol. 10.

teſt indignius, quàm aut non vidiſſe, aut non perpendiſſe rem tanti momenti, & cui ſubſcribebant; nam quod dicitur: *Extorta fuiße ſuffragia*; nimis nota calumnia eſt: quî enim Innocentius extorſit? vi, metu, an dolo? at hæc omnia nimis aliena à Moderni Pontificis moribus, nec vllus Cardinalium de vi aut fraude conqueſtus, cùm tamen omnes ſubſcripſerint Eſtreo & Maidalchino exceptis.

Nec dici poteſt, nimis feſtinatum eſſe; cùm conſtet iam primis annis Bullam fuiſſe conceptam, & vndecim annorum ſpatio maturatam, idque toties Regi Chriſtianiſſimo inſinuatum, & ab Iſto, Ejuſq; Miniſtris Pontifici promiſſum eſt, in Gallijs quoque receptum iri aliorum Principum exemplo. Quot annis ergo opus eſt, vt maturum conſilium dici poſſit, ſi vndecim non ſufficiunt? Quamquàm & iniuſtitia Aſylorum tam clara, & omnibus nota, vt nec Theologis, nec conſilijs, nec annis opus fuerit ad eam oſtendendam.

Paucas infra lineas redit Auctor ad ipſam querelam videlicet: *Sapientiſſimos quoſque S. Collegij non admitti ad Pontificis conſilia, quibus nunc Europa turbatur.*

Ænigma videri poſſit, quos Gallus intelligat ijs verbis: *Sapientiſſimos quoſque*. Conſtat enim Bullæ contra Aſyla Cardinales Cibum, Ottobonum, Caſſanatam, Columnam, Azolinum, Pium, Chiſium, Medici, Norfolcium, alióſque ſubſcripſiſſe, Eſtreo tantùm & Maidalchino exceptis; oportet ergo Eſtreum & Maidalchinum ſolos inter *ſapientiſſimos* reponi; at ego hactenus credebam ſolos non eſſe.

XXVI. *Vigeſimoſecundò*: (a) Conqueritur, *Pontificem Innocentium ex conſilijs pendere Religioſorum ignorantium, rerumque mundi expertium; nec non*

Pra-

(a) Fol. 10.

Prælatorum minoris ſortis, quibus vnica cura genio Pontificis adulari, à quo extolli momento poſſint.

℞. Quæ de *Religioſis ignorantibus, minutiſque Prælatis* notâ Aduocati modeſtiâ declamantur, longâ refutatione non egent. In cauſa Aſylorum conſilia cum Religioſis collata non credo, ſaltem me latet; nec opus erat, re toties, & à tam multis Pontificibus iam olim decisâ. In causâ verò Regaliæ, & quatuor Propoſitionum Conuentus Pariſienſis, ſcripsêre quidem Religioſi ſolito more, quippè iam à primis Eccleſiæ annis ea pars Religioſis ſeruata, vt veritati ſuccurrerent, quoties impugnabatur. Fecerunt ergo Religioſi, quod ſemper factum, & quod debebant. Cæterùm an ignorantes illi ſint, ex libris, quos ſcripſerunt, agnoſcas; illi teſtimonium dicent, quinam poſtulari ignorantiæ debeant, qui Regi, an qui Pontifici ſeruiunt. Planè nemo totâ Galliâ repertus eſt, qui hiſce ignorantibus reſpondere ſit auſus, aut qui potuerit; adeò veritas præualuit, & æquitas cauſæ. Quòd ſi velint, ideò Religioſos, qui pro veritate ſcripſerunt, ignorantes eſſe, quia ſcientiam Principibus adulandi non callent, & quam Gregorius Magnus egregiè depinxit; verum dicunt, fateórque ignorantiſſimos eſſe, nullóque modo cum aulicis Lauardini, aut cum Regis Confeſſàrio poſſe comparari. Sic verò illam Gregorius deſcripſit: (a) *Deridetur iuſti ſimplicitas. Huius mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare; quæ falſa ſunt, vera oſtendere, quæ vera ſunt, falſa demonſtrare: hoc qui ſciunt, cæteros deſpiciendo ſuperbiunt. At contra ſapientia iuſtorum eſt, nihil per oſtenſionem fingere, ſenſum verbis aperire, falſa deuitare, pro veritate contumeliam lucrum reputare. Sed hæc iuſtorum ſimplicitas deridetur, quia ab huius mund ſapientibus purita-*

(a) S. Gregor. lib. 10. moral. c. 16.

ritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim, quod innocenter agitur, ab eis procul dubio fatuum reputatur.

Quæ de *Minutis Prælatis* dicuntur, eos videlicet ſpe præmiorum Pontificis genio adulari, neſcio quem feriant; credo enimuerò nullum in palatio Pontificis morari tàm minutum Prælatorum, qui non pluribus æquiualeat Lauardini ſpatharijs, & quot faſces Aduocatorum, quotque Talonij ſufficient, vt vnum ex minutis hiſce Prælatis componant? Multò minus conſtat mihi, quâ illi ſpe ducantur; illud certum eſt, nemini hactenùs, qui in Regaliæ & quatuor propoſitionum conflictu cauſam veritatis egerunt, meliorem fortunam proueniſſe, aut à Pontifice auctum eſſe, ſi Cardinalem Aguirre excipias, cui excellens doctrina exemplo Baronij, Bellarmini, Caietani, aliorumque Purpurã meruit: ego ſi pro lucro, non veritate certandum ſit, malim Pariſijs operam locare, quàm Romæ, ſpem enim prouocarent Maimburgi exempla, ac præſertim Regij Confeſſarij, cuius familia ex tenui & arida, (a) adeò opibus aucta eſt, vt pretio ducenties millium Francorum excubias Regij Palatij coëmerit, præter alia nec pauca emolumenta. Tanti videlicet pretij eſt Theologia aulicis grata: nihil ſimile Roma.

Paria ferè ſunt, quæ in ſua Apologia Miniſtris Pontificijs Lauardinus obiecit, videlicet: *Omnium contentionum, quæ Pontificem inter, Regemque agitantur, cauſam temeritati, ac inſolentiæ Miniſtrorum adſcribendam eſſe, qui ob Pontificis defeſſam annis, morbiſque ætatem, negotijs admoti illius gratia abutantur, Galliæque turbandæ omnem lapidem moueant.*

Ita placuit Lauardino loqui, qui ſpecie humanitatis tunc maximè Pontificem arguit, cùm maximè excuſat. Quid enim peius de Principe dicas, quàm quòd Mi-

(a) Capitanno della Porta del Louure.

Miniſtris vtatur temerarijs, inſolentibus, ac hoſtibus publicæ pacis, & iſtis non molem tantùm Principatûs, ſed etiam animum ac gratiam ſuam committat? Planè ingentia cogitanti, quæ in componenda diſciplina Eccleſiaſtica, in auſibus corrigendis, in profligandis hæreſibus, ac præſertim in Turcico imperio propè ad internecionem vſque delendo, à Moderno Pontifice feliciſſimè peracta ſunt, adeò vt hac in re non omniũ tantùm retrò Pontificum memoriam, ſed etiam omnium mortalium ſpes & vota ſuperârit; oportet, inquam, ingenuè fateri, Miniſtros Innocentij non temerarios, non inſolentes eſſe, ſed tales, quorum merita Galli imitentur, ſéque felices ducant, ſi aliquam tantùm partem eorum gloriæ ac virtutis conſequi poſſint; nam quòd ijs odium Gallicæ Nationis Lauardinus obijcit, compertum eſt, non poſſe odij accuſari in ea cauſa, quæ non ſolos Galliæ, ſed omnium Regnorum, Principúmque Legatos tangit, & quorum nemo hactenùs conqueſtus eſt, ſibi iniuriam fieri. Nulla ergo in cauſa tam iuſta, tàmque omnibus probata Miniſtrorum Pontificis culpa, ſed eorum tãtùm, qui contra omnium Principum exempla retinere potentiâ volunt, quod iure non poſſunt, alióſque iniuriæ, ac odij poſtulant, qui ſua, imò qui Chriſti patrimonia vſurpari non ſinunt.

Quamquàm quid fruſtrà ego excuſandis Miniſtris laboro, quando nemini compertum non eſt, hodiernum Pontificem nunquàm ex Miniſtrorum conſilijs pependiſſe, ſed conſcium poteſtatis, ac muneris ſui, ac præſertim cæleſtis patrocinij, rebus lentè diſcuſſis omnia arbitrio ſuo ac prudentiâ metiri, nec alijs imperandi, ſed obſequendi munus relinquere, adeò vt ſi quæ culpa eſt, ſoli Pontifici adſcribi debeat, rerum omnium, quæ fiunt, & conſcio, & árbitro; quamquàm nec culpa, nec imprudentia dici poteſt, quod tanto tempore, tàmque maturis conſilijs, aſſensuque

Digitized by Google

totiùs ferè ſacri Collegij, imò totius Orbis terrarum, ſi paucos Gallorum excipias, probatum, decisúmque eſt. Cæterum ex hoc quoque Lauardino ignoſci poteſt, quando Romam nuper ingreſſus nec Pontificis mores, nec integritatem Miniſtrorum ſatis compertam habuit, & ideò vtróſque ex aulæ genio æſtimauit.

XXVII. *Vigeſimotertiò:* (a) Ingenti & magnificâ Digreſſione à Legatorum Aſylis ad Conuentùs Pariſienſis Propoſitiones conuerſus: *Ignorantiſſimos eſſe,* dicit, *qui Declarationem Pariſienſem nouitatis accuſet, cum conſtet, antiquiſſimam eße Gallicanæ Eccleſiæ ſententiam. Quòd ſi priuati aliqui Doctores, aut etiam ipſæ Synodi Gallicanæ, vt illæ anni* 1614. *&* 1615. *contrarium docuerint, reliquias fuiſſe infortunati illius fœderis, quòd Ligam vocant; tunc enim Pontificis emiſſarios alienis doctrinis Galliam imbuiße; ac præſertim Cardinales Ioioſam, Peronium, Surdium Duceſque ac Mareſcallum Guiſium Maienium, Eſpernonium, & Ancreum conatos eſſe Parlamentum, ac facultatem Theologicam peruertere, ſed nunquàm potuiſſe. Antiſtites, qui Pariſienſi ſynodo interfuere, & merito eminentis doctrinæ, & Zelo Religionis, & conuerſione tot hæreticorum (quos inuictis rationibus domuerunt) tantum ſibi famæ comparaſſe, vt ſufficiat illorum auctoritas ſuſtinendæ nuperæ Declarationi, ac hominibus perſuadendis nullo priuato affectu præuentis. Ex aduerſo nuper ad purpuram promotos multò inferiori merito eſſe, nullaque re alia commendabiles, quàm odio Gallorum, vaſtiſque voluminibus, quæ fabulis, vaniſque ac millies refutatis rationibus infarſerint.*

℞. Sic ſolent victi: mordent & lacerant, cùm arma perdidêre. Ignorantiſſimos dicit, qui nuperam Declarationem Conuentûs Pariſienſis nouitatis accuſant. At Iubeat Lauardino, eiúſque Miniſtris ea per-

(a) Fol. 11.

perlegere, quæ à Cardinali Aguirre, & Auctore Galliæ Vindicatæ ſcripto vulgata ſunt, videbitque Pariſienſem Declarationem tam alienam eſſe à Patrum, ac præſertim Eccleſiæ Gallicanæ doctrina, vt nihil magis; nec mihi quæ illic dicta ſunt, & quibus Galli reſpondere nihil poſſunt, repetere animus eſt, quippè in alio argumento verſamur. Perronij, & Richelij Cardinalium doctrina, & in Galliam merita mundo notiora ſunt, quàm calumnijs obſcurari poſſint; & quis in nupero Pariſienſi Conuentu ſedit, qui cum Perronio, & Richelio poſſit comparari?

Et illud quoque riſu dignum: *Perronij, & Galliæ ſynodum doctrinam reliquias fuiſſe fœderis Gallijs infauſti*.

Nimirum Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Chalcedonenſe, Lateranenſe, Lugdunenſe, Ferrarienſe Concilia: ſancti quoque Cyrillus, Athanaſius, Cyprianus, Damaſus, Bernardus, Antoninus, Bonauentura, Thomas, alijque Patres, qui Pariſienſi declarationi aduerſantur; reliquiæ dici poſſunt fœderis ſacri. Illud verius dixiſſent; Religionem Catholicam reliquias eſſe fœderis ſacri, niſi enim hoc eſſet, nunquàm Henricus, nunquàm Henrici filij, Nepoſque, ſicque nunquàm Gallia hæreſin exuiſſet.

Quod additur de doctrina Galliæ Epiſcoporum, parùm intereſt meâ, docti an indocti fuerint, qui Pariſijs ſederunt; nam & Neſtorius, & Arius, & Caluinus docti fuêre. Plures in Gallia fuiſſe, qui purpuram ambierint, credo: plures meruiſſe, quàm qui nuper promoti, ignoro; Pontificis iudicium fuit, qui tamen nec Galliam omiſit, quamquam non illos elegerit, quibus maior cura tantam dignitatem optandi, quàm merendi. Nec ob libros eruditiſſimè ſcriptos alium quàm Cardinalem Aguirre euectum ſcio. Nullum huic in Gallos odium, ſed vnus amor veritatis, & hæc tam inuictè probata, vt nihil Gallis occurre-

rit,

Digitized by Google

rit, quod reſponderent; tam etiam modeſtè propoſita, vt habeant Aduerſarij, quod imitentur: ſed cùm nec imitari modeſtiam velint, nec reſpondere rationibus poſſint, ad conuitia & iniurias appellant, & molem libri accuſant, cùm opprimuntur mole veritatis.

Auctoritatem quod attinet Conuentûs Pariſienſis, nullius planè momenti eſt.

Nam *primò* conſtat, Patres, qui huic Conuentui aſſederunt, alios odio, & vindicandi cupidine; alios metu corruptos fuiſse. Repetantur memoriá, quæ Pontifex contra Regaliam, próque libertate Gallicanæ Eccleſiæ fecit, & exaduerſo quàm iniquis animis à Galliæ Epiſcopis (quorum tamen cauſa agebatur) ac præſertim Tholoſano & Pariſienſi Archiepiſcopis accepta fuerint, & quàm ſæua ab illis perſecutio ſecuta. Relegantur etiam, quæ ipſi Galliæ Antiſtites litteris (a) ad Pontificem datis de ſuo metu profeſſi ſunt, quæque illis Pontifex reſpondit; & continuò patebit, verum eſse, quod dixi, in Conuentu Pariſienſi omnia odio, metúque agitata eſse. Et quid boni ſperes, vbi odium præſedit, metúſque ſubſcripſit? & quoties experimur, etiam ſapientiſſimos hominum, quoties his affectibus rapiuntur, multa facere, & dicere, quorum ipſos pœniteat, aut ſaltem pudeat? Nota ſunt Tertulliani, Origenis, Luciferi, Photij aliorumque exempla.

Secundò. Nulla Conuentui Pariſienſi facultas contra omnium Patrum, Conciliorum, ac præſertim Gallicanæ Eccleſiæ ſententiam aliquid ſtatuendi. Qui enim Conuentus Pariſienſis, vt cum tota retrò Gallicana Eccleſia comparari debeat? quantóque minùs tot Concilijs, & Patribus præferri? aut ſi auctoritas & doctrina te mouet, cur non magis mouet, tot Patrum, tot Conciliorum, imò Eccleſiæ totius,

 quàm

(a) Anno 1682.

quàm paucorum, quos odium, metus, vindicta, adulatio peruerterant?

Tertiò. Et quid miraris Pariſienſem Conuentum erráſse, quando conſtat ob ſimiles ferè cauſas Antiochenſe, Ariminenſe, Epheſinum ſecundum, & alia Concilia erráſse, in quibus longè maior & numerus, & doctrina, quàm in nupero Pariſienſi: & quis neſcit etiam Hereticis ſuos Conuentus & ſynodos eſse, in quibus fortè non minor doctrina quàm Pariſijs, ſi hæc ſufficeret: non ergo ab iſtis veritas quærenda, ſed ab illo, cui Chriſtus dixit: *Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.*

Quartò. Adde & Regaliæ, & quatuor Propoſitionum cauſas ad maiores, imò maximas pertinere, quæ etiam Gallorum teſtimonio ſoli Pontifici reſeruantur; hic ergo ſolus & vnicus Iudex; at plus valet, magíſque obligat vnius Iudicis ſententia, quàm mille aliorum iudicia, quibus nulla auctoritas decidendi. Denique certum eſt, & alibi, inuictéque probatum, Concilia à Pontifice improbata nullius eſse auctoritatis; quantò ergo minoris auctoritatis Conuentûs Pariſienſis decreta? Poterit ergo Epiſcopis Pariſienſibus ab Innocentio repeti, quod olim Ariminenſibus à Damaſo dictum eſt: (a) *Numerus Epiſcoporum, qui erant Arimini* (Pariſijs) *congregati, præiudicij vim habere non debent, præſertim cùm formula illa concepta ſit, neque Epiſcopo Romano* (*cuius ante omnia ſententia expectanda erat*) *neque aliis ei conſentientibus*.

Vigeſimoquartò; Multa ſubdit de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, quas negat Pontificum priuilegijs deberi. Sed cùm hoc nihil pertineat ad præſens argumentum, ſitque integris libris confutatum, alto Gallorum ſilentio, nihil habeo quod addam, præ-

ter

(a) Theodor. l.2. c.22.

ter illud Apoſtoli: (a) *In libertatem vocati eſtis fratres; tantùm ne libertatem in occaſionem detis carnis.*

XXVIII. *Vigeſimoquintò*: Negat Leges, Bulláſque à Pontifice latas ad Principum Oratores, eorumque domus, & viciniam, ſeu Quarterium extendi poſſe. (b) *Legatum enim Perſonam Principis, eiuſque ſupremam, & independentem auctoritatem repræſentare; ædes Legati, eſſe ædes Principis, nec proinde Pontificis legibus comprehendi. Hæc Lauardino comperta, & ideò nihil Innocentij Bullæ deferre potuiſſe.*

℞. Si hæc ita habent; ergo non ſolùm Romæ Regijs Legatis ius Aſyli, & Quarterij, ſed omnibus Principum Legatis, & in omnibus aulis competet, ac præſertim Pariſijs Legato Pontificis. Hic enim eâdem ratione, quâ Lauardinus cauſari poterit: ſe Pontificis ſupremam & independentem auctoritatem referre: ædes ſuas, ædes eſſe Pontificis, nulliſque Regijs Legibus ſubiacere, nec à Regijs ſatellitibus viciniam ſuam percurri poſſe. Quæ omnia ſi nec Pariſijs, nec alibi locum habent, cur habeant Romæ? an verò ſoli Galliæ Legati Principem ſuum repræſentant? Et ſi eſſe Galliæ Legatum eſt Legitimus titulus Aſyla & Quarterium obtinendi, cur hoc tantùm Romæ, & non alibi Gentium? Certum igitur eſt omnium Principum Gentiúmque exemplo, Ius Aſyli, & Quarterij ſaltem extra proprias ædes, multóque magis in tota vicinia Legatis Principum nec deberi, nec dari; malè igitur à Lauardino petitur titulo Legationis.

Taceo Lauardinum Legatum non eſſe, cùm vt ſæpè repetitum, non ſolius mittentis conſenſus Legatos faciat, ſed etiam Principis, ad quem mittitur.

Taceo in nupera Innocentij Bulla non contineri

(a) Ad Galat. 5. (b) Fol. 13.

Digitized by Google

Legem verè humanam, ſed Diuinam & naturalem (cui omnes non tantùm Legati, ſed etiam Principes ſubduntur) videlicet: *Non inuadendi, nec retinendi aliena Domino inuito.*

Taceo denique Legatos etiam agnitos, receptóſque multis ex cauſis remitti poſſe, præſertim cùm hoſtilia moliuntur, alienam Iuriſdictionem inuadunt, aut inuaſâ abſtinere nolunt, cùmque Principi, eiúſque Miniſtris Iuſtitiæ inſultant, vt nuper Lauardinus.

XXIX. *Vigeſimoſextò:* (a) Objicit Poſſeſſionem immemorialem.

℞. Hoc vnicum eſt argumentum, quod decipi ſolent ſimplices, rerúmque ignari; & tamen inſtar aliorum planè vaniſſimum: imò tantum abeſt, præſcriptionem obtendi poſſe, vt potiùs hoc ipſum ius immunitatis & Aſyli pro exemplo ſeruiat rerum impræſcriptibilium; adeò vt ſi in ſcholis Iuris-Conſultorum quæratur: *Quodnam ſit paradigma rerum, quæ nunquam præſcriptæ ſunt, & nunquam præſcribi poſſint?* Reſpondere debeat: *Ius Aſyli à Lauardino Romæ petitum*; in hoc enim vno omnes defectus Præſcriptionis conueniunt.

Piget me ad iſta deuolui, ſed poſtquàm Gallus hoc argumento vti voluit, in eóque ſummam rei collocare, non poſſum ſilere. Nego ergo hoc ius Aſyli à Gallis præſcriptum eſſe, aut aliquando potuiſſe præſcribi.

Nam *primò* Præſcriptio non eſt Diuini aut naturalis, ſed humani iuris, ac ciuili lege inducta. Vnde ſi ſupremus Princeps, qui Ciuili Lege non tenetur, declaret ſe nolle, vt res aliqua intra ſuum Principatum præſcribatur, certum eſt præſcribi non poſſe. At Pontifices Romani à Iulio III. vſque ad Modernum Pontificem ſemper & factis & ſe-

(a) Fol. 14.

& ſeueriſſimis Legibus profeſſi ſunt, nolle ſe, vt huiuſmodi immunitas tanquàm publicæ quieti, Gentium iuri, humaníſque commercijs aduerſa præſcriberetur; non ergo præſcribi potuit.

Secundò. Tota & vnica ratio, ob quam Preſcriptio admiſſa eſt, illa fuit; ne iura & Dominia rerum incerta eſſent, ſi multis annis, quietéque ab aliquo poſſeſſa reſtitui deberent. At hæc ratio in noſtro caſu locum non habet: nec enim incertum eſſe poteſt, ad quos pertineat ius capiendi, puniendíque reos in tota Romana vrbe, & locis à Lauardino prætenſis; cùm certiſſimum ſit ad Romanos Pontifices pertinere, ab ijſque ſemper exercitum, vt ex Archiuis, & Protocollis, communi totius vrbis teſtimonio, ac confeſſione etiam Gallorum conſtat, quod ſuprà oſtendimus, cùm de Piſana conuentione ageretur.

Tertiò. Ad præſcriptionem requiritur bona fides in legitimo aliquo titulo ſiue vero, ſiue præſumpto fundata, adeò vt ſublatâ bonâ fide, ne mille quidem annorum poſſeſſio præſcriptionem pariat; idque vt Præſcriptio à furto, & rapina diſtinguatur: at in noſtro caſu, quæ bona fides, quiſque legitimus titulus aut eſſe, aut præſumi poteſt, quando Summi Pontifices legitimi iſtarum rerum & vnici Iudices toties, & tam enixè publicíſque edictis hæc Aſyla prohibuêre, imò abuſum appellârunt *abominabilem, deteſtandum, publicæ pacis perturbatiuum, fomitem rebellionis, peſſimi, valdèque pernitioſi exempli, rem enormem, nimiam corruptelam, auſum temerarium, abominabile, & deteſtandum nomen*, fieriue, inquam, poteſt, vt bona fides ac legitimus Titulus eſſe vel præſumi poſſit, in rebus, quas ex Principis edicto conſtat, *abominabiles, enormes, deteſtandas eſſe, &c.* Quod ſi nec

bi; at verò quid magis repugnat, quàm hoc Aſylorum ius, quo datâ flagitijs ſecuritate, & licentiâ, neceſse eſt publicam quietem proſcribi. Ipſi Galli, quando contra Ius Regaliæ longiſſimam Poſſeſſionem, ac ſuprà omnem memoriam pro Eccleſijs allegari audierunt, quid aliud & ſæpiùs reſpondêre, quàm iuribus ad Coronam & Principatum, pertinentibus præſcribi non poſſe? At verò ius crimina puniendi multò magis Coronæ, ſupremæque auctoritati annexum eſt, quàm ius Regaliæ: nam ſine hoc poſſunt Regna & Principatus conſiſtere, imò ſi Galliam excipias, nullum Regnum, hoc iure potitur; non verè conſeruari Regna poſſunt ſine auctoritate neceſſaria puniendi ſceleratos; id enim ad publicam quietem, & pacem pertinet, cui promouendæ Principatus inſtituti ſunt.

Sextò. Denique Præſcriptioni complendæ tempus neceſsarium eſt; nec enim quouis die, aut anno aliena iura præſcribi poſsunt: ſed contra priuatarum Eccleſiarum iura quadraginta annorum tempus neceſsarium eſt: contra verò iura Romanæ Eccleſiæ centum annorum. At Legati, quamuis cum alijs vrbis Magnatibus vſurpare hoc ius iam Iulij III. ætate conati ſint, eo tamen ſemper expulſi, coactíque cedere, liberâ iuſtitiâ, & omnibus locis exercitâ vſque ad annum 1670. quando ſub Clemente X. ob cauſas nuper libatas, non edictis quidem, aut pœnis, nec etiam ſatellitum excurſu Aſyla Legatorum turbata ſunt; ſed tantùm precibus, querelíſque apud Principes actum, vt hunc vſum extingui permitterent. Idque multò efficaciùs à Moderno Pontifice, quod ſolùm ſufficeret impediendæ præſcriptioni. Demus ergo (quamuis ob cauſam modò allegatam ne hoc quidem concedi poſſit) duodeuiginti annos elapſos eſse; quantum id tem-

Digitized by Google

poris eſt, vt non dico contra Pontificem, ſed ne quidem contra priuatum Ciuem præſcribi poſſit? nihil ergo Lauardinum iuuat oſtentata Præſcriptio.

XXX. *Vigeſimoſeptimò*: Conqueritur, *violari Piſanam Conuentionem*.

℟. Piſanâ Conuentione nihil aliud contineri, quàm vt Legatis Galliæ honor exhibeatur tanto characteri debitus, non verò, vt iure Aſyli gaudeant, præſertim, quando alij Principes ei renuntiârunt. Imò Alexander VII. conſtantiſſimè negauit auctoritatem ſuam Aſylo præſtare, illúdque ratum habere, vt ex publicis documentis conſtat. Aliud eſt ergo honor Legatis debitus, aliud Aſylum, neque hoc ad iura Legatorum pertinere, omnium, qui de hac re ſcripſerunt, teſtimonijs conſtat, patétque aliorum Principum exemplo. Deinde Piſana Conuentio de Legatis loquitur, qualis Lauardinus non eſt, quando, vt ſuprà iam monui, non ſolius mittentis imperium Legatum faciat, ſed etiam conſenſus Principis, ad quem mittitur.

XXXI. *Vigeſimo octauò*: Multis locis conqueritur Lauardini Orator: *Modernum Pontificem Innocentium malè in Gallos animatum eſſe: idque toto ſui Pontificatus tempore multis, magniſque exemplis oſtendiſſe*.

℟. Poſſet Innocentius reſpondere, quod olim Elias ſimilis culpæ à Rege poſtulatus: cùm enim illum iſtis verbis Achab alloqueretur: *Tu ne es ille, qui conturbas Iſrael?* Reſpondit: *Non ego turbaui Iſrael, ſed tu, qui dereliquiſti mandatum Domini*. Si Galli iuſta peterent, & quæ concedi poſſent, meritò & ante alios audirentur. Cùm verò illa petant, quæ Conſcientia non admittit, quis amabo cauſa repulſæ? qui petit, an qui negat indigna? permittant

Digitized by Google

tant Galli aliquem locum Conſcientiæ., nec iniuriam aut odium putent Regem ſoli Deo poſtponi.

Recenſebo, de quibus Galli cauſantur, ſe à Pontifice exauditos non eſſe, ſitque Lectori iudicium, odium an neceſſitas dici poſſit, quidquid Pontifex Gallis negauit?

Primò enim Rex Chriſtianiſſimus Ius Regaliæ propriâ auctoritate ad Eccleſias duplo plures extendit, quàm quæ anteà huic ſeruituti ſubiectæ erant, imò etiam ad Eccleſiam regularem, qualis fuit Apamienſis, ídque contra Lugdunenſis Concilij Decreta, contra Præſcriptionem immemorialem, contra Leges omnium retrò Galliæ Regum, & denique contra ius,& immunitatem tot Eccleſiarum.

Secundò. Vicarij Generales ab Apamienſi Capitulo Canonicè electi, Regiâ auctoritate operáque Archiepiſcopi Tholoſani expulſi ſunt, alijque intruſi, Canonicis omnibus Regularibus, Apamienſis Eccleſiæ direptionibus, carceribus, exilio pulſis, totóque Capitulo illius Eccleſiæ diſſipato; vnde funeſtum ſchiſma ſecutum, durátque in hunc diem.

Tertiò. Nominatio in aliquibus Monaſterijs Vrbaniſſarum Sanctimonialium Regi vindicata, ſuppreſſis liberis Electionibus, intruſíſque Titularibus Abbatiſſis,vnde ſumma ac plena ſcandali inter ſacras Virgines exorta confuſio.

Quartò. Oppreſſio Cluniacenſis Abbatiæ, in qua licèt vi Concordatorum ius eligendi ſit penès Religioſos, & ij quendam Patrem Beuveron canonicè elegiſſent, hoc tamen renuntiare coacto, punitóque longo exilio ſubſtitutus eſt Bullonius Cardinalis, quem nunquam Pontifex adduci potuit, vt confirmaret, quippe contra Canones intruſum, cùmque inſigni iniuria, damnóque canonicè electi.

Quintò. Extincta quóque ſunt Regiâ auctoritate

quàm

quàm plurima Leproſoria, & loca pia (quorum plurima ad Ordinem S. Lazari ſpectabant) & Regis iuſſu inualidorum Xenodochio vnita, quod noluit Pontifex ratum habere.

Sextò. Vſurpata quóque nominatio Abbatum in quàmplurimis Galliæ Monaſterijs, alijſque Prouincijs bello quæſitis, cum certa clade Inſtituti & Diſciplinæ Regularis, quod nunquàm Pontifex probauit.

Septimò. Nominati quóque ſunt ad vacantes Eccleſias duo ex illis Prælatis, qui anno 1682. Conuentui Parienſi aſſedêre, nouámque & omnibus Eccleſiæ, Galliæque Patribus aduerſam doctrinam inducere moliti; ac etiam pro Regalia deciderunt, excluſo Pontifice, cuius tamen iudicio cauſas maiores reſeruari certiſſima Patrum Regula eſt, etiam à Maimburgo, alijſque Gallis admiſſa. Hos verò à Rege nominatos Epiſcopos tanquàm ſuſpectâ, ſacríſque Canonibus aduerſâ doctrinâ infectos Pontifex reſpuit; vnde Galli animum obfirmârunt, vt ne quidem alios Epiſcopos ferè triginta proponerent, ingenti vacantium Eccleſiarum damno.

Octauò. Taceo nouam, & Gallicâ pietate indignam perſecutionem, quâ contra Eccleſiæ immunitatem tot inſignes, præclaríque Sacerdotes, & Eccleſiaſticis Dignitatibus aucti, carceribus, proſcriptionibus, exilijſque puniti ſunt. Hæc nunquam Innocentius probare potuit, & quî poſſet à ſacris Canonibus, ab Eccleſiæ Gallicanæ inſtitutis, & Legibus Diuinis, humaníſque adeò aliena? Hinc Gallorum querelæ, qui & Pontificem, & Pontificis Miniſtros, odij accuſant, quòd non velint, quæ non licent quòdque non poſſint Regiorum Miniſtrorum cupiditatibus adulari; & Deum, Conſcientiam, Regémque prodere tam turpi ac indignâ conniuentiâ.

XXXII.

Digitized by Google

XXXII. *Vltimò*. Denique ſparſim hic Auctor minatur: (quod etiam Lauardinus in fine Apologiæ ſuæ fecerat) *Si quis reuerentiæ & honori defuerit Legato tanti Monarchæ debito, reum illum fore omnium malorum, quæ ex irata, offenſaque Regis Maieſtate prouenire poſſint.*

℞. Iam obſeruatum eſt, Aſylum non pertinere ad honores ac iura Legatorum, nec Lauardinum poſſe Legatum dici, ſicque nullam iuſtam cauſam prætexi Regiæ indignationis. Quòd ſi tamen, vt Lauardinus minatur, Chriſtianiſſimo Regi placuerit armis hanc cauſam finire, & quod iure non potuit, vi ac potentiâ exprimere, nihil aliud Innocentio ſupererit, quàm vt patientiâ Pontifice dignâ, quidquid Regi viſum fuerit, intrepidè patiatur, ſéque non Achillis, aut Hectoris, ſed Piſcatoris ſucceſſorem meminerit, cui, vt gladio abſtineret, à Chriſto imperatum eſt. Non ergo Chriſtianiſſimo Regi, Eccleſiæque Primogenito aut arma, aut acies opponet, ſed reuerentiam Pontifici debitam. Dicétque Innocentius, quod olim & in ſimili cauſa Ambroſius: (a) *Meminiſtis, quod lectum eſt, Nabuthem ſanctum virum poſſeſſorem vineæ ſuæ interpellatum petitione Regia, vt vineam ſuam daret, reſpondiſſe: abſit vt ego tradam Patrum meorum hæreditatem, ſi ille vineam ſuam non tradidit, nos trademus Eccleſiam Chriſti? Quid igitur reſponſum eſt à me contumaciter? Dixi enim conuentus, abſit, vt tradam Chriſti hæreditatem. Reſpondi ego quòd Sacerdotis eſt, quòd Imperatoris eſt, faciat Imperator; priùs eſt, vt animam mihi, quàm fidem auferat. Si à me peteret, quod meum eſſet, id eſt fundum meum, argentum meum, ius huiuſmodi meum, non refragarer; Verùm ea, quæ Diuina, non eſſe Im-*

(a) Ambroſ. in Auxent. & epiſt. 33.

Digitized by Google

Imperatoriæ Poteſtatis : ſi Patrimonium meum petitis , inuadite : ſi corpus , occurram , vultis in vincula rapere , vultis in mortem ? voluptati eſt mihi, non ego me vallabo circumfuſione populorum , nec altaria tenebo vitam obſecrans , ſed pro altaribus gratiùs immolabor . Hæc olim Ambroſius Valentiniano Imperatori . Hæc iterùm Innocentius Ludouico Regi .

F I N I S.

RE-

REFVTATIO TALONII REGII ADVOCATI

Ex Gallico in Latinum Sermonem translata in gratiam Veritatis.

Qui maledixerit Patri ſuo, &c. Exod. 21.17. *Principi populi tui non maledices*. Exod. 22. 28. *Verè fruſtra impugnatur, qui apud impios & infidos impietatis arceſſitur, cùm fidei ſit magiſter*. Ambroſ. in Pſal. 118.

COmparuit nuper audax quædam̄ declamatio à Talonio typis vulgata, ſententiæque præfixa, quam Pariſienſe Parlamentum contra Bullam Innocentij XI. dixit; hoc eſt contra illud Diploma, quo Pontifex Romanus illos omnes anathemate percellit, qui Aſyli aut immunitatum (quas Franchitias vocant) prætextu ſceleratis, latronibus, proſcriptíſque patrocinium, & ſecuritatem præſtant, & illos iuſtitiæ, meritíſque pœnis ſubducunt.

Planè niſi hoc Talonij folium palàm, totáque Lutetiâ viſum eſſet, ac inſuper nomen Parlamenti oſtentâſſet; quis vnquam crediſſet tam infame ſcriptum, tótque in Romanum Pontificem, ſedémque Apoſtolicam iniurijs ſparſum ſub Rege ſapientiâ & Religione præcipuo aut toleratum, aut Aduocati Generalis

ralis calamo emiſſum iri; iam annis, ſtudijſque forenſibus cani? Conſtat equidem flagrante iuuentute multa ab hoc Togato contra Romanam Eccleſiam ex Launoij ſcriptis profuſa eſſe, illius, inquã, Launoij, cui non alius ſcribendi ſcopus, quàm vt detraheret Pontificum auctoritati. Cæterùm ſperari poterat ætate annis, & experientiâ rerum auctâ bilem tandem minutum iri, ardorémque iuuentutis, quo tam multa contra Sedem Apoſtolicam inconſultè latrauerat. Sed & reuerentia non Eccleſiæ tantùm Gallicanæ debita, ſed toti Catholico Orbi (cuius caput viſibile, Chriſtíque Vicarium tam indignè inuaſerat) & metus quóque omnium animos in ſe prouocandi prohibere eum debuit tam pudendo facinore. Nam cùm viginti ab hinc annis orationem vulgâſſet erroribus, iniurijſque plenam; continuò Clerus Gallicanus contra illam querelis ſupplicíque ad Regem libello pugnauit, & ſchiſmatis, hæreſíſque conuicit; quis non crederet cautiùs progreſſurum iam ſemel & tam grauiter ictum? & tamen nunquam inſolentiùs in Pontificem, ſedémque Apoſtolicam, quàm in nupero libello debacchatus eſt, neſcias ſponte ſuâ, natiuáque intemperie id fecerit, an vt aulæ blandiretur.

Sanè in tanti momenti negotio, quódque Europam totam concuſſerat, nemo non expectabat, ex hiſtorijs, legibus, ipsíſque viſceribus cauſæ magnum aliquid à Talonio productum iri, & par tam iniuſtæ, vanæque moli ſuſtinendæ. Nam quantis & quàm validis rationibus opus, vt hominibus perſuadeas, licere Gallis in alieno Principatu, inque ipſa Metropoli ſupremâ vti poteſtate Principe inuito? Et tandem ius illud immunitatum, & Franchitiarum tantâ contentione à Talonio defenſum, quid aliud eſt, quàm poteſtas Principem in ſuis Prouincijs auctoritate priuandi; alienam iuriſdictionem inuadendi; impuni-

punitatem omnibus flagitijs parandi; in communi totius Orbis Patria (ſic enim Romam Talonius appellat) & in qua ſumma neceſſitas diſciplinæ, leges omnes peruertendi; & denique tot hominum millia, quæ ex toto Orbe Romam conueniunt, ſceleratorum arbitrio & licentiæ exponendi, nullo iuſtitiæ præſidio? En tibi egregiam Franchitiarum ideam! & tamen hæc ipſa eſt, cui tanto ſtudio Lauardinus laborat. Si damna & perniciem reputes, quæ ex hoc iure Aſyli proueniunt, omninò concludas, etiamſi aliquâ ratione niteretur, à Rege Chriſtianiſſimo abdicandum eſſe, ídque ad eius pietatem, & iuſtitiam pertinere, ne videlicet tot flagitiorum ſe reum conſtituat, quibus vſurpatum hoc priuilegium aut cauſam præbet, aut occaſionem.

At Talonius in vulgata nuper inuectiua non argumentis, non probationibus cauſam Aſylorum propugnat, nec ſaltem pompâ illâ mendicatæ eruditionis, quam alibi oſtentant: nihil de vſu, nihil de poſſeſſione Regum Galliæ poſt fundatam Monarchiam, nihil, inquam, iſtorum; ſed aut Rethoricis figuris contentus, aut fumo Gallicanæ libertatis, aut declamationibus in aulam Romanam, aut alijs cantilenis toties auditis, totiéſque refutatis; illud vnum inculcat repetítque: *Ius Aſyli ad Regem pertinere, nec vnquam abdicatum iri.* Quòd ſi tanti priuilegij cauſas & rationes quæras; non alias affert, quàm fidem & auctoritatem ſuam: *Talonius dixit.*

Contendit: *Nec Reges, nec Regum Legatos poſſe excommunicatione puniri: Eccleſiam S. Ludouici iniuſtè interdicto ſuppoſitam.* Sed nullam rationem adiungit tantæ criminationis; facilius quippe, breuiúſque Talonio viſum, ſi cauſam non examinaret, non diſcuteret; ſed more ſibyllarum oracula proferret nullâ curâ probandi: *Roma poteſtate ſua abutitur, Roma Galliæ libertates deflorat*: Hæc ſumma nego-

negotij. Quem ergo effectum pariet hæc Talonij Oratio à Gallis tam decantata? non alium credo, quàm vt tripudient hæretici: eruditi contemnant: Catholici, addictíque Romanæ Eccleſiæ indignentur: omnes verò boni infortunium Galliæ deplorent, quæ hominem ferat ſummo Sacerdoti tam audacter inſultantem, tantáque fiduciâ ſchiſmati præcinentem, ídque ſub illo Rege, cui tanta ſapientiæ & æquitatis cura.

Augétque dolorem, quòd illi ipſi, quos rebus Eccleſiaſticis Rex Galliæ præfecit, & quorum operâ, conſilijſque vtitur Romæ, non tantùm non offendantur huius Aduocati petulantiâ, verùm etiam applaudant, exulténtque; imò tam indignæ in Romanam Eccleſiam rebellionis ipſi ſint auctores, fabríque calumniarum, quibus tanti Pontificis nomen audent defædare.

Cæterùm iniuriæ toto hoc Talonij libello ſparſæ, adeò turbatim, nullóque ordine incedunt, vt ijs componendis nulla mea cura ſuffecerit; fateor enim conatum me eſſe, vt illas diſponerem, quo videlicet clariùs apparere, conuincíque poſſint: ſed vt dixi, præualuit Auctoris confuſio, vt proinde oppugnari à me debeant vago certamine, & prout ſingulæ occurrerint. Niſi fortè omnia ad hæc capita reducas, videlicet. *Primò* ad iniurias & conuitia, quæ impudenter in Pontificem vomit. *Secundò* in querelas, quas de Pontifice malè in Gallias animato ſparſim accumulat. *Tertiò* in ſententias erroneas circa auctoritatem Eccleſiæ Romanæ Matris & Magiſtræ omnium Eccleſiarum. Et *Denique* in vaniſſimas ratiocinationes, ac puero, quàm Aduocato magis dignas, quibus Imaginarium ius Aſyli, & Diuino, humanóque iuri contrarium Regi Chriſtianiſſimo vendicare contendit. Hæc merces Talonij; & quamuis nemo vnquam Aſſentatorum huc vſque proceſſerit,

rit, placuit Talonio illos omnes ſuperare adulandi peritiâ.

Primò igitur Pontifici obiectat: *Iam à pluribus annis ſtatuiſſe hoſtem ſe Gallorum profiteri, amicum verò omnium, quibus Galliæ potentia aut odioſa, aut ſuſpecta.*

Vides exordium tam grandis calumniæ: quid porrò à Talonio expectas? vt probet? vt fœdera narret cum Galliæ hoſtibus ab Innocentio percuſſa? vt bella, aut ſaltem machinationes producat in Galliæ perniciem? nihil iſtorum; conſtat enim id maximè ab Innocentio hactenùs curatum, *vt* animos Chriſtianorum Principum componeret extinctis diſcordijs, *vtque* palàm teſtaretur paternum amorem, & parem amori æſtimationem, quam Chriſtianiſſimo Regi profitetur, nec aliud ab eo fœdus coniunctum, quàm innocens illud, Deóque tam charum, quo delendæ Turcarum potentiæ Chriſtianorum vires ſociauit. En odia & inſidias Innocentij. Illud verum eſt (ſi hoc culpæ dari debet) doluiſſe Pontifici, cùm Regem videret pernicioſis Miniſtrorum conſilijs nimium tribuere, Principem alioquin pium, iuſtúmque, quoties ſuis, non aliorum arbitrijs ageretur. Et verò, quàm benignè, humanèque Regem admonuit, ne permitteret Regaliam quatuor Prouinciarum Eccleſijs imponi, quæ ſemper immunes fuerant huius ſeruitutis, & quâ tamen eius Miniſtri Eccleſias opprimebant, Regio nomine abuſi, calcatáque Iuſtitiâ?

Quis autem ſatis dolorem explicet, quo Sanctiſſimus Pontifex angebatur, cùm videret tot Epiſcopos, tótque alios Sacerdotes pietate, Zelóque inſignes, toto Regno proſcribi, & pœnas grauiſſimas dare, nec aliam ob cauſam, quàm quòd Romæ obedirent, causámque libertatis Eccleſiaſticæ ſuſtinerent; idque exemplo ipſorum Galliæ Antiſtitum, qui

octuaginta ab hinc annis eam conſtantiſſimè defenderant; imò quam ipſe Petrus de Marca, quamuis alioquin Regi addictiſſimus, egregijs ſcriptis agnouerat, oppreſſus, vt credo, mole veritatis.

Cùm videret Regiâ auctoritate inſtitutum Religioſarum Infantiæ Chriſti ab Epiſcopis, à Pontificibus, ab ipsóque Rege approbatum, momento aboleri, nullâ iuſtitiæ, legúmque reuerentiâ?

Cùm videret hinc euerti Charonenſe Monaſterium, inde in ædibus Vrbaniſſarum perpetuas Antiſtitas intrudi, idque contra omnes Leges, canonúmq; Decreta?

Cùm videret arbitrio Iudicum ſæcularium & libertatem, & iuriſdictionem Eccleſiarum turpiſſimá ſeruitute damnari; iugúmque Eccleſiæ Gallicanæ ab ijs imponi, quorum vita nimis quàm nota, & ſilentio digna: Eccleſiæ inquàm Gallicanæ, quæ cùm ſingulis ferè momentis libertates ſuas iactet, re ipsâ ſæculari Magiſtratui ad pedes iacet, ſeruítque miſerrimo ac pudendo ancillatu, Parlamento videlicet rebus ſacris & Eccleſijs imperitante: idque maiori faſtu ac dominatu, quàm ipſa Oecumenica Concilia, Romaníque Pontifices.

Cùm videret præcipuas Regni ac deuictarum Prouinciarum Abbatias in Commendas dari: Epiſcopos ad alienas Eccleſias transferri, ſuis, quas primò ſuſceperant, relictis, commiſsíſque alteri & ſubornato Epiſcopo, qui prioris Epiſcopi Vicarium agat: cogi Capitula vacante Eccleſiâ, Vicarios eligere, non quos volunt, & quos Conſcientia eligendos dictat, ſed quos Rex imperat, præſcribítque: Canonicos exilio pelli, quotquot Gubernatoribus Prouinciarum licèt modeſtè obnituntur, recuſántque Mercenarios Paſtores accipere ex aulæ præſcripto.

Cùm videret Galliæ Epiſcopos olim Apoſtolicæ Sedi maiori quàm dici poſſit, demiſſionis & reuerentiæ

Digitized by Google

tiæ ſenſu addictos, nunc omninò diſſimiles ſibi in Conuentibus annis 1680. & 1682. celebratis claſſicum aperto bello in Eccleſiam Romanam ceciniſſe; ac Decreta vulgâſſe Apoſtolicæ Dignitati planè aduerſa, & ab ijs Decretis aliena, quæ Eccleſia Gallicana in Comitijs anni 1616. per Cardinalem Perronium, & anno 1625. in articulis pro reparanda Eccleſiaſtica Diſciplina condiderat. Sed vt credo, alia tùnc erat ratio Galliæ Epiſcoporum; olim enim Conſcientiæ ſtimulis, ſpiritúque Religionis agebantur: nunc metu & factionibus, aulæque inſtinctu; quid ergo mirum alijs ex cauſis alios effectus prodijſſe? Vt proinde non nemo ex Epiſcopis, qui Pariſienſi Conuentui aſſedit, amico ſuo familiariter, veréque dixerit: *Galliæ Epiſcopos libertatem, honorem, & Conſcientiam in Conuentu Pariſienſi perdidiſſe, & nihil prætereà.*

Cùm videret Clerum Gallicanum olim pietate, ſcientiâ & conſtantiâ Sacerdotali ante alios florentem: nunc adeò marcuiſſe, vt malit iura & priuilegia Eccleſiarum ſuarum penitùs deleri, quàm vel vocem, vel querelam emittere memorem priſtinæ libertatis. Quid minùs facerent, ſi mancipia eſſent?

Cùm denique videret tot Sacerdotes, viróſque doctrinâ inſignes, exilijs, carceribus, falſis criminationibus, alijſque modis puniri, ac priuari ſuis beneficijs; idque nullâ iudicij formâ ſeruatâ, ac ſæpè ſúis etiam Epiſcopis Diœceſanis omnium ignaris, inconſultíſque: & ſi cauſam quærerent tam ſæuæ perſecutionis; hæc vna reddebatur: *Quòd Ianſeniſmum redolerent.* Hoc nimirum crimen eſt, quo omnes Innocentes laborant; quotquot videlicet Regijs Miniſtris adulari non poſſunt. Nec refert, ſi palàm proteſtentur: *Se Ianſenij quinque propoſitiones ex animo auerſari.* Nihilominùs rei ſunt, & velint, nolint, oportet, vt inuiti ſint Ianſeniſtæ, nouâ videli-

Digitized by Google

cet delicti ſpecie, quando cogunt hæreticos eſſe, etiam qui nolunt. Sed neque hoc ſatis, alia ſubiungunt Ianſeniſmo ſupplendo; videlicet eſſe ſeditioſos: eſſe nouæ Ethices (Principibus tam charæ) iuratos hoſtes: eſse mille titulis ſuſpectos: eſſe denique, quidquid non ſunt: niſi fortè hoc vnum excipias, quòd illis, qui in aula ſunt, & quorum arbitrio Eccleſiæ permittuntur, blandiri non poſſint; hoc vnum verúmque delictum eſt, quod ne nomine careat, *Ianſeniſmum* appellant.

Accuſat Talonius *ſeueritatem Romanæ Inquiſitionis*. Sed ſi ex vna parte progreſſus attenderet huius Tribunalis, quo videlicet ſelectu accuſationes audiantur: quo ſtudio reorum reſponſa: quàm lentè & per moras ſententiæ maturentur: ex altera verò parte, ſi modum animo reputaret, quo Perſonæ Eccleſiaſticæ in Gallijs iudicentur, non auditis videlicet reorum reſponſis, non communicatis depoſitionibus; non collatis teſtibus, nec coram conſtitutis; non Epiſcopis conſultis, quorum ſubſunt iuriſdictioni & poteſtati; nullo ordine, nullâ formâ iudicij; eiecti, proſcripti, ſpoliati, & ſquallidiſſimis cuſtodijs afflicti; nullo commeatu, nullo ſolatio, nullâ veniæ ſpe, ac ſæpè vnius tantùm Ieſuitæ delatione oppreſſi: ſi hæc inquam omnia cum Romanis Tribunalibus conferret Talonius; fateretur vtique (ſi modò tanta ori, quanta cordi libertas) plumbeum Romæ, ferreum in Gallijs iugum portari, & eorum Inquiſitionem, quibus res Eccleſiaſticæ à Rege committuntur, adeò inclementem, adeò crudelem eſſe, vt delitiæ ſint, quidquid de Italia, & Hiſpanica ſeueritate narratur. Recordetur ergo Talonius, quàm indignis ſæuíſque modis in Gallijs habeantur, quotquot aulæ non placent, & fatebitur, nullam de Romana Inquiſitione querelam ſupereſſe.

Enimuerò mala & abuſus, quæ modò libauimus,

& quæ

& quæ longo ordine narranda ſupereſſent, Pontificem Innocentium non latent; nec omiſi iam fuſis ad Deum lacrymis, iam litteris ad Regem datis, humanitate, paternóque affectu plenis, iam precibus per Nuntios porrectis, remedium aliquod quærere tam pertinacibus morbis. Hoc totum eſt odium. Hæc perſecutio, quæ Pontifici imputatur: quòd gemuerit, quòd rogauerit, quòd monuerit, quòd medelam aptauerit, quòd Immunitati Eccleſiaſticæ iam in faciem cadenti brachium porrexerit, quòd Clerum reformari, iniuſtéque oppreſſis quietem optauerit. Hoc, inquàm, ſi delictum, & odium vocari debuit, nemo nocentior Pontifice, nemo Galliæ infenſior: at pari ratione, & Medicus, cùm infirmo medetur, & Pater cùm filium obiurgat emendaturus, inter hoſtes & perſecutores cenſendi erunt.

Opponit ſecundo ordine Talonius (ſi modò Talonij ſunt, quæ nullam connexionem habent cum ijs, quæ ſequuntur, præcedúntque) *Chariſſimos eſſe Pontifici, quos conſtat Ianſenij diſcipulos fuiſſe, hos laudibus, hos mille fauoribus cumulari.*

Non explicat Talonius, qui ſint iſti Ianſenio addicti, & Pontifici Innocentio prædilecti, & conſultò tacet, quos non poteſt indicare, quippe innocentes; & pœnas quoque Calumniatorum veritus, cùm eum non lateat, enixis verbis, regióque Diplomate, prohiberi, ne Ianſeniſtæ appellentur, quotquot aut Pontificijs contra Ianſenium Decretis ſe ſubmiſerunt, aut à nullo Epiſcoporum huius criminis damnati ſunt.

Quod verò adiungit Talonius: *Ipſum Pontificem Innocentium Ianſeniſtarum partes fouere*; tam petulanter, falsóque dicitur, vt ne quidem reſponſum mereatur; illud potiùs demiror, & Galliam, & Parlamentum ferre tam indignas, enorméſque calumnias non ſolùm toto Regno iactari, verum etiam

Digitized by Google

ipſius Parlamenti Arreſto præfigi. Hæc nimirum eſt reuerentia Romano Pontifici debita? hæc iuſtitia Parlamenti tam atrocia ſimulantis? quid mirum eſt, tot Innocentes Epiſcopos ſubornatis accuſationibus damnari, quando vel in ipſum Pontificem tanta, & tam impunita licentia?

Sed néque ſatis Pontificem Ianſeniſmi poſtulâſſe, addit Talonius: *Tam ſegnem eſſe, inertemque, in Quietiſtarum erroribus profligandis, vt non ſomno tantùm, ſed lethargo correptus videatur.*

Hæc Talonius notâ Aduocatis modeſtiâ; & tamen palàm eſt, non potuiſſe Innocentium maiori Zelo & curâ perſequi Quietiſtas, poſtquàm obſeruati ſunt, eorúmque hæreſin extinguere. Notum eſt, quàm ſeuerè cum Michaële Molinos huius hæreſis infami Auctore eiuſque Aſſeclis à Pontifice actum. Illud verum eſt, voluiſſe Innocentium omnium retrò Pontificum, Patrúmq; exemplo, ac etiam ex Canonum præſcripto diſcrimen fieri inter hæreſis Auctorem, quique huic ſpontè, obſtinatèque adhæſerunt; & inter illos, qui licet Religione, ac doctrinâ eximij, primáſque Eccleſiæ dignitates meritis ſpecie tamen pietatis decepti (quam viginti omninò annos egregiè Molinos finxerat) in errorem prolapſi ſunt; parati tamen ex Eccleſiæ ſententia illos deponere. Noluit, inquam, Innocentius hos cum obſtinatis hæreticis eodem faſce inuolui; nam etiam in cauſa Religionis nihil fieri inconſultò debet, cæcóque impetu & citra rationem, & tamen hæc omnia à Patribus exercita, à Canonibus præſcripta, ſomnus Talonio, & lethargus videntur.

Cùm aliquot ab hinc annos innocentius errores Caſuiſtarum, qui moralem Theologiam corruperant, ſolemni diplomate damnâſſet; vetuit Parlamentum vulgari, quòd in illo mentio fieret Inquiſitionis. Nunc verò cùm Pontifex cauſam Molinos eiúſq; Aſſecla-

Aſſeclarum maturè, citráque paſſionem expendi vult, nec patitur præcipui meriti Prælatos aduerſariorum inuidiæ exponi; indignatur Talonius, vrgétque Pontificem, & Inquiſitionem inclamat, Tribunal alioquin tam illi exoſum, & tunc præcipuè, cum non patitur corruptelas opinionum Chriſtianæ Theologiæ adeò funeſtas.

Denique offendunt Aduocatum noſtrum, quæ de Pontificis Innocentij ſanctitate paſſim & ab omnibus celebrantur: *Nec alios tam præclarè de hoc Pontifice ſentire dicit, quàm Ianſenij Diſcipulos.*

Quid poſſet vel ipſa inuidia, ſi calamum Talonio duceret, ineptius fingere? Oportet enim verò totam Europam ex Ianſeniſtis conſtare; tota enim eſt, quæ Modernum Pontificem ſummis laudibus extollit, quæ illum vt Paſtorem agnoſcit ex ſpeciali Dei prouidentia Eccleſiæ datum: & quæ fatetur, neceſſarium fuiſſe corruptiſſimis hiſce temporibus, ne videretur abbreuiata manus Domini, & ſuorum oblita. Interroget Talonius Romam, imò totum Orbem Chriſtianum, & veritati teſtimonium feret. Cùm Sedes Romana vacaret, iam tunc omnium votis digniſſimus Pontificatu cenſebatur, nec ſpes fefellit, ceciditque maior omni exſpectatione euentus. Animus ab omni faſtu, & cupiditate alienus. Familia, & conſanguinei non opibus, non honoribus aucti. Ingens domi frugalitas, & par cura ſubleuandæ Apoſtolicæ Cameræ ære alieno oppreſſæ. Pax inter Principes Chriſtianos immenſis laboribus parta, profuſiq; Theſauri euertendo Turcarum imperio. Taceo feliciſſimum belli euentum, infidelibus, non tantùm armis, verùm etiam terrore nominis Chriſtiani, & ciuili bello oppreſſis. Taceo Catholicam Religionem Angliæ illatam; Germaniam Turcis purgatam, certæque ruinæ ereptam: Nepotiſmum Româ proſcriptum; morum integritatem ſemper ſibi ſimilem,

Digitized by Google

néque vt fieri ſolet, Principatu & faſtigio corruptam. Conſtantiam Principe dignam, omnique metu maiorem, & denique infinita alia, quæ de hoc Pontifice narrari poſſent.

Hæc omnia tam vera, & magna ſunt, & Innocentij virtutes tot vocibus, & teſtimonijs probant, vt nullis Talonij calumnijs nulláque inuidentium arte, obſcurari poſſint.

Pergit deinde Talonius ad alia querelarum capita Romano Pontifici obiecta, & cui maximè inſiſtit, vrgétque, illa eſt; quòd recuſet Innocentius vacantes Epiſcopatus illis conferre, quos Rex nominauit: *Tertiam ferè partem Eccleſiarum Paſtoribus vacare: ſi nolit Pontifex concordatis ſtare, ne Regem quidem illis obſtringi; vt ergo primis Eccleſiæ temporibus Epiſcopos Populus eligebat, ita nunc vice populi poſſe à Rege conſtitui, cùm præcipua populi auctoritas ſit in Reges translata.*

Sic Talonius philoſophatur. Atque vtinam quàm Romæ, tam in Gallijs concordata religiosè obſeruarentur, ceſſarent vtique tot illi abuſus, iniuſtæque vſurpationes, quæ Galliam occupârunt, quæque bonis omnibus tot lacrymas expreſſerunt; quamuis eò tandem proceſsêre, vt facilius defleri, quàm emendari poſſint.

Sed vt obiectis reſpondeam, nego Pontificem eos reſpuiſſe, qui à Rege fuerant optati, modò tamen ijs conditionibus potirentur, quas Concordata, ſacríque Canones requirunt. Nec ad alios virtute Concordatorum id examinare, quàm ad Summum Pontificem pertinet. Quòd ſi abſint neceſſariæ conditiones, tenetur Rex ſpatio trimeſtri alios nominare deſideratis qualitatibus inſtructos. Nec obligari Pontifex poteſt proferre cauſas repulſæ, cùm nullius iudicio ſubiaceat. Quamuis enim niſi ob iuſtiſſimas cauſas repellere non poſſit à Rege nominatos; id tamen

men Conſcientiæ illius relinquitur, nec ab vllo Principum ad rationem repulſæ reddendam, multòque minùs ad indignos admittendos, & pacta violanda conſtringi poteſt. Legantur tantùm concordata, & quæ poſt illam contigêre, ad memoriam reuocentur, patebítque iure, an iniuriâ Pontifex accuſari poſſit. Quantis laboribus & à Cardinalibus, & à Legatis Galliæ certatum eſt, vt Renatus Henrici IV. Confeſſarius Trecenſi Epiſcopatu donaretur, quem illi Rex deſtinauerat; nec tamen impetrari Bullæ potuerunt, vt videre eſt in Epiſtolis Oſsati Cardinalis. Nota quóque omnibus eſt celebris illius Abbatis repulſa, quem cùm Ludouicus XIII. Regnantis Pater infinitis elogijs Pontifici ad Epiſcopatum obtuliſſet, nunquam tamen obtineri potuit, ob quaſdam Abbatis actiones Epiſcopo indignas, & clàm Pontifici notas.

At, inquies, *triginta interim Eccleſiæ ab Innocentio Epiſcopis priuantur*.

Fallitur Talonius, Pontifex enim duos tantùm admittere recuſauit, qui videlicet Anno 1682. Conuentui Pariſienſi interfuerant, ſubſcripſerántque omnibus in eo Conuentu decretis. At Regij Romæ Miniſtri ſiue imperio Regis, ſiue proprio inſtinctu negârunt, ſe alios proponere poſse, duobus illis à Pontifice non admiſſis. Sícque Gallorum eſt culpa, tot hactenùs Eccleſias vacare. Nolo hic ad examen reuocare illorum imprudentiam, qui Regiam Maieſtatem nullâ neceſſitate huiuſmodi tricis implicârunt. Alij ſanè Miniſtri conati eſsent, aut Epiſcoporum, quos Rex nominauerat, innocentiam oſtendere, aut culpam eleuare, aut aliâ quâuis ratione placare Pontificis animum, ne mutua vtriuſque amicitia concideret, & optati à Rege admitterentur. Sed nihil iſtorum Regijs Miniſtris placuit, quippe placida & honeſta reſpuentibus, & illa potiùs amplecti paratis, quæ

omnia

omnia turbare, quàm componere poſſint.

Sed quidquid de hoc ſit, illud ſaltem negari non potest, virtute Concordatorum ius plenarium Epiſcopos conſtituendi ad Sedem Apoſtolicam deuolui, quoties intra ſemeſtre à tempore Vacationis nemo Pontifici præſentatur; tantùm ergo abeſt, damna vacantium Eccleſiarum Pontifici adſcribi poſse; vt potiùs ſumma illius moderatio magis magíſque appareat, viribus & auctoritati ſuæ pacem anteferentis.

Quòd ergo tot Eccleſiæ Paſtoribus careant, Regiorum Miniſtrorum culpa eſt, non Pontificis Romani; nec iſte, vt aulici aſſentatores criminantur, aut odio, aut vindictâ, aut genio Galliis aduerſo impellitur, ſed ex Conſcientiæ & iuſtitiæ præſcripto. Offerant Galli dignos Epiſcopali dignitate, & apertis brachijs eos Roma excipiet. Quòd ſi indignos proponunt, fruſtrà ſperant Pontificem minis & clamoribus permotum iri, multóque minùs ſordidis illis, ruſticíſque conuitijs, quæ non puduit Talonium in tantum Pontificem expuere; & quibus nihil aliud effecit, quàm vt indignum ſe Togâ oſtenderet, officióque quo fungitur.

Nec dicat Talonius: *Ideò nominatos à Rege Epiſcopos Romæ* admiſſos non eſſe, quòd non credant Pontificem infallibilem eſſe, & Concilijs ſuperiorem, nec enim hæc repulſæ vnica cauſa: ſed illa potiùs, quòd in eo Conuentu, quem collectum eſſe iactabant Regi cum Pontifice componendo; auſi fuerint cauſam Regaliæ definire, hoc eſt illam cauſam, quam cùm conſtet ex maioribus, imò maximis eſſe, ſicque Pontifici reſeruatam; ac inſuper per legitimam appellationem ad Apoſtolicam Sedem deuolutam; ignorare non poterant, non ad paucos Galliæ Epiſcopos, non Conuentum Pariſienſem, ſed ad ſolum Pontificem pertinere. Et cùm oporteret in ea cauſa, in qua de libertate agebatur Eccleſiæ

Galli-

Gallicanæ, vires cum Pontifice, Chriſtíque Vicario coniungere; ipſi potiùs exemplo planè indigno, contra ſuum Protectorem arma ſumere, cauſas expoſtulandi congerere, Pontificiam poteſtatem in arctum cogere, ídque nullâ neceſſitate, nulláque auctoritate conati ſunt; hæ inquam cauſæ fuerunt, ob quas credidit Pontifex vacantes Eccleſias tam timidis, infidíſque Paſtoribus committi non poſſe.

Et verò cui vnquam in mentem veniſſet, adeò Epiſcopis Pariſienſis Conuentûs nullam decori, honeſtíque curam fore, vt eo ipſo tempore contra tam ſanctum Pontificem talia molirentur; quo ipſe nullo ſui priuato commodo, incommodóque, ſed vnicè ob libertatem Epiſcoporum, quatuorque Prouinciarum à Regalia exemptionem cum Rege conflictabatur? Egregiam enimuerò occaſionem, candidóque marmori incidendam, ob quam videlicet crederent indici bellum Romano Pontifici, eiúſque auctoritatem minui oportere. Sed néque vllum mandatum à Clero Prouinciarum ſuarum Epiſcopi acceperant tam grandia & inconceſſa tentandi. Conſtat etiam illos ipſos Antiſtites, qui Pariſios conuenerant, non liberis ſuffragijs, ſed vi, metúque, & ex aulæ imperio in cœtibus Prouincialibus electos fuiſſe. In ipſis quóque Pariſienſibus Comitijs nunquam tanti momenti cauſa diſcuſſa, & ad examen reuocata, nec etiam Epiſcopis, alijſque Prouinciarum Deputatis libertas dicendi permiſſa; ſed omnia Præſidis arbitrio, hoc eſt, vt ex Palatio iubebantur raptim feſtinata.

Nolo hic Pariſienſi declarationi, quatuórque propoſitionibus expendendis immorari, id iam ab alijs factum; ac illis præſertim, qui vaniſſimas ac plenas impoſturis Maimburgi cantilenas (digni videlicet illius Cœtûs Protectoris) egregiè refutârunt.

Sufficit dicere, Epiſcopos, qui Pariſios conuenerunt:

runt; & Baſileenſium, & Richerianorum licentiam ſuperâſſe, ac grauiùs, quàm illi in Pontificis auctoritatem graſſatos eſſe. Baſileenſes enim in nonnullis tantum caſibus Concilio Pontificem ſubmittebant; at Pariſienſes noſtri in omnibus & ſemper, adeò vt ſi Concilium aliquod legitimè congregatum hæreſin poſteà definiret (vt quondam Ariminenſe) non poſſet ex iſtorum ſententia à Pontifice, irritum declarari, eiuſque Decreta aboleri. Si priùs Pariſienſes Epiſcopi & Gallicanæ Eccleſiæ in Synodo anni 1625. & Conciliorum documenta percurriſſent, quàm nuperam Declarationem foras proferrent; vtique intellexiſſet, illam menti Eccleſiæ Gallicanæ, omniúmque Conciliorum è diametro repugnare; quippe cùm Decreta, legéſque Conciliorum vim & auctoritatem nullam habeant, niſi à Pontifice confirmata.

At ex aduerſo, ſi quis Deputatorum, qui Pariſijs conuenerunt, audaciam animo reputet; meritò dubitare poſſit, non tantùm an Galli, verùm etiam an Catholici ſint, agnoſcántque pro Chriſti Vicario Pontificem Romanum; ſicque ex hac etiam parte, meritò Pontifex morari debuit, Bulláſque retinere, donec de illorum fide & religione pleniùs conſtaret.

Cæterùm illud quóque notandum eſt, quod Talonius ex induſtria omiſit, videlicet, eò ipſo tempore, quo duos illos ex notatis cauſis Innocentius reiecit, ſimul profeſſum, ſe alios, qui Pariſienſi Conuentui non interfuerant, libenter admiſſurum; imò ſequenti poſteà anno Abbatem S. Valerij à Chriſtianiſſimo Rege nominatum ad Eccleſiam Quebekenſem in nouo Orbe promouit.

Quid hîc rogo à Pontifice non moderatè, non canonicè, ſummáque prudentiâ factum? & quis eſt Talonius, vt plura à Pontifice petat, quàm in Con-

cor-

Digitized by Google

cordatis comprehenduntur? an verò oporteat Pontificem quoslibet, nullóque diſcrimine, digni aut ingni ſint, ad Epiſcopatus recipere? aut fortè examinata, & iudicata à Pontifice Talonij examini & iudicio, aut alterius Tribunali ſubiaceant? & ſi Pontifex omnes, quotquot illi à Rege exhibentur, acceptare tenetur, quod ergo cauſæ eſt, vt in Concordatis ſtatuatur, ſi Pontifex aliquem reijciat à Rege nominatum, obligari Regem intra tres menſes alium Pontifici offerre? nec verò inſolitum eſt, aliquos à Pontifice repelli; nondum quadraginta anni effluxerunt, cùm ob ſimilem ferè cauſam nunquàm obtineri potuit, vt Petrus de Marca ad Epiſcopatum Conſoranenſem, & poſteà Archiepiſcopatum Tholoſanum priùs admitteretur (quamuis à Rege nominatus, quamuis Gallico Legato omnem lapidem mouente) quàm vt aliqua purgâſſet, quæ in celebri ſuo libro de Concordia Sacerdotij & Imperij licentiùs contra Romanam Sedem expreſſerat.

Opponit quidem Talonius: *Cardinalem Lotharingiæ in Concilio Tridentino palàm profeſſum eſſe, Pontifici Romano donum infallibilitatis non competere.*

Sed multis rationibus auctoritas, & teſtimonium huius Cardinalis impugnari poteſt.

Nam primò nec Paulus Servita, nec Pallauicinus in hiſtoria Tridentini Concilij huius facti meminêre; at vtique meminiſſent, nec enim aut ignorare, poterant, aut ſilentio præterire rem tanti momenti, & tam omnibus notam.

Deinde Inſtructio à Lotharingo ad Bretonem Agentem ſuum data, & quam deſcribit Dupuy, meritò ſuſpecta eſt, dubiæque fidei, & videtur ab hæreticis corrupta. Quippe Cardinalis in ea teſtatur: *Concilium Florentinum in Gallijs receptum non eſſe.* At nullus Catholicorum hoc dixerit, cùm conſtet vbique locorum Florentinum receptum eſse, ſi Græ-

cos

cos ſchiſmaticos excipias. Baſileenſes quidem omnibus viribus egerunt, ne Concilium Florentinum indiceretur, & tamen nullus Principum relictis Baſileenſibus, Florentinum pro Oecumenico non agnouit, illique tanquàm legitimo non àdhæſit.

Denique ipſe Dupuy ad marginem illius inſtructionis notat, imperâſse Agenti ſuo Cardinalem Lotharingum: *Quæ Pontificem, & Concilij ſuperioritatem ſpectant, omitterent legere*. Ex quibus colligere licet, pœnituiſse Cardinalem, & re maturiùs expensâ emendâſse, quæ irato exciderant.

Sed quidquid de hac inſtructione ſit, recordari omninò debuit Talonius in vltimo Lateranenſi Concilio ſub Leone X. apertiſſimè definitum eſse: *Concilium Pontifici ſubeſſe*, & tamen illa ipſa Synodus Lateranenſis pro legitima, Oecumenica, & indubitata à Ludouico XII. & Franciſco I. Galliæ Regibus, & proprio, & omnium Gallorum nomine recepta eſt. Sed & Cancellarius Pratenſis in illo ipſo ſermone, quo nomine Franciſci Regis Parlamento demonſtrat, Concordatum recens cum Pontifice initum Galliæ conducere; illud quoque adiungit: *Certum eſſe, Papam, ſi paucos, raroſque caſus excipias, omni Concilio ſuperiorem eſſe*.

Errat ergo Talonius, ſéque rerum, quas narrat, omninò ignarum oſtendit, cùm audet tam præfidenter aſserere: *Totam Galliam Baſileenſi Synodo adhærere in ijs, quæ ſpectant ad Concilij ſupra Pontifices auctoritatem. Totam quoque cum nupero Pariſienſi Conuentu ſentire*. At Talonius catenas, exilia, bonorúmque proſcriptiones amoueri faciat, dicendíque, quæ ſentiunt, libertatem Epiſcopis reddi, & continuò videbit, quàm multi nuperam Declarationem ex corde auerſentur, & toti in partes Pontificis tranſeant.

Cæterùm quidquid Theologi priuatim opinentur, pa-

Digitized by Google

palàm tamen pauciſſimi auſi ſunt, Pontificis auctoritati litem mouere; & inter iſtos paucos duo illi, qui ad Epiſcopatus admiſſi non ſunt, nec priùs admittentur, quàm agnito, correctóque errore. Sed duo iſti facilè veniam impetrâſsent, modò Gallis placuiſſet, minori faſtu, ſtrepitúque rem iſtam aggredi: at auidi turbarum, flammámque accendendi, eo tandem deuenerunt, vt iam ſemel accenſam ardentémque, nec velint extinguere, nec etiam poſſint.

Tranſit deinde Talonius ad ingentem Machinam, quâ Pontificis animum expugnaturum ſe credit. Prædicit: *Niſi Pontifex Bullas ad vacantes Epiſcopatus concedat, etiam illis, quos indignos reputat, fore, vt nihil amplius pecuniæ ex Gallijs Romam deferatur.*

O ſimplicem Talonium, qui tantum Pontificem Aduocati calceo metitur! nimis planè Innocentij animum & genium ignorant, quicunque ſperant corrumpi eum poſſe tam vili pretio: non Theſauri, non regna ſufficerent; quantò minùs parum illud argenti, quod ex Gallijs affertur, quódque in tot capita diuiſum etiam à ſordidiſſimis vix nomen, aut curam meretur?

At, pergit Talonius, *Pontifice Bullas recuſante, meritò ex parte Regis Chriſtianiſſimi Concordatum abrumpi poſſe, reducique Pragmaticam ſanctionem?*

Sed quia nec aulæ nec Regis Confeſſario conduceret Pragmaticam ſanctionem, & cum iſta liberas electiones Galliæ reſtitui, ideò Talonius noſter modum alium inuenit, quo & Concordata, & Pragmatica aboleri poſſint, & tamen ius eligendi penès Regem conſtitui: *Electio*, inquit, *Epiſcoporum olim ad populum pertinebat: at populus non amplius in eo ſtatu eſt, vt hoc iure gaudere aut potiri poſſit: exempla quoque ſuppetunt Regum primæ, ſecundæque ſtirpis, qui certis caſibus Epiſcopos eligebant: cùm ergo Reges*

ſint

ſint præcipua & nobiliſſima populi pars, poſſintque tam proprio nomine, quàm populi agere: ſuccedant ipſi, eligantque Epiſcopos, quos poſteà Metropolitanus, alijque Epiſcopi Prouinciales confirment, conſecrentque.

En tibi egregiam Gallici Aduocati Theologiam! quam qui legit, audítque, meritò ſuſpicari poſſit, veniſſe auctorem ex vltima Orbis Braſilia, vbi nulla æquitatis, nulla rationis, nulla iuris Diuini humanique notitia. Talonius tantus libertatis Gallicanæ declamator nihil Pragmaticæ ſanctioni (in ſacris Canonibus, Concilijſque Conſtantienſi, & Baſileenſi fundatæ, ſi electiones ſpectes) nihil ſynodo Aurelianenſi deferendum cenſet, quæ Capitulis Cathedralibus vnà cum Magnatibus, præcipuíſque Ciuibus Diœceſis ius eligendi reſtituit. Talonius adeò Canonicis electionibus aduerſatur, vt eas etiam impoſſibiles eſſe contendat, & quas alij quondam Aduocati tanquam præcipuum caput Gallicanæ libertatis omnibus viribus probugnárunt, ipſe ſubuerſas cupit. Talonius, inquam, non Canonum, non Regiorum edictorum, non Legum in Concilijs ſancitarum, non denique libertatis Eccleſiaſticæ memor omnia momento deleri optat: tantùm vt in aula mereatur. Ius nouum condatur ſolâ auctoritate, Iuriſque prudentiâ Talonij ſuffultum: Galliæ Concordata vno ictu truncentur, quippe Pontifici propitia, cui ius permittunt indignos repellendi; ceſſet Pragmatica; nam electiones reſtituit Capitulis Rege excluſo: non ſe Pontifex electionibus immiſceat: & denique in locum tot Canonum, tot legum, tot ſanctionum, tot Conciliorum Rex ſolus vnúſque ſuccedat, eligátque Epiſcopos; ſic tamen, vt hoc ipſum ius eligendi nullis Concordatis illigetur, & contra omnium retrò Regum exempla ex ſolius Principis arbitrio pendeat. En tibi de rebus Eccleſiaſticis (qua-

rum

rum præcipua pars electio Epiſcoporum) Talonij Ideam! Quis rogo Eccleſiæ Gallicanæ vices non meritò defleat? quæ loco ſacrorum Canonum, loco Pontificis Summi, ex arbitrio, ſomnijſque pendeat Regij Aduocati; hoc eſt, hominis ad nutum aulæ faciem moréſque mutantis, cui nulla legum Eccleſiaſticarum peritia (niſi cùm fortè ad Declamationes ſuas faciendas hinc inde aliquid raptímque conuaſauit) nulla honoris, nulla Conſcientiæ, nullâ Edictorum Regiorum cura, ſed ſola & vnica adulandi, aulámque demerendi libido.

Meritò hæc Lectori aliena, nec ad rem ſpectantia videantur, cùm nihil pertineant ad ius Aſyli à Gallicis Legatis expetiti; ſed oportuit veſtigia Talonij legere.

Iam videamus, quid de Iure Quarteriorum dicat.

Primò ingenti digreſſione in Bullam Cœnæ vociferatur: *Hac nouam, immenſamque Monarchiam Pontificibus ſtabiliri. Hac Parlamenta iure cauſas Beneficiarias (quoad Poſſeſſorium) cognoſcendi iniuſtè priuari, ſicut etiam cauſas cum reales, tum perſonales Clericorum.*

Quæ de hac noua & vniuerſali Pontificum Monarchia Talonius exclamat, planè noua ſunt, nec in Bulla fictæ huius Monarchiæ vlla mentio reperitur. Quòd ſi nomine Monarchiæ ſtatum & Hierarchiam Eccleſiaſticam Talonius intelligat, in qua Parlamentum prohibetur iuriſdictionem in cauſas Eccleſiaſticas vſurpare, non video, quis meritò de Bulla Cœnæ conqueri poſſit; ſi modò Iudices illos ſæculares excipias, quibus & antiqua ambitio in Clericos dominandi, & par cupiditas ex eorum litibus quæſtum faciendi.

Cæterùm ex modo, quo Talonius de Bulla Cœnæ loquitur, omninò apparet eam Bullam ne quidem lectam ab eo eſſe, ſed tantùm aliorum narratione acceptam.

Primò enim ſupponit Monarchiam aliquam vniuerſalem eâ Bullâ ſtabiliri, cùm tamen nullius Monarchiæ illic mentio fiat.

Deindè ſupponit, cenſurarum, quæ in Bulla Cœnæ continentur, primum auctorem Iulium II. fuiſſe: & tamen certum eſt, huiuſmodi & ex ſimilibus cauſis cenſuras multis iam priùs annis Vrbani V. Pauli II. & Sixti IV. Conſtitutionibus inſertas fuiſſe. Poſteà ſecuti Iulius II. & Paulus III. alijque Pontifices, quos licèt nemo odij in Gallos accuſet, conſtat tamen eodem modo, ijſdemque ſolemnitatibus die Iouis ſancti Bullam Cœnæ, & cenſuras illâ comprehenſas publicâſſe. Nihil ergo apparet, quod in ea Bulla argui poſſit, niſi, vt dixi, illud Talonio intolerandum videatur, quòd Parlamentum Eccleſiaſticis cauſis iudicandis arceatur.

Tranſit tandem poſt longas digreſſiones Talonius ad interdictum Eccleſiæ S. Ludouici: *Quod contra omnes regulas, formaſque Canonicas eſſe contendit.*

Sufficeret ad hoc reſpondere, tam ſupremâ auctoritate Pontificem Romæ potiri, quàm Regem Pariſijs; hoc ſolùm diſcrimine, quòd Pontifex Romæ vtrâque poteſtate, temporali videlicet & ſpirituali fungatur, Rex ſolâ temporali; quæ ergo Pontifex ſemel Romæ iudicauit, ea non Parlamenti, non Talonij, non vllius mortalium, ſed Dei ſolius examini, & iudicio reſeruantur.

Cæterùm nulla cauſa Talonio iraſcendi ob neglectas Canonum regulas; nam illæ multò ſeuerius Romæ, quàm Pariſijs, & in Gallijs obſeruantur; atque vtinam cùm Regiorum Miniſtrorum imperio Monaſterium Charonenſe deſtructum: cùm Inſtitutum Infantiæ IESV abolitum: cùm Vrbaniſſæ intruſæ: cùm Ciſtercienſis, Cluniacenſis, Trinitariorum Abbatum electiones ſublatæ: cùm Regaliæ, aliæque Eccleſiaſticæ cauſæ ſæcularium Iudicum

Tribu-

Digitized by Google

Tribunalibus ſubmiſſæ; vtinam, inquam, cùm tam multa contra libertatem Eccleſiarum quotidie fiunt, æquè Galli Canonum, ſacrarúmque Regularum, vt Pontifex meminiſſent.

Cardinalis ergo Vicarius ideò Eccleſiam S. Ludouici interdicto ſuppoſuit, quòd Rector, totúmque Eccleſiæ illius Collegium auſum eſt Lauardinum quantumuis notoriè excommunicatum ad Sacramenta Eccleſiæ, communéſque preces recipere. Conſtabat de Pontificis Bulla iam Regi, iam Miniſtris, ipſique Lauardino, iam priùs notâ, quàm Pariſijs diſcederet; nec poteſt ignorantiam prætexere, cum quinque menſes poſt vulgatam Bullam ideò armatus Romam intrauerit, vt Aſylum quouis modo tueretur, inuitóque Pontifice; & in quamcunque faciem ſe vertat Lauardinus, nunquam perſuadebit ſe ignorâſſe, quæ tot ſignis ac velut ex induſtria mundo patefecit. Romam ingreditur bellatoris more, ac victori ſimilis. Vectigalia ad portas ſoluere recuſat. Bellicis inſtrumentis, & apparatu ſe munit. Palatium Farneſium gladiatoribus, alijſque claſſiarijs militibus implet: excubiæ, circitores Palatium totâ nocte obambulant; credas arcem aliquam, caſtrúmque vi expugnatum cuſtodiri; vtque tota Roma intelligat Lauardinum non Legatum, ſed militem agere, vigiliæ certis horis diſtinctæ campano ære indicantur. Iam rogo, poſt tot argumenta violatæ Pontificis Bullæ, quis ampliùs dubitet Lauardinum non incidiſse cenſuras Pontificio diplomate inflictas? & ſi hæc tam nota & vulgata ſunt, vt abſcondi non poſſint, nullâque tergiuerſatione purgari; quis neget Clerum, Rectorémque Eccleſiæ S. Ludouici, qui Lauardinum ad ſacra admiſerant, cenſuras meruiſſe?

At Lauardinus denuntiatus necdum fuerat.

At Talonium Concordati, & Pragmaticæ remi-

niſci oportuit, vbi expreſſis verbis notatur: *Cùm quis in rebus ſacris, ac participatione Sacramentorum cum notoriè excommunicatis communicauerit, poſſe interdicto, aut etiam excommunicatione puniri, quamuis nulla denunciatio præceſſerit*. Notorium erat incurriſſe Lauardinum Excommunicationem: notorium contra Pontificis voluntatem, & edicta ius Aſyli vſurpâſſe, idque palàm, obſtinatéque: neque hoc à Rectore, Collegióque Eccleſiæ S. Ludouici ignorari poterat, quid ergo obſtat, vt non potuerint, meruerintque interdicto ligari? nec refugiat Talonius ad locos communes ſcholarium more, qui Rethoricam diſcunt; exclamétque in damna ex Interdictis nata; nec enim de Regnorum, aut Prouinciarum Interdictis hîc agitur, quæ olim adeò frequentia; ſed de interdicto, vnius Parochialis Eccleſiæ, ac Romano Pontifici (quippe in Romana vrbe) planè ſubiectæ; & quam Interdicto ſupponi meruit culpa & inobedientia illius Collegij. Fruſtra igitur cauillatur Talonius, nec quicquam reperiet, quod huic interdicto ſiue formam, ſiue ſubſtantiam ſpectet, ſolidè opponat.

At Legatus, aliuſue Regis Miniſter nec peccat, nec excommunicationem meretur, quoties officio ſuo fungitur, & Principis mandata exequitur.

Quæro, quam Talonius Religionem profiteatur, & an Euangelio credat? nam ſi credit, negare vtique non poteſt, illis Euangelij verbis: *Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in Cælis*, datam eſſe Pontifici plenam, nulláque exceptione limitatam poteſtatem ligandi, ſoluendíque; ſi ergo Principum Legati, Regijque Miniſtri Chriſtiani ſunt, ſi clauibus Eccleſiæ perinde ac reliqui fidelium ſubiecti; ſi Euangelium eos non excipit; ſi peccare poſſunt, etiam cùm Principum ſuorum mandata exequuntur; quâ ergo ratione ſuſtineri poteſt, eos puniri

niri

Digitized by Google

niri ab Eccleſia, & excommunicari non poſſe? Ergo ex Lauardini, & Talonij Theologia poterit aliquis ex Principis ſui iuſſu in Eccleſiæ Prælatum manus inijcere, eùmque vitâ priuare, poterit patrimonium ac bona Eccleſiæ, ac etiam Iuriſdictionem ſupremam (quæ omnia alia pretio ſuperat) inuadere: & tamen quia Principis imperio fecit, cenſuras effugere à ſacris Canonibus latas; at hæc tam abſurda ſunt, vt hactenùs nunquàm lecta fuerint, nunquàm audita. Imò ſi vſum Eccleſiæ, ſi Canones ipſámque Galliæ hiſtoriam euoluas, quàmplurima occurrent Regum exempla, qui ſacrorum Communione prohibiti ſunt: ſi ergo Reges excommunicari poſſunt, quantò magis Regum Legati? Tempus me deficiat, ſi omnium Græcorum, Germanorúmque Imperatorum, ſi Angliæ, ſi Galliæ Regum exempla percurram. Clotharij quoque, Philippi Auguſti, vtriúſque Henrici III. & IV. notiora ſunt, quam vt negari ab aliquo, aut in alium ſenſum explicari poſſint. Etiam qui in Sedem Apoſtolicam iniquiſſimi ſunt, fateri coguntur, ſub initium octaui ſæculi Leonem Iconomachum à Gregorio II. excommunicatum eſſe; eáque occaſione Exarchatum Rauennatem in Italia perdidiſſe. Sic quóque qui maximè ſe Gallos profitentur, negare haud poſſunt, Clotharium, Philippum I. & Philippum Auguſtum Galliæ Reges à Pontifice Romano excommunicatos, coactóſque eſſe, eiectis concubinis, legitimas coniuges Thalamo reſtituere. Nicolaus I. Lotharium, quòd repudiatâ Teutbergâ legitimâ Coniuge, Vvaldradam concubinam duxiſſet: Vrbanus II. Philippum in ſynodo Claremontana: & denique Innocentius III. Philippum Auguſtum, & hunc quidem tantâ ſeueritate, vt nullus cum eo ſocietatam iungere, nemo publicis edictis eius nomen, aut Regnum ſubſcribere auderet, ſed Diplomata hác formulâ clauderentur: *Regnante*

Digitized by Google

Chriſto. Plura, qui volet, legat ſolùm hiſtorias Maimburgi (tanti Pontificum accuſatoris) illic longo numero exempla Henrici IV. Henrici V. Friderici I. Philippi I. Othonis IV. Friderici II. Conradi I. Imperatorum reperiet, ac multa etiam Angliæ Regum, qui ſacris excluſi dedignati non ſunt, aut Pontificis, aut huius Legatorum genibus aduolui, veniámque precari. Et quid Pontifices loquor? Ipſe Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis anathema minatus eſt Carolo ſimplici Galliarum Regi, ſi fœdus iniret cum Normannis Gente Barbara, & Idolis addicta. Verba Fulconis ad Regem ſcribentis hæc ſunt: *Sciatis, quòd ſi hoc feceritis, & conſilijs noſtris non acquieueritis; nunquam me fidelem habebitis, ſed & quoſcunque potuero, à veſtra fidelitate reuocabo, & omnes veſtros excommunicans perpetuo anathemate damnabo*. Et libro 6. Capitularium (quæ ipſi Reges approbârunt) *capite* 249. Hæc verba leguntur: *Huius Conſtitutionis forma ſeruetur, & velut præuaricator Catholicæ Fidei execrandum anathema fiat, & à Domino reus exiſtat, quicunque Regum deinceps Canonis huius Cenſuram in quocunque crediderit eſſe violandam*.

Conſtat ergo ipſos Reges hanc in Pontifice poteſtatem agnouiſſe, ac veneratos eſſe. Pænituit peccâſſe: veniam aut ipſi, aut per Legatos deprecati ſunt: pœnas denique & delicto & ſcandalo impoſitas læti velut remedia acceptârunt. Quòd ſi Talonium conſuluiſſent, quid aliud reſponderet, quàm *Cenſuras eſſe ignes fatuos Vaticani, qui in fumum reſoluantur, neque alij, quàm auctori nocere: carceribus, proſcriptionibus, exilijſquæ cogendos Sacerdotes Eccleſias pandere, & Sacramenta petentibus dare: Pontificem calumnijs onerandum eſſe nullo falſi, aut veri diſcrimine, modò vt noceant. Denique quoties Pontificum ſententiæ diſpliceant, ab ijs tanquam ab abuſu*

Digitized by Google

abuſu ad Parlamentum, ad Concilia ſeu futura, ſeu non futura prouocandum eſſe. Hæc inquam, fuiſſent Talonij ſcelerata conſilia. Sed nihil iſtorum magni illi Monarchæ, quippe alia Principibus, alia Aduocatis Conſcientia. Agnoſcebant ſe inſtar aliorum mortalium errare poſſe, & ideò non minùs moneri corrigíque ſe patiebantur; neque in eo Maieſtatem ponebant, vt Eccleſiam contemnerent, eiúſque auctoritatem peſſumdarent indignis cauillationibus; ſed in eo potiùs, vt eius ſe legibus ſubmitterent, vt ſuo exemplo docerent, quàm oporteat Eccleſiæ cenſuras timere; & denique vt omnibus reuerentiam Eccleſiæ, eiúſque Capiti, Romano videlicet Pontifici debitam inſpirarent.

Verum quidem eſt, nonnullos Galliæ Epiſcopos, pluſquàm decebat, auctoritatis ſuæ anxios, tenacéſque, ſibi pro prima inſtantia auctoritatem arrogâſſe Reges excommunicandi: vnde in illa verba contra Gregorium IV. prorupêre: *Si veniret Regem excommunicaturus, ipſe Excommunicatus diſcederet.* Hæc Talonius exaggerat, aptátque ſuæ cauſæ, quæ tamen, ſi aliquis huic Togato pudor, æternâ obliuione, delenda, & ex Galliæ annalibus planè oblitteranda fuerant. (a) Qui enim Epiſcopi Galliæ, vt audeant in Pontificem Romanum, Chriſtíque Vicarium ſententias, pœnas, imò anathemata dictare? num ergo Epiſcopi ſuperiores? num Pontifex non ſolùm Concilio Oecumenico, verùm etiam tumultuario Epiſcoporum manipulo ſubiectus? Hæc tam abſurda, támque indigna, vt pigeat refutare.

Illud ergo verum eſt, conſtátque ex Galliæ hiſtorijs, Capitularibus, Concilijſque, olim Epiſcopos ſibi, vt dixeram, auctoritatem adſcripſiſſe Reges ex-

(a) Ipſe Aimoinus, qui hæc verba Epiſcoporum recenſet: Præſumptuoſos & audaces vocat. Aimoinus lib. 5. cap. 14.

communicandi; cùm verò hâc poteſtate aut factionibus, aut etiam Ciuilibus bellis abuterentur; ſæpè Pontifices rogati, vt ſoli id facerent. Quòd ſi Talonio otium fuiſſet Clementis VI. aliorúmque Pontificum Diplomata euoluere, ac etiam inſtructionem Caroli IX. ad Paulum IV. pro Regina Nauarræ, ſupplicéſque libellos d'Angenes, Petronij,& Oſſati Cardinalium pro Henricis III. & IV. Regibus Galliæ; id ſolum ſufficeret, vt Talonius continuò fateri cogeretur, agnouiſſe Reges, ſe poſſe à Pontifice Romano excommunicari; & poſtquàm excommunicati ſunt, abſolui poſtulâſſe: ac inſuper, vt hâc poteſtate ſoli Pontifices, non Epiſcopi vterentur, enixè rogâſſe. Iuris etiam Conſulti, Aduocatíque prioris ſæculi, quamuis hæreticorum opinionibus imbuti, quæ tunc Galliam impleuerant; quamuis negârint poſſe primo occupanti Regna exponi, aut interdicto ſubijci (de quo nulla modò concertatio) ſemper tamen faſſi ſunt, poſſe Principes excommunicari, ídque Theodoſij, Leonis, Fridericorum, Regúmque Galliæ exemplis comprobârunt. Hoc ergo tam notum certúmque eſt, vt inficiari nemo poſſit, niſi qui velit Eccleſiam auctoritate ſuâ priuare, illâ, in quam, auctoritate, quæ ſupra Petram, imò ſupra Chriſtum, eiúſque Verbum immutabile fundata, non locis, non temporibus, non hominum arbitrio moueri poteſt, euertíque.

Fixum ergo ratúmque ſit, poſſe Reges, poſſe Regios Miniſtros Cenſuris percelli, etiam cùm Principis mandata exequuntur; ſiquidem ea ipſa executio cum aliquo delictorum coniuncta ſit, quæ Cenſuras merentur, vt nuper cum Lauardino contigit.

Quæ Talonius narrat de ijs, quæ Neapoli & in Sicilia contigerunt, indigna ſunt refutatione, quippe palàm & indubiè falſa.

Conſtat enim nonnullos ex Conſiliarijs ſtatûs. Re-

Regijſque Miniſtris à Nuntio Apoſtolico excommunicatione percuſsos ſacris abſtinuiſse, vtque Natalitia feſta obire poſsent, priús veniam poſtulâſse, átque etiam obtinuiſse, cum clauſula tamen de *Reincidentia*, niſi à Nuntio imperatis obtemperarent. In Sicilia quóque cùm ob violatam Eccleſiaſticam immunitatem, & Vice-Regem, & alios Regis Miniſtros Panormitanus Archiepiſcopus anathemate, percuſſiſſet, non priùs abſoluti ſunt, quàm Archiepiſcopum adirent, publicêque ac ſolito ritu veniam poſcerent.

Ea quóque prætereo, quæ de Ignorantia Bullæ, déque eius publicatione nunquàm in Gallijs facta ab aliquibus recitantur, & ipſe quóque Talonius ea tantùm curſim obitérque perſtrinxit. Nam vt eo Pontificis Diplomate ij ſaltem, qui Romæ morabantur, obligarentur, ſufficit illud Romæ promulgatum eſſe, Romæque pependiſse. Nolo hîc quærere, Legatus fuerit, aut non fuerit Lauardinus; quamuis enim multis rationibus euincere poſſim, non fuiſse pro Legato habitum, cùm videlicet non ſufficiat aliquem pro Legato mitti, niſi etiam à Principe, ad quem mittitur, pro Legato admittatur: & quoties ipſius Pontificis Nuntij, cùm ad Galliæ limites perueniſsent, iuſſi ſunt redire, nec vnquàm admiſſi, non aliâ ratione, quàm quòd Regi non placerent? Sed ſiue Legatus ſit, ſiue non ſit Lauardinus, ſufficit iam dicere, non ignorâſse illum, imò nec ignorare potuiſse, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ à Pontifice vetitum eſse, ne quis Ius Franchitiarum, Quarteriorum, & Aſyli prætendere, multóque minùs vſurpare auderet. Sciuit Lauardinus; vſurpauit tamen, nec monitus ceſsauit; non celari delictum poterat, non vllo Priuilegio purgari; meruit ergo Cenſuras, incurrítque; & quòd poſteà non petitâ, nec impetratâ veniâ, Parochialem

S-Lu-

S. Ludouici Eccleſiam intrauerit, adierítque Sacramenta; contemptus & iniuria fuit, Pontificis Eccleſiæque auctoritatem cum faſtu calcantis.

Poſtquàm Talonius nullo fundamento dixit, à Pontifice non poſſe Legatos excommunicari; adiungit, multò minùs potuiſſe ob ius Aſyli & Frachitiarum: *Has enim eſſe ius merè temporale, ſicque excommunicationi non ſubiacere, tantoque magis, quòd illud immemoriali præſcriptione in Regem tranſierit.*

Sed primò quærimus ex Talonio, quis Parlamento hanc poteſtatem tribuerit, inter Pontificem Regemque cauſam Romanæ vrbis, deque iure Franchitiarum iudicandi? num ergo & Pontifex, & Roma, & vtriúſque cauſæ ad parlamenti, Regíſque tribunal pertinent, vt ab iſto delegari, ab illo (cui tantùm cauſæ priuatorum ſubmittuntur) decidi, finiríque debeant?

Deinde vt rem ex ſuis principijs examinemus, videndum eſt, quænam tandem ſint illa iura, quæ in Romanam vrbem ſibi vendicant Legati, quæque eorum rationes; nam ſi Talonio credimus, poteſt Rex Galliæ in Romanam vrbem ſupremam ſibi auctoritatem aſſerere; poteſt Pontificem throno mouere. En noua Talonij iura, quæ nec Pithæo, nec alijs (Regiorum in diuerſos Principatus iurium Collectoribus) in mentem venère; nam quòd hâc auctoritate in Romanam vrbem Rex interim abſtineat, gratiæ Talonius & indulgentiæ adſcribit, ſic tamen, vt quando Regi placuerit, commodúmque fuerit, vti poſſit hoc iure, Romæque dominari. Poteſt Rex, *inquit*, totâ Româ potiri, nunc aliquâ tantùm eius parte conuentus eſt, quam Legatis ſuis cedit, & Quarterium vocant; nam ædes ipſas, Palatiúmque Farneſium quod attinet, in quo Legati morantur; nec Legatorum, nec Regis eſt, ſed Ducis Parmenſis. In hoc ergo Quarterio, ſeu in hac vrbis Regione, (præ-

(præter lucrum, quod ex illis, qui huc confugiunt, Legatorum familiæ accedit) contendit Talonius, poſſe omnibus proſcriptis, ſicarijs, veneficis, Latronibus, Atheis, Sacrilegis, Adulteris, Meretricibus, omnibúſque criminoſis ſtationem & Aſylum patere: huc Iuſtitiæ Miniſtris acceſſum non eſse: neminem hîc capi poſse: nec vllum eſse tam reum, quem, ſi huc confugerit, teneatur Legatus petenti Magiſtratui reſtituere, imò quicúnque & cuiuſcunque Magiſtratus Pontificij imperio hoc ſacrarium intrauerit vinciendis reis, poſse à Legati Miniſtris percuti, occidíque. Hoc ergo eſse grande illud Gallici Regis priuilegium, quod non deleri, non alienari poſſit, & denique cuius gratiâ Parlamentum humillimè Regi ſupplicat, ne illud violari quouis modo patiatur.

Subit planè animum admiratio, tantos, tantáque ſapientiâ præditos Senatores, quantâ illi gloriantur, qui Pariſienſe Parlamentum componunt, non erubeſcere cauſam tam friuolam, tam nouam, tam iniuſtam, & omnibus legibus Diuinis humaníſque contrariam ſub oculis totius Europæ ſuſtinere, ſuámque illi auctoritatem præſtare: & ſaltem moderari decebat, & aliquâ exceptione coërcere; ſi enim Rex auctoritatem aliquam, & ius præuentionis Reos puniendis in certo aliquo, exemptóque vrbis Territorio ſibi aſsumeret, novum quidem id eſset, nulláque ratione ſubnixum; ferri tamen vtcúnque poſset; quippe & delicta in aliquo tandem Territorio punirentur, & totâ Româ publicæ quieti prouiſum eſſet. Sed nihil horum Regis Legatus. Imò quantacúnque ſit huius prætenſi iuris, aut priuilegij iniuſtitia, non deſunt Regi nec in aula, nec in Parlamento, nec in ipſo Conſcientiæ foro Adulatores, qui vt illud tueantur, Regíque perſuadeant, Caroli Magni, aliórumque Galliæ Regum & liberalitatem, dum Romanæ vrbis dominium conceſsêre, & modeſtiam

Digitized by Google

deſtiam extollunt, cùm tam modicâ vrbis parte, quâ videlicet Quarterium extenditur, contenti ſunt.

Sed Talonius nec Caroli Magni, nec aliorum donationes, nec alios titulos moratus, vult quorumcunque criminum reos, vt primùm Legati Quarterium (quo magnus ædium & platearum numerus continetur) attigerint, continuò exemptos fieri, crimen extingui, accuſationes ceſſare, eodémque momento, non examinatâ, omnium ſcelerum abſolui. Quòd ſi alij Principum Legati eâdem ratione, quá Lauardinus Romam inuehantur triumphantium more, Palatia & Quarteria ſua militaribus ſtationibus impleant, armíſque vt nuper Lauardinus ius Aſyli inuadant; & deinde Latronum aliquis aut domum expilet Lauardíni, aut aliquem occidat ex eius domeſticis, quanti ab illo ſtrepitus, quantíque clamores? *Aſyla corruptelas eſſe, quæ ferri non poſſint: prouocare omne genus flagitia; obſtare naturali, Gentiumque iuri; extirpanda igitur & excindenda eſſe, nec minori ſeueritate è medio tollenda, quàm in Galliæ Regno iura quædam Dominatiua ſublata ſint, quamuis longiſſimo & antiquiſſimo vſu iam dudum inolita.*

Quòd ſi à Talonio quæras, quæ tandem ſit ratio, ob quam tantâ contentione, grande hoc priuilegium Regi ſuo aſſerat? cùm nullam néque in publicis, néq; in priuatis documentis reperiat, cogitur totam fiduciam ſuam in poſſeſſione duorum Galliæ Legatorum collocare, Piſanáque Conuentione, quamuis nihil tale, imò contrarium hæc dicat. Sed ſingula videamus.

Quæro igitur ex Talonio, fateatur an neget ſupremam Romanæ Vrbis Iuriſdictionem ad Pontificem pertinere? Non credo equidem negaturum, cum facilè ex hiſtorica narratione conuinci poſſit, oſtendíque, multis antè ſæculis Pontifices Romano Principatu

Digitized by Google

patu potitos eſſe, quàm Stirps, ex qua Moderni Reges prodière, thronum conſcenderet. Si ergo ſuprema & Regia Romanæ vrbis poteſtas ſemper Pontificum fuit, adeò vt nec Cæſaris, nec alterius Principis dominatum agnoſcat, meritò oſtendere Talonius debet, qui ergo in ipſa vrbe Dominatrice, ac Eccleſiaſtici ſtatùs Metropoli Rex Galliæ ſibi hanc Iuriſdictionem vindicare poſſit? Certum enim eſt, atque apud ipſos Galliæ Iuriſprudentes receptiſſimum, Iuribus ſupremæ Iuriſdictionis ne centenariâ, imò ne plurium quidem ſæculorum poſſeſſione præſcribi poſſe. Addítque Lebretus Aduocatus Generalis ſuo *de Iure ſupremitatis* Tractatu, omnium iurium, quibus Principes potiuntur, præcipuum, maximéque neceſſarium eſſe, ius vitæ & mortis, puniendíque delicta. Si ergo Pontifex ſupremam in toto Eccleſiaſtico ſtatu, ac præcipuè Romana vrbe poteſtatem exercet: ſi hanç ipſam omnes in Pontifice Reges agnoſcunt, & ideò illius Legato primas concedunt: ſi hæc poteſtas præſcribi non poteſt: ſequitur ergo, non poſſe Pontificem hâc poteſtate priuari, nec vllam præſcriptionem validam eſſe.

Quòd ſi Talonius negat, Regum Galliæ iura præſcribi, aut alienari poſſe; cur non æquè Pontificum iura? niſi fortè Talonius aliâ lance Galliæ iura, aliâ Pontificis expendi velit. At ſupremæ Iuriſdictionis eadem conditio eſt, in quocunque ſiue in Rege, ſiue in Pontifice reperiatur. Gaudeat Lauardinus, omnéſque Galliæ Legati hoc Iure immunitatis, ſi modò eandem immunitatem Pontificis Legato Pariſijs cõcedant. Quòd ſi Pariſijs negant, quâ rogo conſcientiâ hanc Romæ petunt? ſunt enim reciproca iura Legatorum, proueniúntque ex Gentium iure, quod idem vbíque eſt, ſicque immunitas à Gallis optata, aut omnibus Legatorum, aut nullis debetur. Legat tantùm Talonius Grotij libros de iure belli & pacis, vide-

videbítque longè alia eſſe, quæ de Legatis, eorúmque immunitatibus Ius Gentium diſpoſuit; quàm ipſe, effinxit, vt poſſet iniquiſſima Lauardini poſtulata, quouis modo ſuſtinere.

Cùm ergo Pontifex in vrbem Romanam ſupremâ iuriſdictione gaudeat, & à nullo Principum dependente; cùmque hæc ipſa ſuprema iuriſdictio præſcribi nunquam poſſit, & hæc ipſius iuriſdictionis præcipua pars ſit, ius reos puniendi; manifeſtè ſequitur, ne hoc quidem ius poſſe præſcribi; adeò vt prius Iuriſdictio adimi Pontifici debeat, quàm poteſtas criminoſos puniendi, capiendíque locorum (intra tamen Pontificis ditionem) reperiantur, ac etiam in ijs vrbis Regionibus, quæ Quarteria appellantur; nec poſſe à Principum Legatis Miniſtros Iuſtitiæ impediri, multóque minùs puniri, maléque haberi.

Deinde vt Talonij rationes propiùs examinemus. Quæro an hoc Aſyli & Quarterij priuilegium velit Talonius annexum eſſe, insertúmque officio Legati, ſicque omnibus Legatis deberi, an verò ſoli Galliæ Legato? in omnium Principum aulis locum habere, an in ſola Romana? & quia Pontifex Princeps Eccleſiaſticus eſt, & nec voluntatem, nec vires habet, quibus torrentem ſuſtineat Gallicæ Potentiæ; quæro inquam, an ideò præ alijs Principibus hâc ſeruitute grauari debeat? Rurſus explicari à Talonio velim, quo tandem titulo hanc Legatorum immunitatem fulciri velit? Priuilegij? feudi? belli? Conuentionis? Concordati? an verò poſſeſſionis viginti ferè annis à Legatis vſurpatæ? Volui tot titulos conſultò numerare, quia in nupera Declamatione nullum Talonius divinctè expreſſit.

Si ergo hæc Aſyli immunitas officium Legati comitatur, ſequitur deberi omnibus Legatis, & in omnium principum aulis, quod nunquam Gallia concedet. Si ſoli Galliæ Legato debetur, quæro quo titulo

tulo huic potiùs, quàm alijs Principum Legatis? nullum enim Talonius producit, non Conuentionis, non Concordati, non Donationis, non denique Belli; nunquam enim Galliæ Rex Romam expugnauit, reddiditque Pontifici hâc conditione, vt Aſylum pateretur.

Nec mihi Piſanam Conuentionem obijcias; illam enim vix curſim, timidéque Talonius attingit; quippe in-dignam iudicat, quæ huic cauſæ ſuffragari poſſit. Illa enim non de Iure Aſylorum, ac Latronum, proſcriptorúmque patrocinio agit, ſed de Lagatorum, & qui illis famulantur, ſecuritate; déque obſeruantia Legatis debita, quam Corſi milites violauerant. Imò quamuis Galliæ Legatus eâ occaſione vſus ſaltem aream Farneſio palatio addictam peteret, quæ Aſylo donaretur, nunquàm Alexander Pontifex id concedere voluit.

Cogitur ergo Talonius totam denique Demonſtrationis ſuæ ſummam ad Poſſeſſionem trium Legatorum referre, quos dicit hâc immunitate gauiſos eſſe. Sed ex hiſce tribus duos Talonio non admitto. Tertius, qui hoc ius palàm vſurpauit, eſt Dux Eſtreus. Conſtat gubernante Eccleſiam Clemente Decimo, tam huius, quàm præſertim odio primi eius Miniſtri conſpirâſse Principum Legatos, propriáque auctoritate hoc ius Aſyli & Quarteriorum occupâſse. Iam quæro ex Talonio, an credat ſe mundo perſuaſurum, violentam vſurpatámque, Poſseſſionem, & tot Pontificum diplomatibus aduerſam, ac toties damnatam ſufficere extinguendis Principum iuribus, inducendæque Præſcriptioni? & ideò ſpoliari ſuá iuriſdictione Pontifices, quia iniquitas temporum, métúſque peiorum coëgit illos aliquandiu conniuere? Et ſi ita eſt, cur ergo Ludouicus XIV. Galliæ Rex tot abolita & antiquata iura in integrum reſtituit, ſibíque aſseruit; de quibus

nullus

nullus Galliæ Regum hactenùs cogitauerat?

Nulla ergo præſcriptio obtendi poteſt; ſed neque modus accuſari, quo Innocentius hoc malum extinguere aggreſsus eſt. Quamuis enim iam in ipſo limine ſui Pontificatûs agnoſceret, nullum Romæ aut grauiorem abuſum vigere, aut remedio digniorem; non ideó tamen illi è medio tollendo inconſultè, abrumptímque accinctus eſt, ſed lentè placidéque; iam Rege per Nuntios tentato, iam morte expectatâ; nec priùs viſi ſatellites circa palatium Farneſium, quàm extincto Eſtreo Legato, conditóque; adeò vt etiam cadaueri reuerentia haberetur. Hoc eſt Galliæ hoſtem profiteri? hoc, vt cauſatur Talonius, Regem ex induſtria irritare? imò hoc ad iuſtitiam, publicámque quietem pertinuit, nec aliud vulgata Bullâ, ſnblatáque flagitijs ſecuritate, ac impunitatis ſpe (quam Quarteria prouocabant non minimam vrbis partem complexa) ſibi Innocentius propoſuit. Imò ne quidem ad vulgandam Bullam proceſſit, niſi priùs per Nuntios & repetitis vicibus monito, rogatóque Rege, dignaretur Legatis, quos Romam deſtinabat, imperare, vt hâc immunitate & Aſylo abſtinerent.

En tibi Innocentij Pontificis delicta & culpas, ob quas dignum eum cenſuit Talonius, quem pro Gallorum hoſte, Hæreticorum verò præſertim Ianſeniſtarum, & Quietiſtarum Protectore traduceret. Cui vnquam in mentem venifset, eo ipſo tempore, quo Galliæ Rex tantum Catholicæ Religionis Zelum oſtendat, tantùmque ardorem omnes, quotquot in Gallijs hæreſin profitentur, ad Eccleſiæ ſinum reuocandi; reperiri tamen ex Regijs Miniſtris, qui famoſis libellis, & calumnijs longè indigniſſimis famam Romani Pontificis, Sedíſque Apoſtolicæ inquinare audeant?

Euenit ergo aliquid etiam hoc tempore, quod nulla deinceps Poſteritas credet. Miniſtros videlicet illius

lius Regis, cuius auctoritate Iuſtitiam totâ Galliâ florentem videmus; velle tamen, imò extorquere à Romano Pontifice, vt aſylum, tutámque ſtationem omnibus flagitijs, ínque ædibus Legatorum Romæ aperiat: & Pontifice tam iniuſtis conatibus aduerſante, continuò & Romæ Lauardinum comparere armatum, pugnacémque; & Talonium Pariſijs tot faces, quot calumnias vibrantem in eum Pontificem, quo vix alium ex ijs, qui Eccleſiam gubernârunt, pietate & ſapientiâ ſuperiorem inuenias: in eum inquam Pontificem, cui non alia cura, quàm Dei, Eccleſiæque ſibi commiſsæ; cui nulla cumulandi Theſauros, augendæque familiæ cupiditas, qui ſe totum, ſuâſque curas & vigilias in id ſolùm impendit, vt nomen Chriſtianum longè latéque extendat, deleátque Infidelium Potentiam. Qui denique virtutibus ſuis meruit, vt cum eo Rex Chriſtianiſſimus vires & amicitiam iungat, exemplóque aliorum Galliæ Regum pietatis & gloriæ ſuæ partes ducat, ſtudia Romani Pōtificis promouere, Sedíſque Apoſtolicæ dignitatem auctoritate ſuâ fulcire.

Et verò ſi Galli reuerentiam obſeruâſſent, & Principi, & Pontifici debitam, ſufficere Innocentio poterat ſub pœna læſæ Maieſtatis Aſyla & Quarteria prohibere; nunc verò poſtquam alia rerum facies; quid aliud Pontifex potuit, quàm vt tollendo abuſui tam infami, plenóque periculis totam explicaret Eccleſiæ ſeueritatem? & tamen ne hanc quidem ſufficere, imò à Regijs Miniſtris Caluiniſtarum more contemni, experientia nimiùm docuit. Quid ergo ſufficiet, quando nec Religio ſuffecit ijs coërcendis, qui tam impia conſilia, támque ſcandalis plena Regi ſuggeſsêre?

Reſtat vt alia percurramus à Talonio obiecta: *Non poteſt*, inquit, *Pontifex eſſe iudex in ſua cauſa.* Ergo, nec Rex, nec Parlamentum; quòd ſi nihil

hoc aut Regem, aut Parlamentum impedit, vt non poſſint leges & dicta vulgare, quibus iura cùm vtilia, tum honoraria ſua tueantur, cur impediant Pontificem? Potuit ergo Pontifex tanquàm Princeps Supremus Romanæ vrbis edictum Bullámq; conſcribere, quâ publicæ quieti, iuſtitiæque prouideret; cúmque & Bulla, & Bullæ executio in ſola Pontificis ditione locum haberet; non opus fuit, illam aut in Gallia promulgari, aut Lauardino inſinuari; nam néque Galliæ Rex Leges ſuas aut Legatis aut exteris, qui in Gallia morantur, promulgari facit, & tamen omnes volentes inuitóſque conſtringunt nemine, conquerente, Regem non poſſe in cauſa propria iudicem eſſe.

Illud verum eſt, velle Gallos, conaríque, vt Pontificem ex Principe ſupremo Feudatarium & Vaſallum Regibus faciant. At fieri hoc non poteſt, cùm poteſtas Pontificis ſiue ſpiritualis, ſiue temporalis à nullo Principum dependeat, nullíque ſubiecta ſit. Quòd ſi tanta Regibus cura, in iuribus ſuis conſeruandis etiam malè quæſitis; non minor eſſe debet Romano Pontifici in conſeruanda ſpirituali & temporali ſua, & à Deo accepta dignitate; nam quòd hactenùs Pontifex temporalibus armis obſtinuit; non ideò alijs, multòque potentioribus pepercit, orationibus videlicet, lacrymíſque; hæc tot calumnijs, inſultibus, iniurijſque oppoſuit; & forſan maiori effectu, quàm Aduerſarij opinentur, Deo Sanctorum ac præſertim ſui Vicarij iniurias plerúmque vindicante, verbo: *Timeat orationem, qui non timuit exhortationem*.

Tandem obijcit Talonius: *Non poſſe ob iura, cauſaſque merè temporales quemquam excommunicari*.

Reſpondeo aliud eſſe res temporales, aliud crimina, quæ rerum temporalium intuitu committuntur, quid magis temporale, quàm ipſa pecunia? & tamen

quis

quis neſcit, tam vniuerſalibus Eccleſiæ, quàm particularibus Galliæ Canonibus fures expilatoréſque Templorum ſacrilegij damnari, ac etiam excommunicatione puniri? & quid in Gallia frequentius, quàm vt ex præſcripto noui Codicis cogantur Eccleſiæ Miniſtri in cauſis merè temporalibus priùs monitorijs, deinde cenſuris & excommunicationibus in Contumaces agere? Demus ergo cauſam Aſyli & Quarteriorum eſſe merè temporalem: at crimen ſacrilegij, quo ſe obſtringunt, quicunque, ius illud vſurpant, prohiberi, puniríque excommunicationibus potuit.

Cæterùm res ipſa & veritas eſt, bonorum, iuriumque Eccleſiaſticorum vſurpationem, vnum ex atrocioribus delictis, & ſacrilegium eſſe, meretíque excommunicationem. Sic antiqua Galliæ Concilia, quæ ſolâ Regum auctoritate coacta eſſe Talonius contendit; ſic Caroli Magni, Carolíque Calui Capitularia loquuntur; quibus omnes, quicunque decimas, Iura, feuda, terras, prouentus & Iuriſdictionem Eccleſiarum inuaſerint, aut aliàs vſurpauerint, anathemate puniuntur.

En tibi Galliæ Regum ſententiam, quâ res & Iura Eccleſiæ inter res ſacras reponuntur, eorúmque vſurpatio pro ſacrilegio habetur excommunicatione digno. Quòd ſi feuda & alia Eccleſiæ Dominia ad Epiſcopos aut Abbates pertinentia rebus ſacris adſcribuntur, quantò magis ſuprema Iuriſdictio Eccleſiæ Romanæ Chriſtíque Vicario debita? quantóque grandius ſacrilegium, ſi iſta rapere aggrediaris? non ergo vt ſibi falsò Talonius perſuadet, quæſtio Aſyli & Quarteriorum ad cauſas pertinet merè politicas, prophanáſque, ſed ad cauſas maximè ſacras. Quocunque enim modo ſuprema Romanæ vrbis Iuriſdictio ad Pontifices deuenerit, conſtat multis iam ſæculis fuiſſe ab illis poſſeſſam; conſtat

Digitized by Google

quoque eodem momento, quo ad Eccleſiam peruenit, Deóque conſecrata fuit, mutâſſe naturam, & de profana in ſacram euaſiſſe, ſicque ex ſacrorum Canonum Galliæque Conciliorum ſententia, quicúnque ſibi illam vſurpauerint, anathemate dignos eſſe.

Quamuis ergo & ſuprema Romæ, totiuſque Eccleſiaſtici ſtatû Iuriſdictio, & ingentes Principatus, quibus gaudent Romani Pontifices, à Carolo Magno, aliiſque Galliæ Regibus proueniſſe concederemus (id tamen multi in Gallia Auctores non admittunt) negari non poteſt, ab eo ſtatim momento, quo abſolutè, nullóque reſeruato iure feudi, aut ſuperioritatis Eccleſiæ, Chriſtíque Vicario donata ſunt, non poſſe à quoquam violari, adimíque Romano Pontifici, qui illam tot iam ſæculis poſſedit. Alioquin & ſacrilegus erit, quicúnque in res Deo dicatas manus iniecerit, & reus anathematis, omniúmque pœnarum, quas huiuſmodi vſurpatoribus infligunt Galliæ Concilia, quáſque in vltimo Diplomate Innocentius repetijt; nec enim noui aliquid decreuit, ſed antiquos tantùm Canones reuocauit.

Et planè ſi iniuſtitiam conſideres, & ingentia mala, quæ ex Aſylis, & iure Quarteriorum proueniunt, indignum profectò Pontificiâ Dignitate Innocentium dixeris, ſacræque Sedis deſertorem, ſi turpiſſimo metu fractus, iura ſuæ Eccleſiæ, quæque in depoſitum accepit, Principum cupiditati exponeret; neque tam grandi abuſui delendo totâ auctoritate ſua laboraret.

FINIS.

EMANUELE VITTORIO IN ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

by Google

61.